

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

**KADIN CİNAYETLERİ: EŞİNİ ÖLDÜREN ERKEKLER ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Ümit SAYAR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2015

KADIN CİNAYETLERİ: EŞİNİ ÖLDÜREN ERKEKLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ümit SAYAR

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2015

KABUL VE ONAY

Ümit SAYAR tarafından hazırlanan "Kadın Cinayetleri: Eşini Öldüren Erkekler Üzerine Bir Araştırma" başlıklı bu çalışma, 19 Haziran 2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

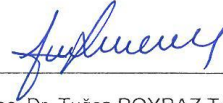
Prof Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN (Başkan)

Yrd. Doç Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK (Danışman)

Doç Dr. Aslıhan ÖĞÜN BOYACIOĞLU

Doç. Dr. Tuğça POYRAZ TACOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Rahşan BALAMİR BEKTAŞ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf ÇELİK

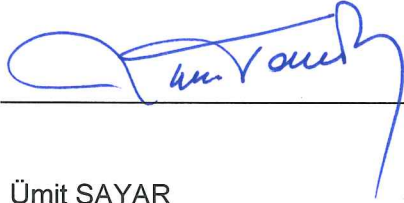
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- × Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

19.06.2015

Ümit SAYAR

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans öğrenimim süresince ve tez çalışmasının her aşamasında bana her türlü desteği veren, katkıda bulunan ve değerli vaktini ayıran değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK' a, ders dönemi süresince verdikleri bilgilerle fikir dünyama ışık tutan Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde görevli tüm hocalarıma, tez çalışması esnasında yardımlarını esirgemeyen Jandarma Genel Komutanlığı'nın tüm komutan ve çalışanlarına, veri toplama aşamasında her türlü kolaylığı gösteren Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün değerli yönetici ve memurlarına, görüşmeler esnasında bana vakit ayırarak sorularımı yanıtlayan tüm katılımcılara, hayatımın her aşamasında varlıklarıyla bana güç veren eşim Nilay SAYAR ve oğlum Batuhan SAYAR' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SAYAR Ümit, Kadın Cinayetleri: Eşini Öldüren Erkekler Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015.

Kadın cinayetleri Türkiye’de son yıllarda gündemi meşgul eden önemli bir toplumsal sorundur. Kadına yönelik şiddetin en ağır sonucu şiddete uğrayan kadının hayatını kaybetmesidir. Fiziksel şiddetin en ağır biçimi olan cinayet suçu farklı nedenlerle işlenmektedir. Yapılan araştırmalar kadınların aile yaşamlarında en çok eşlerinin veya yakın ilişki içerisinde olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldığını göstermektedir. Bu araştırma kadın cinayetlerinin bir türü olarak görülen eş cinayetlerini konu edinmiştir. Eşlerini veya eski eşlerini kasten öldüren erkeklerin bu suçu işlemeye nasıl karar verdiklerini ve bu karar sürecine hangi toplumsal faktörlerin etki ettiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda bir genel kolluk kuvveti olan Jandarma verilerinin istatistiksel analizi yapılmıştır. Halen cezaevinde olan 15 tutuklu ve hükümlü ile yüz yüze görüşme yapılarak elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analizlerin sonucu yorumlanarak eş cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirler konusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Kadın Cinayeti, Namus, Ataerkil Aile, Töre, Şiddet, Sosyallezyasyon

ABSTRACT

SAYAR Ümit, Femicide: A Study on The Men Who Killed His Wife, Master Thesis, Ankara, 2015

In recent years in Turkey, femicide has become a social problem which keeps the public agenda occupied. The penultimate and ferocious result of violence against women definitely occurs when women lose their lives. There are several reasons account for femicide which is the most serious consequence of physical violence. Statistical analyses of research results indicate that the violence women face is committed mostly by their husbands and males with whom they have close familial relationships. This study concentrates on a kind of femicide, husbands murdering their wives. How males intentionally decide to murder their wives or ex-wives, and what kind of societal factors affect these decision making process will be scrutinized in this thesis. In this regard, statistical analyses of data gather from archives of Gendarmerie which is a law enforcement agency will be presented. In total, 15 prisoners and convicts, guilty of killing their wives or ex-wives, who are currently in prison, were interviewed face to face to accumulate data in order to synthesize. By interpreting the results of the analyses and coding, several suggestions that would have critical role in taking precautions against women violated and murdered have been proposed.

Key Words

Femicide, Purity, Patriarchal Family, Mores, Violence, Socialization

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM : ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE YÖNTEMİ.....	5
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI.....	5
1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	7
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	9
2. BÖLÜM : KADINA YÖNELİK ŞİDDET.....	11
2.1. PSİKOLOJİK ŞİDDET.....	17
2.2. CİNSEL ŞİDDET.....	18
2.3. EKONOMİK ŞİDDET.....	19
2.4. FİZİKSEL ŞİDDET.....	21
2.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ.....	23
2.6. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ.....	28
2.7.1 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Yeniden Üretilmesi.....	31

2.7.2 Türkiye’de toplumsal Cinsiyete Yönelik Veriler.....	34
3. BÖLÜM: SUÇLU DAVRANIŞI AÇIKLAYAN TEORİLER.....	37
3.1. BİREYSEL TEORİLER.....	37
3.1.1. Klasik Okul.....	38
3.1.2. Pozitivist Okul.....	39
3.1.4. Genetik Teoriler.....	42
3.1.5. Beyin Fonksiyonu Bozuklukları.....	43
3.2. PSİKOLOJİK TEORİLER.....	43
3.2.1. Psikanalitik Teori.....	44
3.2.2. Kişilik Özellikleri Temelli Teoriler.....	44
3.2.3. Zeka Temelli Teoriler.....	46
3.2.4. Ahlak Temelli Teoriler.....	46
3.3.SOSYOLOJİK TEORİLER.....	47
3.3.1. Öğrenme Teorileri.....	48
3.3.2. Kontrol Teorileri.....	52
3.3.4. Alt Kültür Teorileri.....	54
3.4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	56
4. BÖLÜM : YASAL BOYUT.....	59
4.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ULUSAL MEVZUAT.....	59
4.1.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Düzenlemeler.....	59
4.1.2. Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine	

Dair Kanun.....	62
4.1.3. Diğer Ulusal Mevzuat.....	65
4.1.4. Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Uluslar Arası Organlar.....	66
4.2. KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNA İLİŞKİN MEVZUAT.....	67
4.2.1 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu.....	68
4.2.2 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu.....	71
4.3. DİĞER ÜLKE KANUNLARINDA YER ALAN HÜKÜMLER.....	74
5. BÖLÜM : BULGULAR.....	76
5.1. J.GN.K.LİĞİ VERİLERİ.....	77
5.1.1. Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Son Beş Yılda Meydana Gelen Olayların Nedenleri.....	77
5.1.2. Şüphelilerin Sosyo Demografik Durumu.....	79
5.1.3. Mağdurların Sosyo Demografik Durumu.....	80
5.1.4. Jandarma Verilerinin Genel Değerlendirmesi.....	87
5.2. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	82
5.3. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	84
5.3.1. Sosyo-Demografik Bulgular.....	84
5.3.2. Olay ve Nedenlerine İlişkin Bulgular.....	88
5.3.3 Şiddet Geçmişine Yönelik Bulgular.....	93
5.3.4. Evlilik, Namus ve Aile Kavramlarına İlişkin Bulgular.....	96
SONUÇ.....	101

KAYNAKÇA.....	111
EK 1. Orjinallik Raporu.....	118
EK 2. Mülakat Formu.....	119
EK 3. Gönüllü Katılım Formu.....	129
EK 4. Etik Kurul Onay Yazısı.....	130
EK 5. Adalet Bakanlığı İzin Yazısı.....	131

KISALTMALAR

J.Gn.K : Jandarma Genel Komutanlığı

EGM : Emniyet Genel Müdürlüğü

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

BAAK : Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu

KSGM : Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

TDK: Türk Dil Kurumu

TCEE : Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

CEDAW : Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcığın Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi

vb : Ve Benzeri

vd: Ve Diğerleri

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet ulusal ve uluslararası platformda her geçen gün daha titizlikle takip edilen toplumsal bir sorundur. Şiddet davranışı, mağdur üzerinde gerek fiziksel gerekse psikolojik bir takım sorunlara yol açan ve hukuksal düzen içerisinde kabul edilemez bir konumda olan bir davranış biçimidir. Şiddetin literatürde yer alan birçok şekli bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet ise kadının toplum içerisindeki dezavantajlı konumunu pekiştiren ve kadına çok çeşitli zararlar getiren bir şiddet türüdür.

Dünyanın tüm ülkelerinde yaşanan ekonomik ve sosyal değişim toplumlar üzerinde çok çeşitli etkilere neden olmaktadır. Bu değişimin beraberinde getirdiği olumsuz etkilerden birisi şiddet davranışında meydana gelen artıştır. Toplumun temel taşı olarak kabul edilen aile kurumu da şiddet davranışının olumsuz etkilerine maruz kalmaktadır. Bu toplumsal sorunun ortadan kaldırılması için bilimsel çalışmalar yapılması ve sorunun her yönüyle analiz edilmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar kadına yönelik şiddetin en çok karşılaşılan türlerinden birisinin de fiziksel şiddet olduğunu ortaya koymaktadır. 2009 yılında ülke genelinde yapılmış olan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasının verilerine göre kadınların %39’u fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Adalet Bakanlığı’nın 2010 yılında yapmış olduğu açıklamalara göre de 2003 yılından 2010 yılına kadar geçen 7 yılda kadına yönelik şiddetin içerisinde kadın cinayetleri %1400 artmış durumdadır. Konu ile ilgili en güncel araştırmalardan birisi Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü tarafından yapılmıştır. Araştırmada 2014 yılında aile içi şiddetin yaygınlığı ölçülmüştür. Buna göre Türkiye genelinde eşi yada beraber yaşadığı erkeğin şiddetine maruz kalan kadınların oranı % 36’dır. Bunlardan % 16’lık bir grup ise ağır dereceli şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Kadınlar en yakınlarında bulunan ve ilişki içerisinde oldukları erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Bunlar içerisinde eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan

kadınların sayısı oldukça fazladır. Fiziksel şiddetin en ağır biçimi kadın cinayetleridir. Türkiye’de son zamanlarda kamuoyunda çok sık yer alan kadın cinayeti haberlerinde eşleri tarafından yaşama hakkı elinden alınan kadınlara rastlamak mümkündür. Bu haberler incelendiğinde erkeklerin namus, töre, boşanmak isteme gibi nedenlerle eşlerini öldürdükleri görülmektedir. Konuya dikkat çekmek maksadıyla sivil toplum örgütleri oluşturulmakta ve yurdun çeşitli yerlerinde demokratik eylemler gerçekleştirilmektedir.

Ulusal ve uluslararası alanda şiddeti önlemeye yönelik çalışmaların hızla devam etmesine ve yasal düzenlemelerin hızla yürürlüğe sokulmasına yönelik faaliyetlerde bu oranlarda bir azalmaya neden olamamaktadır.

Kadın cinayetleri şiddetin en ağır sonucunu doğuran bir suç türüdür. Konu ile ilgili olarak “ Anıt Savaş” isimli internet sitesinde yer alan veriler incelendiğinde kadınların %47’sinin eşleri tarafından öldürüldüğü görülmektedir. Bu oranın yüksekliği eşini öldüren erkeklerin bu suça nasıl karar verdiklerini ve bu kararlarına etki eden toplumsal faktörlerin neler olduğunu araştırma ihtiyacını doğurmaktadır. Kadın ile erkeğin arasında yaşanan şiddet olayları esasen erkeğin kadına olan fiziksel güç üstünlüğünden kaynaklanmaktadır. Erkeğin bu avantajlı konumu toplumsal yaşamın her aşamasında kendini göstermektedir. Kadınlar erkeklere oranla dezavantajlı konumdadır. Bu dezavantajlı konum toplumsal bazı faktörlerden kaynaklanmakta ve yeniden üretilerek pekiştirilmektedir.

Kadın ve erkek arasında biyolojik özelliklerden kaynaklanan farklılıklar cinsiyet kavramını ortaya çıkarmıştır. Cinsiyetin toplumsallaşmış haline ise toplumsal cinsiyet denilmektedir. Toplumsal cinsiyet bir inşa süreci sonunda ortaya çıkmaktadır. Toplumsal yaşam içerisinde kadının konumunun ne olacağı erkeğin konumuna bakılarak inşa edilmiştir. (Baran,2012,s.419). Erkek ve kadın kendisine toplum tarafından belirlenmiş olan cinsiyet rollerine uygun davranışlar sergilemek zorunda kalmaktadır. Bu durum sosyolojik alanda “ataerkillik” ile açıklanmaktadır. Ataerkillik kuralların erkeler tarafından belirlendiği ve erkeğin kadına oranla daha baskın bir karakter olduğu toplumsal bir yapıyı ifade etmektedir. Ataerkil sistem özellikle erkeğe çok çabuk çocukluktan çıkmasını

öğütlemekte ve ona para kazanma, evi geçindirme, namusu temizleme gibi ağır sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumlulukların gerektirdiği davranış biçimlerini sergilemeyen erkekler toplum tarafından dışlanmaktadır. Toplumun uyguladığı bu sosyal kontrol mekanizması erkeği daha agresif bir yapıya büründürmektedir.

Suçlu davranış toplumsal yaşamın bir gerçeğidir. Suçlu davranışa yönelen bireyleri bu davranışı sergilemeye iten bazı nedenler olduğu açıktır. Bu nedenlerden bazıları bireyin kendi psikolojik özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi toplumsal faktörlerinde etkili olduğu nedenler de mevcuttur. Kadın cinayeti işleyen erkeği bu suçlu davranışa iten toplumsal nedenlerin ne olduğunu ortaya çıkarmak için bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Yapılan bu araştırmaların sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyo-ekonomik durum ve ataerkil kültürün bireylere dayattığı toplumsal rollerden kaynaklandığı görülmektedir. Ataerkil kültürün kadının toplumsal hayattaki varlığını sınırlayıcı kabulleri, kadının eşitiz konumunu her alanda pekiştiren değerleri şiddetin kadına yönelik olmasının ana unsurlarından biri olarak görülmektedir.

Bu çalışma da kadına yönelik şiddetin son yıllarda en sık görülen türü olan kadın cinayetlerine odaklanmış ve eşini öldüren erkekleri suça karar verme aşamasında etkileyen toplumsal etmenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın konusu, amacı ve yöntemine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Bu bölümde araştırmacının süreç içerisinde karşılaştığı sorunlar ifade edilmektedir. Bu sayede okuyucuya çalışmanın tanıtılması ve karşılaşılan güçlüklerin neler olduğunun anlatılması hedeflenmiştir.

İkinci bölümde kadına yönelik şiddet konusunda literatürde yer alan çalışmalara değinilmektedir. Bu bölümde kadına yönelik şiddetin biçimleri tanımlanmakta ve bu şiddet biçimlerini açıklayan teoriler tanımlanmaktadır. Kadına yönelik şiddet davranışını açıklayan teoriler bu çalışmanın kuramsal

çerçevesini oluşturmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalardan derlenen şiddet verilerine yer verilmektedir.

Üçüncü bölümde suçlu davranışı açıklayan teoriler belirtilmektedir. Bu teorilerden özellikle sosyolojik teoriler açıklanmakta ve çalışmanın kuramsal çerçevesi içerisine aktarılmaktadır. Sosyolojik suç teorileri ile eşini öldüren erkeklerin davranışının nasıl açıklanabileceği değerlendirilmektedir.

Dördüncü bölümde kadına yönelik şiddet ve kasten öldürme suçları konusunda yayımlanmış ulusal ve uluslararası mevzuat incelenmektedir. Bu bölümde ulusal mevzuatın içeriği ve son yıllarda bu mevzuatta yapılan değişikliklere değinilmektedir. Özellikle kasten öldürme suçunu düzenleyen Ceza Kanunu ve bu kanunda yapılan değişikliklerin neler olduğu anlatılmaktadır.

Beşinci bölümde ise araştırma neticesinde elde edilen bulgular ve bunların analizine yer verilmektedir. Araştırma Jandarma Genel Komutanlığı verilerinin betimsel olarak analizi ile ceza evinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile yapılan mülakat verilerinin analizinden oluşmaktadır. Beşinci bölümde her iki kaynaktan elde edilen veriler analiz edilmekte ve teoriler ile harmanlanarak değerlendirilmektedir. Sonuç bölümünde ise verilerden çıkarılan sonuçlar aktarılmakta ve sorunun çözümüne yönelik öneriler belirtilmektedir.

Kadına yönelik şiddeti ve özellikle kadın cinayetlerini besleyen yapısal dinamikler son yıllarda yaşanan şiddet olayları göz önünde bulundurulduğunda Türkiye açısından incelenmesi gereken bir toplumsal sorunun varlığına dikkat çekmektedir. Bu sorunun çözüme ulaştırılabilmesi için devletin ilgili kurumları ile akademik zümrenin işbirliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Bu araştırma bu konuda daha önce yapılmış bilimsel çalışmalara katkı sağlamak amacı ile yapılmıştır. Toplumda derin üzüntülere neden olan bu suçu önlemek için alınması gereken tedbirlere katkı sağlanması temenni edilmektedir.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI

Kadın ile erkek arasındaki fiziksel güç farkı toplum içerisinde kadın ve erkeğin rollerinin belirlenmesine ve erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün devam etmesine etki eden en önemli faktör olarak görülmektedir. Erkeğin kadına göre fiziksel açıdan daha güçlü olması kadını erkeğe itaat etmeye mecbur bırakmakta ve itaat etmeyen kadın erkek tarafından şiddete maruz bırakılmaktadır. Bu mekanizma aslında toplumun kendi dinamikleri ile yeniden üretilmekte ve kadın ikinci sınıf vatandaş olarak algılanmaktadır. Erkeğin kadına uyguladığı şiddetin 3000 yıl öncesine dayandığı belirtilmektedir (Gül,2013,17).

Kadına yönelik şiddet olgusu genel olarak şiddet olgusunun içermiş olduğu şiddet türlerini kapsamaktadır.Şiddet literatürü gözden geçirildiğinde genel olarak fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olmak üzere dört şiddet türü ile karşılaşmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarla bu şiddet türlerine sosyal şiddetin de eklendiği görülmektedir. Kadına yönelik şiddetle ilgili en önemli kaynaklardan biri olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair kanunun 2 nci maddesinde de kadına yönelik şiddetin türleri fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır.

Fiziksel şiddet kadının maruz kaldığı ve sonucu ölüme kadar varabilen bir şiddet türüdür. Bu tür içerisinde dövme, yaralama, öldürme eylemleri en çok karşılaşılan davranış biçimleridir (Nosheen,2011:291). Kadının maruz kaldığı şiddet türleri ile ilgili yapılan bazı araştırmalar (WHO,2002 ve Krug vd.,2002) her yıl binlerce kadının uğradığı fiziksel şiddet neticesinde yaralandığını veya hayatını kaybettiğini göstermektedir. Türkiye’de de kadınların en çok maruz kaldığı şiddet türü fiziksel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bireyin sahip olduğu güç ve kudreti bir başka bireye veya toplumun geneline tehditkâr biçimde uygulamasına şiddet denilmektedir. Şiddet uygulamaya nelerin sebep olduğu konusunda yapılmış olan çalışmalar

nedenleri biyolojik, psikolojik ve çevresel nedenler olarak sınıflandırmaktadır (Baykal,2008.11). Özel olarak kadına yönelik şiddet olgusunun nedenleri ise genel olarak ataerkil toplum yapısının kendi yapısal dinamiklerinde yatmaktadır.

Kadına yönelik şiddet son yıllarda hem Türkiye hem de uluslararası alanda sıkça dile getirilen toplumsal bir sorundur. Türkiye gündemini oldukça meşgul eden kadın cinayetleri konusu ise kadına yönelik şiddetin en ağır biçimidir. Dünya toplumlarının büyük bir kısmı artık insan hakları kavramının önemini ve temel insan haklarının devletler tarafından güvence altına alınması gerektiğini idrak etmiş durumdadır. En temel insan hakkı ise yaşam hakkıdır. Kadın cinayetleri de yaşam hakkını ortadan kaldıran ve toplum içerisinde infial yaratan toplumsal bir problemdir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan araştırmalar neticesinde fiziksel şiddetin en son noktası olan kadın cinayetlerinde failerin genelde maktul kadınların eşi ya da sevgilisi olduğu tespit edilmiştir(Güngör,2012:13). Eş ve sevgili dışında kardeş ve diğer akrabalarında bu suçun faili olmaları sık karşılaşılan bir durumdur(Maybek,2009:42)

Kadına yönelik şiddet konusunda bugüne kadar yapılmış olan bilimsel çalışmalar kadınların en fazla en yakınlarında bulunan eşlerinden şiddet gördüğünü ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada kadın cinayetleri üst başlığı altında onun bir biçimi olan eş cinayetleri incelenmiştir. Yazılı ve görsel basında eşleri tarafından öldürülen kadınların konu edildiği haberlere fazlaca rast gelmek mümkündür. Gazetelerin kimi zaman manşetleri kimi zaman alt manşetleri kimi zaman da üçüncü sayfa haberleri eşi tarafından öldürülen bir kadının fotoğrafı ile baskıya çıkmaktadır. Bu haberler incelendiğinde erkeklerin eşlerini namus, töre, ev işlerini aksatma veya boşanmak isteme gibi nedenlerle öldürdükleri anlaşılmaktadır. Bu çalışma toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkan eş cinayetlerinin nedenlerini, eşini öldüren erkekleri suç işlemeye iten sosyo-kültürel faktörleri ortaya çıkarmak maksadıyla yapılmıştır. Bu faktörlerin ortaya konulmasının eş cinayetlerini önleme konusunda üretilecek politikalara ve çözüm yollarına yardımcı olması hedeflenmiştir. Kasten adam öldürme suçuna etki eden bireysel ve psikolojik faktörler de olabileceği muhakkaktır

ancak bu çalışmada bireysel ve psikolojik faktörler incelenmemiştir. Çalışmanın amacı bireyin suç işlediği zamana kadar nasıl bir çevresel etki altında kaldığını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada bireyin suça karar verme ve suç işleme sürecinde, içerisinde yaşadığı çevrenin kararına etkisinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma iki aşamalı veri toplama safhası düşünülerek planlanmıştır. Birinci aşamada kolluk kuvvetlerinin müdahale ettiği kasten öldürme olaylarından elde ettiği verilerin analiz edilmesi planlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de faaliyet gösteren iki kolluk kuvvetine de (polis ve jandarma) konu ile ilgili verilere ulaşmak maksadıyla müracaat edilmiştir. Ancak yalnızca Jandarma Genel Komutanlığı’ndan (J.GN.K) olumlu bir cevap alınmıştır. Bu konu ile ilgili yaşanan aksaklıklar araştırmanın sınırlılıkları bölümünde belirtilmiştir. Kolluk kuvvetlerinden veri talep etmenin gerekçesi eşini veya eski eşini öldüren erkeklerin nasıl bir profile sahip olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Bu profilin kadın cinayetlerinin önlenmesi konusunda alınacak tedbirlere ışık tutması ve risk faktörlerinin belirlenmesine yardımcı olması hedeflenmiştir.

Veri toplamanın ikinci aşaması ise bu suçu işleyen ve halen cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile yüz yüze görüşmeler olarak planlanmıştır. Görüşme tekniği bir nitel araştırma yöntemidir. Bu tekniğin tercih edilme nedeni araştırmanın toplumsal gerçekliği ve kültürel anlamları ortaya çıkarmayı hedeflemesidir. Nitel araştırma yöntemleri etkileşim içerisindeki süreçlere hâkim olmayı hedeflemektedir (Neuman,2010: 21). Kadın cinayetleri konusunda suçlu üzerinden yapılacak bir araştırmanın en temel sorunu az sayıda vakaya ulaşabilme sorunudur. Bu nedenle nitel araştırma yöntemini kullanmanın daha doğru olacağı düşünülmüştür.

Daha öncede belirtildiği gibi araştırmanın en temel sorunu bu suçu işleyen şahıslara ulaşmada yaşanan güçlülüklerdir. Bu durum örneklem seçiminde de araştırmacının karşısına çıkmaktadır. Araştırma bir saha araştırması olduğundan ve örneklerle ulaşmada yaşanacak güçlükler önceden tahmin

edildiğinden “Amaca Yönelik Örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Buna göre eşini öldürme suçundan hüküm giymiş erkek hükümlüler ve tutuklular örneklem olarak belirlenmiştir. Ancak istatistiki olarak bu sayının tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için görüşmenin yapılacağı cezaevlerinin seçiminde Jandarma Genel Komutanlığı’nın verileri kullanılmıştır. Bu kapsamda Adalet Bakanlığı’ndan tutuklu ve hükümlüler ile görüşme yapmak için izin talep edilmiştir. Alınan izin neticesinde Ankara, Antalya ve Burdur illerinde bulunan cezaevlerinde kalan toplam (15) tutuklu ve hükümlü ile görüşme yapılmıştır.

Görüşmeler için izin alma aşamasında yarı yapılandırılmış bir mülakat formu hazırlanmıştır. Mülakat formunun hazırlanması aşamasında kuramsal çerçeve göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma soruları;

“Eşini öldüren erkeler şiddet davranışını kendi ailelerinde yaşadıkları deneyimlerden mi öğrenmektedir?”

“Eşini öldüren erkekler namus, aile ve evlilik kavramlarını nasıl anlamlandırmaktadır?”

“Suç işlemeye karar verme süreci nasıl gelişmektedir?”

“Suç işlemeye neden olan toplumsal değerler, normlar ve etkenler nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Adalet Bakanlığı izin talebine olumlu cevap vermiş ancak mülakat formunun ankete dönüştürülmesini istemiştir. Bu kapsamda Bakanlığın isteği karşılanarak mülakat formu ankete dönüştürülmüştür. Anket formunda bulunan soruların katılımcılar tarafından anlaşılması, değerlendirmeye alınabilecek cevaplar verilmesi için görüşmenin yüz yüze ve birebir yapılması ihtiyacı doğmuştur. Ankara, Antalya ve Burdur illerinde bulunan cezaevlerinde katılımcılar ile yüz yüze görüşülmüştür. Diğer yerlerde anket formu kurum yetkililerince uygulanmış ancak bu formlar incelendiğinde katılımcıların sorulara çelişkili cevaplar verdiği, bazılarını hiç işaretlemediği görülmüştür. Bu nedenle bu formlar elenerek değerlendirmeye alınmamıştır. Yüz yüze yapılan uygulamalarda katılımcıların verdiği cevaplara yaptıkları açıklamalar ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar

araştırmacı tarafından not edilerek analize tabi tutulmuştur. Görüşmeler formda bulunan sorulara sadık kalınarak yürütülmüş ve nitel analize tabi tutulabilecek veriler elde edilmiştir. Bu görüşmeler Nisan-Mayıs 2015 tarihlerinde, her katılımcı ile 1- 2,5 saat arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcıların sorulara verdiği cevaplar not edilmiş, açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarda araştırmacı tarafından yazılı notlar halinde alınmıştır. Görüşmelerde ses ve görüntü kaydı Bakanlık tarafından uygun bulunmadığı için yapılamamıştır.

Elde edilen bulgular aynı gün bilgisayara aktarılmıştır. Tüm görüşmeler tamamlandıktan sonra veriler betimsel analize tabi tutulmuş ve araştırma soruları üzerinden kategorilere ayrılarak tasnif edilmiş ve analiz edilmiştir. J. Gn. K.lığından elde edilen veriler ise betimsel istatistikî bilgiler olarak derlenmiştir. Bu bilgiler ile bir şüpheli ve mağdur profili çıkarılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmaya başlandığı andan itibaren birçok bürokratik sorun ile karşılaşmıştır. J.Gn.K.lığı'na son (5) yıl içerisinde kendi sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadın cinayetleri ile ilgili olarak şüphelilerin yaşı, öğrenim durumu, mağdur ile yakınlık derecesi, mesleği, madde bağımlılığı durumu, nüfusa kayıtlı olduğu il, ilçe ile, mağdurların yaşı, öğrenim durumu, mesleği, nüfusa kayıtlı olduğu il, ilçe gibi veriler talep edilmiştir. Ayrıca talepte olayın oluş zamanı, yeri, suçta kullanılan silah bilgileri de yer almıştır. Ancak kurum tarafından bu talep iki kez çeşitli gerekçeler ile reddedilmiştir. J.Gn.K.lığı bilgi sisteminde suçlar Türk Ceza Kanunu esas alınarak tasnif edilmektedir. Bu nedenle kurumun bilgi sisteminde kadın cinayeti gibi özel bir tasnif bulunmamaktadır. Bu nedenle yapılan üçüncü başvuruda son (5) yıl içerisinde Jandarma sorumluluk bölgesinde meydana gelen ve mağduru kadın olduğu tüm kasten öldürme olaylarına ilişkin yukarıda bahsi geçen bilgiler talep edilmiştir. Bu talep kurum tarafından uygun bulunmuş ancak verilen cevapta istenilen bazı bilgilerin (şüpheli mağdur yakınlık derecesi, suçta kullanılan silah gibi) sistemde olmaması nedeniyle verilemediği belirtilmiştir. Kurum tarafından verilen bilgiler incelendiğinde bazı verilerin suç yeri güvenlik kuvvetince eksik

olarak sisteme giriş yapılması nedeniyle olmadığı ya da eksik olduğu görülmüştür. Bu durum göz önüne alınarak eldeki mevcut bilgiler bir süzgeçten geçirilerek analiz yapılabilmektedir.

Benzer bürokratik süreç Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden alınan izin aşamasında da yaşanmıştır. Bu izin için kurum ile görüşüldüğünde araştırmacıdan izin talep yazısında görüşme yapmak istediği mahkumun ismini yazması istenmiştir. Bu suçu işleyen şahısların kimlik bilgisi elde mevcut olmadığı kuruma iletilindiğinde hangi cezaevlerinde görüşme yapmak istediğinin belirtilmesi istenmiştir. Kurumdan gelen bu uyarı nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığı internet sitesinde yer alan bir broşür incelenerek 2013 yılı içinde Jandarma sorumluluk bölgesinde kadın cinayeti meydana gelen iller arasından rastgele seçim yapılarak bu illerdeki cezaevlerinde görüşme yapılmak istenildiği bildirilmiştir. Kurumdan bu konuda izin verildiğine dair yazı Şubat 2015 tarihinde araştırmacıya ulaşmıştır.

Alınan izin neticesinde ilgili ceza infaz kurumlarıyla irtibata geçilerek belirlenen tarihlerde görüşme yapmak üzere o illere gidilmiştir. Bu aşamada yaşanan en önemli sorun tutuklu ve hükümlülerin araştırmacı ile görüşmeyi kabul etmemesi olmuştur. Cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin çok az bir kısmı görüşmeyi kabul etmiş ve bunlar arasında eşini yada boşandığı eşini öldürmek suçundan cezaevinde bulunanlar seçilerek görüşülmüştür. Görüşmecisi sayısı (15) olduğunda elde edilen bilgilerin tekrarlamaya başladığı ve doyuma ulaştığı düşünülmektedir görüşmelere son verilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular bir genelleme yapmak için elverişli değildir. Araştırma planlanırken suça etki eden bireysel ve psikolojik faktörler göz önünde bulundurulmamıştır. Görüşmeler esnasında katılımcıların bazı soruları cevaplamak istemediği bazı sorularda sinirlendiği ve araştırmacıya karşı sorular yönelterek kendi cevabını onaylatmak istediği görülmüştür. Ayrıca görüşmeler esnasında ses ve görüntü kaydı yapılmamış, verilen cevaplar araştırmacı tarafından not tutularak birleştirilmiştir.

2. BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Bireyin sahip olduğu güç ve kudreti bir başka bireye veya toplumun geneline tehditkâr biçimde uygulamasına şiddet denilmektedir. Bireylerin neden şiddet uygulama eğiliminde oldukları konusu birçok akademik çalışmaya konu olmuştur. Bu nedenler genel olarak biyolojik, psikolojik ve çevresel nedenler olarak üç grupta incelenmektedir. Şiddet uygulama eğiliminde olan bireylerin küçük yaşlardan itibaren kendilerinin de şiddet mağduru oldukları konusunda birçok bulguya rastlanmaktadır. Özellikle Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı içerisinde bireyin kendi ailesi içerisinde şiddete maruz kalmak ve diğer aile bireyleri arasındaki şiddet davranışlarına şahit olmak süratiyle bu davranışı öğrendiğine vurgu yapılmaktadır (Akt:Baykal,2008:12). Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde çocuğun şiddet davranışlarını babasından öğrendiği ve sonra da bu davranışı kendi eşine uyguladığı savunulmaktadır (Yount,2010:333).

Şiddet olgusu incelenirken sıklıkla karşılaşılan bir diğer kuram da şiddet kültürü kuramıdır (Wolfgang, 1967). Bu kuram bireyin içerisinde yaşadığı toplumun şiddet davranışını onaylayıp onaylamadığı ile ilgilenmektedir. Eğer bireyin içerisinde bulunduğu kültür şiddet davranışını onaylar bir yapıda ise bireyler diğer bireylere daha kolay biçimde şiddet uygulamaktadır.

Dünyanın pek çok bölgesinde yaşanan savaşlar, intiharlar, cinayetler, yaralamalar şiddet davranışının birer ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya yüzeyinde yaşanan kayıpların büyük bir bölümünün şiddet davranışı sonucunda ortaya çıktığı tahmin edilmektedir.

Kadına yönelik şiddet konusu ise genel şiddet olgusu içerisinde toplumsal bir sorun olarak baş gösteren bir başka olgudur. Yapılan birçok çalışma kadınların hem kamusal alanda hem de özel yaşamlarında şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda şiddetin bu özel biçimini inceleyen bilimsel çalışmalar kadına yönelik şiddeti fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet başlıkları altında ele almaktadır.

Kadına yönelik şiddet konusunda yapılmış çalışmaların birçoğunda şiddet olaylarının temelinde ataerkil aile yapısının bireylerin davranışları üzerindeki olumsuz etkilerinin yattığı kabul edilmektedir. Bu ataerkil yapı erkeğin kadından daha üstün bir rol üstlenmesine ve kadınların erkeğin tahakkümü altına girmesine neden olmaktadır. Nijerya’da yapılan bir çalışmada (Patrick ve Ugwu,2013:5808), bölgede hâkim olan “sıra” kültürü nedeniyle ebeveynlerin ilk kız çocuklarına evlenme izni vermediği ve bu kadınların ailelerinin baskıları altında büyüdüğü ve yetişkinlik dönemlerinde hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Kadın ile erkeğin eşit haklara sahip birer varlık olduğu konusunda tüm dünyada yaşanan olumlu gelişmelere rağmen kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olmaya devam etmektedir. Bir insan hakları ihlali olarak anılan bu sorun toplumda kadının hak ettiği yeri almasının önünde bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın kocasından, babasından veya erkek kardeşinden gördüğü şiddet neticesinde toplumsal hayata katılamamakta ve insan olarak sahip olduğu bazı haklardan yoksun kalmaktadır.

Kadın ve erkeğin fiziksel farklılığından doğan bir olgu olduğu düşünülen kadına yönelik şiddet davranışının tarihin çok eski dönemlerine kadar dayanan bir geçmişi bulunmaktadır. Bu konuda yapılan bir bilimsel çalışma 3000 yıl önceki kafataslarının incelenmesi neticesinde ortaya çıkarılan verilere dayanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre o dönemde ölüme neden olan kafatası kırıklarının kadınlarda görülme sıklığı erkeklere oranla 3 kat fazladır (Gül,2013: 17).

Kadın ile erkek arasında eşitsiz uygulamalar da tarihin eski dönemlerinden itibaren süre gelen bir gerçektir. Öyle ki modernleşme öncesinde dünyanın birçok yerinde kadınlar ikinci sınıf vatandaş olarak görülmekteydi. Kadınlar toplumsal yaşamın her alanında arka plana itilmiş ve erkeklere göre dezavantajlı uygulamalara maruz bırakılmıştır. Bu durum erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulamasının normal görülmesine neden olmuştur.

Kadın cinayetleri konusunda bir çalışma yürütebilmek için kadına yönelik şiddet ile ilgili literatüre ve tartışmalara da göz atmak gerekmektedir. Literatürde ve kanunlarda kadına yönelik şiddetin birden fazla türü olduğu belirtilmektedir. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet kanunda tanımlanan ve akademik çalışmalarda kabul gören şiddet biçimleridir. Öyle ki 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair kanunun 2 nci maddesinde şiddet; *“kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış”* olarak tanımlanmıştır. 1993 yılında kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde de kadına yönelik şiddet; *“ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* olarak ifade edilmiştir (KSGM, 2011:19). Bu tanımlardan yola çıkarak kadına yönelik şiddetin en çok fiziksel şiddet olgusu etrafında ele alınabileceği söylenebilir. Bu şiddet türlerinin yanı sıra son yıllarda tartışılan diğer iki şiddet türü sosyal şiddet ve kamusal şiddettir. Kadının evden çıkmasına izin vermemek sosyal şiddet olarak tanımlanırken, devlet görevlilerince cinsiyet ayrımcı tutumlar sergilemek kamusal şiddet olarak anılmaktadır (Halıcı, 2007:49). Cinayet suçunun fiziksel şiddetin belki de son aşaması olduğu düşünülmektedir. Fiziksel şiddet denilince akla dövme, yaralama, öldürme gelirken, cinsel şiddet denilince akla eşe tecavüz hatta çocuk yaşta evlendirmeler bile gelebilmektedir (Nosheen, 2011:291).

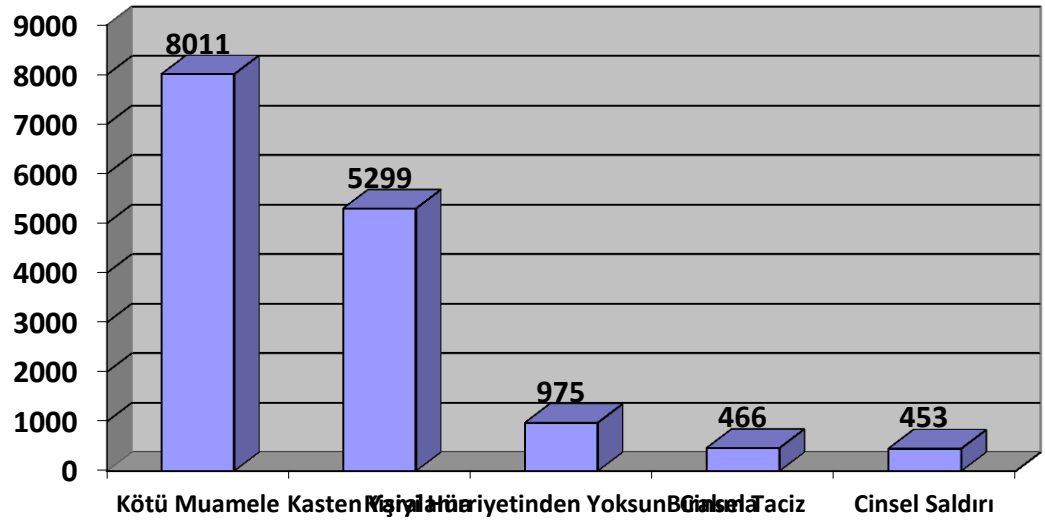
Yapılan araştırmalar (WHO, 2002 ve Krug vd., 2002) dünyanın birçok ülkesinde kadınların evde, işyerinde, sokakta ve okullarda fiziksel, sözel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar her yıl çok sayıda kadının fiziksel sakatlık yaşadığını hatta hayatını kaybettiğini işaret etmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda devletler bazı politik önlemler almakta ve yasalar

çıkarmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan kadın cinayetleri de kadına yönelik şiddetin bir çeşidi olan fiziksel şiddetin bir sonucudur. Kadına yönelik fiziksel şiddetin Türkiye'deki boyutuna baktığımızda kentsel bölgelerde %38, kırsal bölgelerde %43'lük bir oranla karşılaştığımız görülmektedir (USAK, 2012:25)

Kadına yönelik şiddetin dünyada ve Türkiye'de ne sıklıkta görüldüğü konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde bu toplumsal sorunun oldukça büyük olduğu anlaşılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)kadına yönelik şiddetverilerine göre,kadınların en az %10'unun hayatlarının bir döneminde eşleri yada birlikte yaşadıkları erkekler tarafından uygulanan fiziksel şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır (Krug vd.,2002: 45).

Jandarma Genel Komutanlığı kurumsal internet sitesi olan www.jandarma.gov.tr adresinde yer alan broşürde 2013 yılında Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk bölgesinde meydana gelen aile içi şiddet olaylarının bir değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu verilere göre Jandarma sorumluluk bölgesinde 2013 yılı içerisinde (15.748) kadına yönelik şiddet olayı meydana gelmiştir. Olay sayısında 2012 yılına (15.711) nazaran az miktarda artış görülmektedir. Yine bu broşürde yer alan bilgilere göre 2013 yılında Jandarma Sorumluluk Bölgesi'nde meydana gelen kadına yönelik şiddet türleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Grafik 1 : 2013 Yılında Meydana Gelen Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Aynı veriler incelendiğinde Jandarma Sorumluluk Bölgesi'nde 2013 yılında meydana gelen olaylarda (16883) kadının mağdur olduğu anlaşılmaktadır. Mağdur olan kadınların büyük çoğunluğunu (14331) ev hanımları oluşturmaktadır. Mağdur kadınların % 66'sı ilköğretim mezunudur. Kadına yönelik şiddet olayları incelendiğinde Jandarma Sorumluluk Bölgesinde olayların % 85'inin tartışma ve ailevi nedenler neticesinde meydana geldiği belirtilmektedir.

Türkiye'de 2008 yılında Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan " Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na" göre kadınların %42'si en az bir kere fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere kadına yönelik şiddet gerek Türkiye'de gerekse dünyada önemli bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin bireylerin içerisinde bulunduğu toplumun sahip olduğu kültür tarafından üretildiğine ilişkin birçok çalışma yapılmıştır. Kültürün toplum içerisinde kadın ve erkeğin statüsünün belirlenmesinde, ekonomik kaynaklar üzerinde karar verme yetkisinin kimde olacağının belirlenmesinde önemli bir fonksiyonu vardır(Egharevba vd.,2013:5654). Kültür yalnızca bu

rolleri belirlemekle kalmamakta aynı zamanda erkeğin kadın üzerinde hâkimiyetini devam ettirecek ahlaki kurallar da koymaktadır. Bu kuralların başında da namus, şeref gibi değerleri korumak yer alır. Bunları muhafaza etme görevi kadına, muhafaza edilmediğinde cezalandırma görevi ise erkeğe uygun görülmektedir. Birçok toplumda hem kanunlarca hem de ahlaki kurallar bakımından kocanın hakları korunma eğilimindedir. Kadının hakları ise genellikle erkeğin gölgesinde kalmaktadır(Al-Badayneh,2012:370). Sosyal normlar ve bunların nesilden nesile aktarılması denilince akla sosyal sermaye kavramı gelmektedir. Alanda yapılan taramalar neticesinde şiddet içeren davranışların sosyal sermaye ile de ilişkili olduğunu savunan bazı çalışmalara (Galea vcd.,2002; Kennedy vd, 1998) rastlamak mümkündür (York,2009:8).

Uluslararası alanda kadına yönelik şiddet konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde genel olarak ülkelerin milli aile sağlığı anketlerinden elde edilen verilerin kullanıldığı ve bu verilerin istatistiksel analizlere tabi tutularak konuya ilişkin bilgi üretildiği görülmektedir. (Vanderende vd.,2012:1147). Türkiye İstatistik Kurumu tarafından sağlanan Kadına Yönelik Şiddet verileri de bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca mağdur kadınlar ile yapılan yüz yüze görüşmelerde önemli bir veri kaynağı olarak dikkat çekmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda katılımcılara anket uygulanmış ve şiddetin hiç de azımsanmayacak bir kesim tarafından onaylandığı tespit edilmiştir(Can,2013:213). Türkiye’de yaşanan şiddet olaylarının ve cinayetlerin basında yer alan nedenleri üzerine yapılan araştırmalar neticesinde namus, kıskançlık, aldatma ve boşanmada ısrar etme gibi sebepler ön plana çıkmaktadır(İnci,2013:283). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre şiddet mağduru kadınlar şiddet nedenleri olarak erkeğin ailesiyle sorun, kadının ailesiyle sorun, çocuklar ile ilgili sorunlar ve erkeğin kötü alışkanlıklarını göstermişlerdir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan araştırmalar neticesinde fiziksel şiddetin en son noktası olan kadın cinayetlerinde faillerin genelde maktul kadınların eşi ya da sevgilisi olduğu tespit edilmiştir(Güngör,2012:13). Eş ve sevgili dışında kardeş ve diğer akrabalarında bu suçun faili olmaları sık karşılaşılan bir durumdur(Maybek,2009:42). Aile içi şiddetin aslında tüm sosyal sınıflarda, her ekonomik düzeyde ve her öğrenim durumunda yaşanabilen bir

sorun olduğu tespit edilmişse de bazı sosyo demografik değişkenler göz önüne alındığında şiddet davranışının daha sık görüldüğü tespit edilmiştir(Baykal,2008:46).

şiddet olgusu konusunda bu genel değerlendirmeden sonra kadına yönelik şiddetin çeşitlerine değinmekte fayda görülmektedir.

2.1. PSİKOLOJİK şİDDET

Psikolojik şiddet kadının onurunu zedelemeye yönelik davranışları içeren şiddet türüdür. Bu davranış türü ile kadının psikolojik durumunda bir takım tahribatlar yaratılmak istenmektedir. Özellikle kadının kendisini değersiz bir varlık olarak hissetmesine ve baskı, hakaret, korkutma gibi yöntemlerle özgür iradesini kullanmasına engel olunmasına neden olmaktadır(Öztürk,2008:55).

Psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilen davranışlar şu şekilde sıralanabilir;

- Bağırmak,
- Hakaret Etmek,
- Aşağılamak,
- Korkutmak,
- Kıskançlık göstermek,
- İlgisiz davranmak,
- Kendisinin, çocuklarının veya ailesinin vücut bütünlüğü ile tehdit etmek,
- Başka kadınlarla kıyaslayarak çirkin olduğunu söylemek,
- Kadının ailesi veya arkadaşları ile görüşmesine engel olmak,
- Kadının izinsiz olarak evden ayrılmasına engel olmak.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’na”(2009) göre evlenmiş kadınların %44’ü hayatlarında en az bir kere psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına göre en sık yaşanan psikolojik şiddet biçimi küfür ve hakarettir. Bu davranışın oranı % 37 olarak tespit edilmiştir. Psikolojik şiddet davranışları içerisinde dikkat çeken bir diğer davranış biçimi ise tehdittir. Tehdit davranışının oranı araştırma neticesinde % 19 olarak tespit edilmiştir.

2.2. CİNSEL ŞİDDET

Erkeğin kadın üzerinde egemenliği her alanda olduğu gibi aile içerisinde yaşanan cinsellik alanında da kendini göstermektedir. Cinsel şiddet şiddetin cinsiyetleştirilmiş bir boyutudur. Erkeğin iktidar alanlarından birisi de cinselliktir. Kadını denetim altında tutmak ve iktidarını perçinlemek isteyen erkek cinselliği bir araç olarak kullanabilmektedir.

Cinsel şiddet olarak tanımlanan davranışlar;

- Kadını istemediği yerde ve zamanda cinsel ilişkiye zorlamak,
- Çocuk doğurmaya veya doğurmamaya zorlamak,
- Kürtaja zorlamak,
- Cinsel organına zarar vermek,
- Ensest,
- Fuhuşa zorlamak,
- Fiziksel özelliklerini başka kadınlarla kıyaslamak olarak belirtilmektedir.

Kadına yönelik cinsel şiddetin ortaya çıktığı bir davranış olan cinsel taciz; kadına sözlü ya da sözsüz veya fiziksel cinsel içerikli istenmeyen davranış olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2010:11). Bu davranış ile erkek kadını sindirmeye veya cinsel içerikli olarak incitmeye çalışmaktadır.

Cinsel şiddet davranışlarının kadınlar tarafından ifade edilmesinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle aile içerisinde yaşanan cinsel şiddet olaylarının mağdurlar ile konuşularak ortaya çıkarılması güçtür. Kadınlar toplumun üzerlerinde oluşturduğu baskı neticesinde bu konuları konuşmaktan çekinmektedirler.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’na”(2009:46) göre ülke genelinde evlenmiş kadınların % 15’i en az bir kez cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Cinsel şiddet konusunda en fazla meydana gelen davranış ise kadının istemediği halde cinsel ilişkiye zorlanmasıdır. Bu davranışın görülme sıklığı aynı araştırmada evlenmiş kadınlar arasında % 14 olarak bulunmuştur. Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınlarda ise bu oran % 44 olarak ölçülmüştür. Bu verilere bakıldığında cinsel şiddetin kadınlar açısından bir kâbusa dönüştüğü ifade edilebilir.

Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yayımlanan veriler incelendiğinde de benzer bir durum ile karşılaşılmaktadır. 2013 yılında Jandarma sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadına yönelik şiddet olayları incelendiğinde (466) adet cinsel taciz ve (453) adet cinsel saldırı olayının meydana geldiği görülmektedir. Kolluk kuvvetleri tarafından yayınlanan veriler genel olarak Türk Ceza Kanununda belirtilen suç türlerine göre tasnif edildiğinden cinsel taciz ve cinsel saldırı kavramları ile sık sık karşılaşılmaktadır. İleriki bölümlerde bu kavramların hukuki boyutuna değinilecektir.

2.3. EKONOMİK ŞİDDET

Genel olarak ekonomik şiddet kadın üzerinde ekonomik kaynakları kullanmak suretiyle bir baskı oluşturulmasını ifade etmektedir. Bu davranışları tanımlarken genel olarak erkeğin evin ihtiyaçlarına yönelik para vermemesi veya kadının gelirin el koyması akla gelmektedir. (Maybek,2009: 12). Ekonomik şiddet olarak algılana davranışlar;

- Kadının çalışmasına izin vermemek,

- Kadını istemediği bir işte çalışmaya zorlamak,
- Az miktarda para vermek,
- Aile içerisindeki ekonomik kararları kadına sormadan almak,
- Kadının gelirini veya kişisel mallarını elinden almak,
- Kadının işi gereği gitmesi gereken toplantı vb. faaliyetlere katılmasına engel olmak,
- Kadının iş bulmak maksadıyla katılmak istediği kurslara katılmasını engellemek olarak belirtilmektedir.

Bu şiddet türü konusunda Ankara'nın çeşitli semtlerinde bir araştırma yürüten Maybek (2009,144) özellikle düşük sosyo-ekonomik durumda olan kadınların bu şiddet türüne daha fazla maruz kaldıklarını belirtmektedir. sosyo-ekonomik durumu daha üst seviyede olan kadınlarda bu şiddet davranışına maruz kalma oranı daha azdır.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na"(2009) göre her (10) kadından (4) ü ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Aynı araştırmanın sonuçları incelendiğinde ekonomik şiddet içeren davranışlar arasında en sık görülen davranışın % 23'lük bir oranla "çalışmaya engel olma yada işten ayrılmaya neden olma" fiili olduğu anlaşılmaktadır.

2.4. FİZİKSEL ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet biçimleri içerisinde en fazla görüleni fiziksel şiddettir.Genel anlamıyla fiziksel şiddet, bir kişiye ya da bir gruba karşı fiziksel,psikolojik ya da cinsel zarar vermeyle sonuçlanabilen fiziksel güç kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Halıcı,2007: 43). Şiddet türleri içerisinde en sağlıklı ölçülebilen tür fiziksel şiddettir. Sonuçları itibariyle fiziksel şiddet mağdura oldukça acı veren ve hatta hayatına kaybetmesine neden olabilen bir şiddet biçimidir.

- Fiziksel şiddet olarak algılanan davranışlar;
- Kadını sarsmak,
- İtip kakmak,
- Tokat atmak,
- Tekme atmak,
- Kesici, delici veya vurucu aletler ile bedenine zarar vermek,
- Boğazını sıkma,
- Ateşli silahlar ile bedenine zarar vermek,
- Yanıcı ve kimyasal maddeler kullanarak bedenine zarar vermek,
- Sağlıklı olmayan koşullarda yaşamak zorunda bırakmak,
- Sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olmak suretiyle bedensel zarara uğratmak olarak belirtilmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yayınlanan veriler incelendiğinde 2013 yılında Jandarma Sorumluluk Bölgesi'nde meydana gelen kadına yönelik şiddet olayları neticesinde (29) kadının yaşamını yitirdiği görülmektedir. 2012 yılında bu rakamın (51) olduğu anlaşılmaktadır. Aynı veriler neticesinde Jandarma Sorumluluk Bölgesi'nde 2012 yılında (6389) kadının yaralandığı bu sayının 2013 yılında (8635)'e yükseldiği görülmektedir.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na" göre ülke genelinde kadınların %39'u eşi ya da birlikte yaşadığı erkeğin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre fiziksel şiddet içeren davranışlar arasında en sık görüleni % 37'lik bir oranla " tokat atma veya bir şey fırlatma" davranışdır. Kadınların üçte ikisi bu davranışa birden fazla sayıda maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bu durum bu şiddet içeren davranışın anlık bir tepki olarak ortaya çıkmadığına işaret etmektedir. Araştırma sonuçlarında dikkat

eken bir diğ er unsurda boşanmış veya ayrı yaşayan kadınların % 78'inin fiziksel şiddet deneyimi yaşamış olduğu sonucudur (USAK, 2012:25).

Dünya Sağlık  rg t n n (DSÖ) 10 ülkede 15 ile 49 yaş arasındaki kadınlar üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre kadınların % 35'i eşleri ya da birlikte yaşadıkları erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Bu çalışmaya göre kadınların büyük çoğunluğu ilk fiziksel şiddet deneyimini 15 yaşında yaşamaktadır (Maybek,2009:59).

Almanya'da 2003 yılında gerçekleştirilen ve 10.264 kadın üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların % 37'si 16 yaşından itibaren fiziksel şiddet yaşadıklarını belirtmişlerdir (Maybek,2009:51).

Kadına yönelik şiddet ve bunun bir çeşidi olan fiziksel şiddet konusunda dünyada yürütülen çalışmalar genellikle mağdur kadınlar ve onların şiddet deneyimleri üzerinden yürütülmektedir. Bu çalışmalardan kadın ve erkek arasında toplumsal cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın fiziksel şiddeti tırmandırdığı anlaşılmaktadır. Kadınlar kültürel normlar nedeniyle erkeğe itaat etmekle görevli birer varlık olduklarına inandırılmaktadır. Ürdün'de yürütülen bir çalışmada katılımcı kadınların %89'u erkeğe itaat etmek zorunda olduğunu düşünmektedir. Aynı çalışmada katılımcıların %9'u şiddet uygulamanın eşlerinin hakkı olduğunu düşünmektedir (Al-Badaneyh,2012: 375).

Kadınların şiddet davranışını kabullenmesinde ve erkeklerin şiddet davranışını kullanmasını kolaylaştırmada her ikisinin de yetiştiği ailede edindikleri tecrübelerin etkisi olduğu düşünülmektedir. Kadın evlenene kadar ailesinin diğer bireylerinin fiziksel şiddeti ile karşılaşmakta ve bu durumu kendi ruh halinde normalleştirmektedir. Aynı şekilde erkeğin ailesi içerisinde fiziksel şiddet içeren davranışlara şahit olması kendisinin de bir yetişkin olduğunda aynı şekilde davranmasını kolaylaştırmaktadır. Kadınların ocukluk dönemlerinde kendi annelerinin yaşadığı fiziksel şiddete tanık olmaları bu davranışı kabullenmelerini kolaylaştırmaktadır. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi şiddet

Araştırması'na" göre fiziksel şiddet deneyimi yaşayan kadınların % 37 si kendi annelerinin de fiziksel şiddet yaşadığını belirtmişlerdir.

2.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ

Kadına yönelik şiddetin nedenlerini açıklamaya çalışan pek çok kuramın varlığı dikkat çekmektedir. Bunlar içerisinde en çok kullanılanlar; psikolojik teoriler, sosyo-kültürel teoriler, aile sistemi teorisi ve feminist teoriler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma kapsamında kadına yönelik şiddetin nedenlerini açıklayan sosyo-kültürel, aile sistemi ve feminist teorilerin ortak noktaları olan ataerkil toplum yapısı üzerinden bir değerlendirmeye gidilmiş, psikolojik teoriler çalışmanın kapsamına alınmamıştır. Kadına yönelik şiddetin nedenleri konusunda bilimsel çalışma yürüten akademisyenler bu davranışın öğrenilen bir davranış olduğu ve yeniden üretilmesinin bu yolla gerçekleştiği konusunda neredeyse fikir birliği içerisindeyler. Bu kapsamda davranışın nedenlerinin sağlıklı bir biçimde tespit edilmesi halinde önlenmesi için yaratıcı politikalar üretilebileceği değerlendirilmektedir.

Feminist teoriler, kadına yönelik şiddetin erkek ile kadın arasındaki fiziki güç farklılığından kaynaklandığını savunmaktadır. Bu teoriden yola çıkan bilimsel çalışmalar (Dobash,1979; Straus, 1994) kadın ile erkek arasındaki fiziksel güç farkı nedeniyle erkeğin toplumsal yaşamın her alanında kadını baskı altına aldığı iddia etmektedir. Erkeğin her alanda söz sahibi olması ve kadını baskı altına alması beraberinde ataerkil aile yapısını getirmiştir. Ataerkil aile yapısı içerisinde karar alıcı konumunda olan erkektir. Kadın erkeğe her anlamda itaat etmekle görevlidir. Erkek evin geçiminin sağlanması ile görevli iken kadın ev işleri ve çocuk bakımı ile görevlidir. Bu anlamda da kadının özel alanda erkeğinde kamusal alanda konumlandırıldığı görülmektedir. Özel alana hapsolmuş kadın erkek tarafından kamusal alandan dışlanmaktadır (Lane, 1990). Bu durum toplumsal yaşamın diğer alanlarında da aynıdır. İşte Feminist Teori erkek ile kadın arasındaki bu eşitsizliğin, ataerkil söylemin kadına yönelik şiddete neden olduğunu savunmaktadır. Bu teori kapsamında yapılan bazı

bilimsel çalışmalar (Tonsing,2010) ataerkil aile yapısının olduğu toplumlarda kadına yönelik şiddet davranışının daha sık görüldüğünü belirtmektedir (Gül,2013:19).

Aile sistemi teorisi ise kadına yönelik şiddetin aile içi bireyler arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını savunmaktadır. Özellikle çocukluk döneminde şiddete maruz kalma, şiddet davranışını çevre ile etkileşim sonucunda öğrenme gibi bireysel farklılıklar kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında etkilidir. Ayrıca bireyin alkol ve uyuşturucu bağımlılığının olması da en az şiddete(Gül,2013:20) maruz kalma kadar bu davranışın ortaya çıkmasını kolaylaştıran bir etkidir. Bu teori daha çok sosyal öğrenme teorisinin bir parçası niteliğindedir. Sosyalizasyon sürecinde öncelikle ailede şiddete ilişkin öğrendiklerini içselleştiren çocuklar şiddeti bir çözüm yolu olarak meşrulaştırmayı öğrenmektedirler.

Sosyo-kültürel teoriler ise özellikle toplumsal yapılara ve toplumsal yapılar arasında görülen kültürel farklılıklara dikkat çekmektedir.Kadına yönelik şiddet olgusunun açıklarken de bu farklılıklara odaklanmaktadır. Şiddetin toplumlarda görülme sıklığı toplumdan topluma farklılıklar gösterdiği gibi kadına yönelik şiddetinde oransal olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu durum toplumların sahip olduğu farklı özellikler ile açıklanmaktadır. Bireyler içerisinde yaşadığı kültürün özelliklerinden etkilenmekte ve davranışlarını bu kültürün özelliklerine göre şekillendirmektedir. Dünya yüzeyinde var olan farklı kültürler haliyle birbirinden farklı özelliklere sahip olduğundan kadına yönelik şiddet olaylarının görülme sıklığı da kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün geliştirmekte olan ülkelerde yapmış olduğu araştırmaya göre Japonya'da kadınların %15'i, Etiyopya'da %70'i hayatlarının herhangi bir döneminde eşlerinden ya da birlikte oldukları erkek arkadaşlarından fiziksel/cinsel şiddet görmektedir (Uşak, 2012:42).

Kadın ve erkeğin toplumsal yaşam içerisinde üstlendikleri roller toplumsal cinsiyet kavramı ile açıklanmaktadır. Kültürler içerisinde kadın ve erkeğin üstlendikleri roller ve sorumluluklar da farklılık göstermektedir. Daha önce de değinildiği gibi kadının ikinci planda bırakıldığı ve erkeğin kadına oranla daha

üstün rol ve sorumluluklar üstlendiği toplumlarda kadına yönelik şiddet davranışlarının görülme sıklığı artmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013:7).

Bireylerin çevresi ile olan etkileşimi davranışlarına yön vermektedir. Çevre kavramı içerisine aile, arkadaşlar ve kitlesel iletişim araçları dâhil edilmelidir. Birey doğduğu andan itibaren birçok faktörün etkisi ile toplumsal hayatın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanır. Bu süreç sosyalizasyon süreci olarak adlandırılmaktadır. Sosyalizasyon aile ile başlayan, arkadaş çevresi ve okul hayatı gibi aşamalar ile devam eden bir süreçtir. Bireyin içinde yaşadığı kültürün her türlü ürünü sosyalizasyon sürecinin araçlarıdır. Gelişen teknolojinin toplumsal yaşama kattığı kitle iletişim araçları da sosyalizasyon sürecinin birer araçlarıdır (Giddens,2008:207). Televizyon, internet gibi sanal ortamlarda maruz kalınan şiddet görüntüleri bu davranışın öğrenilmesine yardım etmektedir. Kadına yönelik şiddet temsillerinin özellikle son yıllarda çekilen diziler üzerinden görünürlüğünün ve yoğunluğunun arttığını söylemek mümkündür (Çam, 2009:80). Davranışı yalnızca öğrenmekle kalmayan birey çevresinin bu davranışı onaylayıp onaylamadığı ile de ilgilenmektedir. Türkiye’de 2005 yılında yapılan hukuk reformu ile bazı suçların adli makamlara yansması konusunda bir değişim yaşanmıştır. Özellikle Türk Ceza Kanununda yapılan değişiklik ile kasten yaralama suçu eşe, çocuğa karşı işlendiğinde doğrudan kovuşturulan bir suç haline getirildi. Eskiden eşin şikâyeti olmadıkça kolluk kuvvetleri bu suça müdahale etmezken yapılan değişiklik ile suç doğrudan kovuşturulan bir hale getirildi ve kolluk kuvvetlerinin şikâyet aramaksızın müdahalesi sağlandı. Yakın zamana kadar aile içerisinde yaşanan şiddet olayları adli makamlara intikal ettirilmemekteydi. Bunu gerekçesi olarak da eşler arasında yaşanan olumsuzluğun dışarıya taşınmasının ayıp olduğu inanışıydı. Ancak insan hakları, kadın hakları gibi kavramlar ve bunların uygulamaları konusunda modern dünyada yaşanan gelişmeler aile içi şiddet olaylarının devlet kurumları tarafından daha ciddiyetle karşılanmasına yol açtı. Halen bazı toplumlarda ve kültürlerde erkeğin eşini ya da kız kardeşini fiziksel şiddet ile baskı altına alması yanlış bir davranış olarak algılanmamaktadır. Bu durum erkeğin çevresinden öğrendiği şiddet davranışını pekiştirmesine yol açmaktadır.

Çevresel faktörlerin şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde de etkileri vardır. Şiddet davranışını kabullenen kadınlar bu davranışı onaylayan toplumsal yapılar içerisinde yetiştiğini gösteren bilimsel çalışmalar mevcuttur. Kadınların ailelerinden ne kadar destek gördükleri de şiddet davranışını etkilemektedir. Evlilik kararını görücü usulü olarak adlandırılan sistemle alan kadınlar kendi iradeleriyle ancak ailelerinin onayını almadan evlenen kadınlara oranla daha az fiziksel şiddet deneyimi yaşamaktadırlar (Altınay ve Arat,2008).

Erkek ve kadının eğitim durumları da kadına yönelik şiddeti etkileyen bir diğer unsurdur. Öğrenim durumu düşük olan kadınların öğrenim durumu daha yüksek olan kadınlara oranla daha fazla şiddete maruz kaldıklarını gösteren araştırmalar mevcuttur (Altınay ve Arat, 2008). Jandarma Genel Komutanlığı resmi internet sitesinde yer alan verilere göre şiddet mağduru olan kadınların büyük çoğunluğu ilkokul mezunudur. Aşağıdaki tabloda 2013 yılı içerisinde Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadına yönelik şiddet olaylarının mağdurlarının öğrenim durumları yüzde cinsinden gösterilmiştir.

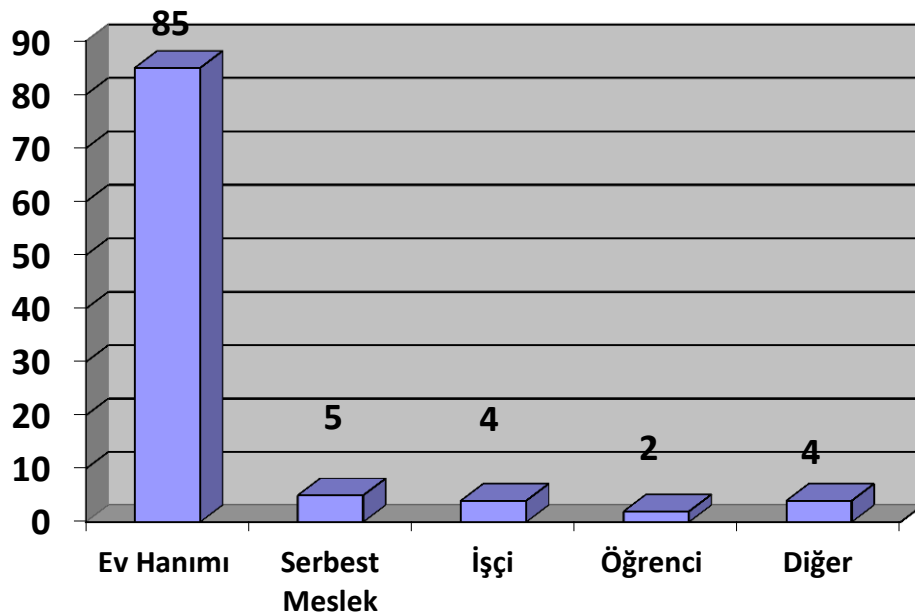
Eğitim seviyesi yüksek olan kadınların daha az mı şiddet gördükleri yoksa maruz kaldıkları şiddeti daha fazla mı sakladıkları konusunda bilimsel araştırmalar kararsız kalmaktadır.

Eğitim durumu daha düşük olan kadınların daha fazla şiddet olayına maruz kaldıkları yönünde bulgular olduğu bilinmektedir. J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde meydana gelen olaylarda elde edilen ve aşağıdaki tabloda gösterilen bulgularda şiddete maruz kalan kadınların büyük bir çoğunluğunun düşük eğitim seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Şiddete maruz kalan kadınların yalnızca % 2,4'ü yüksek oklu mezunudur. Bu durum diğer araştırmalarda elde edilen bulgular ile uyumludur.

Grafik 2: Mağdurların Öğrenim Durumları (2013)

Öğrenim durumunun şiddet olaylarına etkisi gibi kadının gelir durumunun da şiddet olaylarına etki ettiği yönünde bulgular mevcuttur. Ailenin toplam gelir düzeyinin düşük olması kadına yönelik şiddet olaylarının artmasına yol açmaktadır. Kadının gelir seviyesinin erkekten fazla olması kadının daha fazla şiddet görmesine yol açmaktadır (Altınay ve Arat,2008). Gelir seviyesi ile eğitim durumu arasında aslında bir ilişki mevcuttur. Eğitim durumu düşük olan kadınlar doğal olarak daha düşük gelir seviyesi olan işlerde çalışmakta yada çalışmamaktadır. Jandarma Genel Komutanlığı resmi internet sitesinde yer alan verilere göre şiddet mağduru olan kadınların büyük çoğunluğu ev hanımıdır. Aşağıdaki tabloda 2013 yılı içerisinde Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadına yönelik şiddet olaylarının mağdurlarının meslek durumları yüzde cinsinden gösterilmiştir.

Grafik 3: Mağdurların Meslek Durumları (2013)

Sonuç olarak kadına yönelik şiddet olaylarını açıklayan teoriler içerisinde sosyo-kültürel teoriler bu araştırmanın konusu olan kadın cinayetlerinin nedenlerinin anlaşılabilmesi için başvurmamız gereken teorilerdir. Cinayet olgusu fiziksel şiddetin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla cinayeti ortaya çıkaran sebepler kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran sebepler ile aynıdır.

Kadına yönelik şiddeti açıklayan teorilerden sonra bu olguyu incelerken sıkça karşımıza çıkan toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusuna değinmekte fayda olduğu değerlendirilmektedir.

2.6. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

Kadına yönelik şiddeti ele alırken kadının ataerkil toplum yapısında yaşadığı çoklu eşitsizlikleri ortaya koymak önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği birçok akademik çalışmaya konu olmuştur. Özellikle son yıllarda ülkemizde yaşanan gelişmeler ve kadın cinayetlerindeki artış sorunun temeline yönelik araştırma sayısını arttırmaktadır. Yaşamın her alanında kadın ile erkek arasında bir eşitlik sağlanması demokratik hukuk devletinin hedefi olmalıdır. Ancak alınan istatistiki veriler bu konuda ülkemizin henüz istenilen noktada olmadığını göstermektedir. Verilere bakıldığında kadınların cinsiyete dayalı işbölümü, sosyo-ekonomik durum ve eğitim gibi faktörlerden beslenen şiddete maruz kaldıkları ve erkeklere oranla dezavantajlı bir konumda oldukları anlaşılmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için bu eşitsizliği üreten mekanizmalar gözden geçirilmelidir. Yapılan araştırmalar eşitsizliğin başlıca üretim mekanizmalarının aile, okul çağı, arkadaş çevresi, iletişim araçları ve kültürel yapı olduğunu göstermektedir.

Bireyin doğumla birlikte bazı fiziksel özelliklerinin toplamının oluşturduğu cinsiyet biyolojik cinsiyet olarak adlandırılmaktadır. Farklı kültürlerde farklı biçimlerde tanımlanan, sosyal olarak kurulmuş erkeklik ve kadınlık davranışları ile bunlara yüklenen sorumlulukların tamamına ise toplumsal cinsiyet denilmektedir (Bilton vd.,2003 : 130). Toplumsal cinsiyet kültürden kültüre farklı

olmakla birlikte kadın ve erkeğe atfedilen davranış kalıpları ve yükümlülükleri ifade eder. Her toplumda kadın ve erkeğin yapması gereken işler, uygulaması gereken davranış kalıpları normlar, değerler, gelenek ve görenekler üzerinden tanımlanmaktadır. Kadın ile erkek arasındaki bu farkı biyolojik özellikler ve sahip olunan kromozom sayıları ile açıklayan biyolojik deterministler olduğu gibi, farklılığın inşa edildiğini savunan sosyal inşacılar da mevcuttur.

Birey içerisinde doğduğu kültürün özelliklerini kendi tercihinin dışında öğrenerek sosyalleşmektedir. Her toplumda kadınlar ve erkeklerin belli kalıplar içerisinde hareket etmesi beklenmektedir. Toplumsal cinsiyet konusunda bilinmesi gereken temel kavramların başında erillik ve dişilik kavramları gelmektedir. Erillik, bir kültürde erkeklere yakıştırılan beklenti, varsayım ve davranışların tamamına verilen isimdir. Dişilik ise bir kültürde kadınlara özgü olduğu düşünülen beklenti ve davranış kalıplarını ifade etmektedir(Bilton vd.,2003:127).

İnsan doğumla birlikte biyolojik cinsiyetini de beraberinde getirir. Cinsiyetin toplumsallaşması ise daha sonra gelişen bir durumdur. (Giddens,2008:506). Birey ailesinden başlayarak yaşamı boyunca etkileşim kurduğu çevresinden erkeğe ve kadına dair davranış kalıplarını öğrenerek cinsiyeti toplumsallaştırır. Doğum öncesinde ebeveynlerin bebek hazırlıkları bile bu kalıplara göre şekillenmektedir. Bebeğin cinsiyetinin öğrenilmesi ile birlikte toplumda yerleşik kültüre uygun olarak oda takımı ve elbise seçimi yapılmakta, erkek ve kız bebekler için farklı oyuncaklar ve renkler tercih edilmektedir. Erkek bebekler için mavi renk ve tonlarında dekore edilen odalar tercih edilirken, kız bebekler için daha çok pembe rengin hâkim olduğu takımlar uygun görülmektedir. Kadın ve erkeğin duygusal yapısı ile ilgili varsayımlar da aslında sosyal olarak inşa edilen ve bireyin öğrendiği kalıplardır. Kadınlar birçok film, dizi, reklam ve karikatürde duygusal, narin ve romantik olarak gösterilirken erkek karakterler acımasız, vurdumduymaz bir görüntü çizmektedir. Doğum ile birlikte kendisini bir göstergeler dünyasında bulan birey yaşamının ilerleyen dönemlerinde de toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmeye devam etmektedir. Erkek çocuklar futbol oynamaya, araba ve silah gibi oyuncaklara yönlendirilirken, kızlar evcilik

oynamaya, bebeklere ve minyatür ev aleti tarzındaki oyuncaklara özendirilmektedir. Bu noktada Money ve Ekrhardt (1972)'ın çalışması çarpıcı bir örnek olarak verilebilir. Söz konusu çalışma bir kaza sonucunda cinsel organını kaybeden erkek bebeğe cerrahi müdahale ile dişi özellik verildiği belirtilmektedir. Bebek bu işlem sonrasında bir kadın gibi yetiştirilmekte ve neticede de bir kadına özgü davranışları sergilemektedir(Bilton vd.,2003:134). Görüldüğü gibi biyolojik cinsiyet doğumla kazanılsa bile toplumsal cinsiyet sosyal olarak inşa edilen bir kavramdır.

Yeryüzünde bulunan her toplum ve kültür evliliklerin nasıl olacağını, kimin kimle evleneceğini ve kadın erkek yükümlülüklerini sahip olduğu norm ve değerlere göre düzenlemektedir(Tolan,2005:216). Buna göre genel olarak kadınlar ev işleri ile uğraşan, bebek bakımını üstlenen taraf olarak kabul edilmekte, erkek ise çalışarak evin geçimini sağlamak ile görevlendirilmektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet araştırmasının sonuçlarına göre de kadın ve erkelerin %64’ü bu görüşü desteklemektedir (USAK, 2012:8).Bazı toplumlarda bu yapı farklı olsa da genel kabul bu yöndedir. İçine doğduğu toplumun kural, adet ve geleneklerini sosyalleşme süreci ile benimseyen bireyler bu yükümlükleri ve davranış kalıplarını sorgulamadan uygulama eğilimindedir. Sosyal olarak inşa edilen bu varsayımlar birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Kadını ev işleri ile yükümlü kılan anlayış istihdam piyasasında eşitsizliklere sebep olmakta ve yoksulluğu da beraberinde getirmektedir. “Nasıl olsa evde oturacak” düşüncesi kız çocuklarının eğitim hayatını kesintilere uğratmaktadır. Erkek çocuklar iş hayatına atılacağı umuduyla kızlara oranla daha fazla eğitim imkânına kavuşturulmakta ve eşitsizlikler devamlı olarak yeniden üretilmektedir.

Yapılan araştırmalar kadınların pek çok alanda toplumsal hayata katılımlarının, eğitim düzeylerinin ve gelir düzeylerinin şiddete maruz kalma durumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal inşası ile birlikte meşru ilişki biçimleri de düzenlenmektedir. Buna göre toplumun meşru olarak görmediği ilişki biçimleri (eşcinsel, lezbiyen vb) gerek yasal düzenlemelerle gerek toplumsal

yaptırımlarla engellenmektedir. Namus kavramı yalnızca kadın için bir sorunmuş gibi algılanmakta ve kadının cinselliği kontrol altına alınmaktadır. Bireysel özgürlükleri kısıtladığı iddiasıyla toplumsal cinsiyet kavramı gündelik hayatta ve bilim dünyasında sık sık eleştirilere maruz kalmaktadır.

Kadınların erkeklere oranla toplumsal hayatta bir takım eşitsizliklere sahip olmasını engellemek ve dezavantajları ortadan kaldırmak adına günümüz devletleri bazı düzenlemeler yapmaktadır. Türkiye’de konu ile ilgili yapılan düzenlemelere çalışmanın ilerleyen bölümlerinde değinilecektir.

2.6.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Yeniden Üretilmesi

Bir önceki bölümde toplumsal cinsiyetin kadın ve erkek arasında eşitsizlikler yarattığı ve bu eşitsizliklerin çeşitli mekanizmalar ile yeniden üretildiği belirtilmiştir. Toplumsal yaşamda bu mekanizmalar ile kadının vücudu, cinselliği, eğitimi ve çalışma hayatı kontrol altına alınmaktadır (Ökten,2009:305). Sosyalleşme süreci ile birlikte birey önce ailesi ile etkileşim içerisine girer. Toplumsal cinsiyetin yeniden üretim mekanizmalarının başında aile kurumu sayılabilir. Ailede anne ve baba arasındaki diyaloglar ve her ikisinin üstlendiği roller çocuk için birer örnek teşkil eder. Kendisine rol model olarak babasını alan bir erkek çocuk babası gibi konuşur, ev işlerine babası kadar yardım eder ve babasının annesine verdiği değer kadar annesine değer verir. Annenin çalışma hayatına katılmayıp ev işleri ile meşgul olduğunu gören kız çocuğunun kafasında kadın rolü evde yaşayanların bakımını üstlenen bir karakter olarak canlanır. Aile içerisinde kullanılan “erkekler ağlamaz”, “bulaşığı kızlar yıkar”, “erkek adam evini geçindirir” gibi söylemler toplumsal cinsiyetin yeniden üretilmesine yardım eder.

Bahsedilmesi gereken bir diğer mekanizma ise medyadır. Yazılı ve görsel medya da yer alan haberler, diziler, filmler ve reklamlar vasıtasıyla kadına ve erkeğe yüklenen sorumluluklar vurgulanmaktadır. Gazetelerin üçüncü sayfalarında yer alan adi suçlara ilişkin haberlerde yemek yapmadığı için eşine şiddet uygulayan bir erkek figürü aslında yemek yapmanın bir kadın görevi olduğunu toplumsal hafızaya kazıyan bir figürdür. Her ne kadar haberde kadına

şiddet makul gösterilmese de rol dağılımının vurgulanması eşitsizlik üretimine hizmet etmeye yeter. Televizyon ekranlarında sıkça görülen bulaşık makinesi, çamaşır makinesi ve bunların deterjanlarına ilişkin reklamların ana karakterinin kadın olmasının bu aletleri kullanmakla yükümlü olanın kadın olduğu izlenimini yaratması kaçınılmazdır.

Çocukluk döneminin vazgeçilmez unsurlarından olan masallar toplumsal cinsiyetin yeniden üretilmesine yarayan bir başka mekanizmadır. Kül Kedisi, Pamuk Prenses, Kırmızı Başlıklı Kız gibi masalların ana karakterleri olan kadınların ve onlara atfedilen davranışların gözden geçirilmesi kadın erkek arasındaki eşitsiz rol dağılımının masallarda nasıl işlendiğinin anlaşılmasına yeterli olacaktır(Artun,2012: 2–5).

İnsanları tüketim yapmaya teşvik etmek maksadıyla yaratıldığına inanılan moda kavramı ile erkek ve kız çocuklara özgü renkler belirlenmekte ve topluma sunulmaktadır. Çocuk giysisi satan bir mağazaya girildiğinde kız çocuklar için tasarlanan giysilerin daha renkli, çiçek desenli ve çoğunlukla pembe tonlarda olduğu görülecektir. Erkek çocukların giysilerini ise daha çok spor figürleri ve mavi tonlar süslemektedir. Moda ve marka takibini bir tüketim alışkanlığı haline getiren ebeveynler çocuklarının giyim alışkanlıklarını kendilerine sunulan bu yelpaze içerisinde belirlemek zorunda kalmaktadır. Daha büyük yaşlarda giysi renklerinde bu keskin ayrım kalkmasına rağmen pembe tonlarında pantolon tercih eden erkek sayısı genele oranla oldukça azdır.

Günümüzde hem çocukların hem de yetişkinlerin boş vakitlerini değerlendirme araçlarından birisi olan bilgisayar oyunları da cinsiyete göre farklı çeşitleri içerisinde barındıran bir başka mekanizmadır. Konu ile ilgili olarak Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Deniz Kan (2012) çalışmasında “Evvel Zaman İçerisinde Nasrettin” isimli bilgisayar oyunundan örnekler vermiştir. Oyunda bir zaman makinesinde yolculuk için hazırlanan bilim adamlarına zaman makinesine kadar eşlik eden kadın karakter arka planda bırakılmıştır(Kan,2012:4). İnternet sitelerinde oyun amaçlı yaratılan birçok sitede kız ve erkek çocuklar için farklı oyunlar tasarlanmıştır. Kız çocuklar için Barbie bebekleri giydiren oyunlar bulunurken erkek çocuklar için spor, yarış ve

savaş oyunları uygun görülmektedir. Kadının geleneksel ev kadını rolü ve duygusal olarak narin yapısı bilgisayar oyunlarında da vurgulanmakta ve yeniden üretilmektedir.

Sahip olunan arkadaş ve akraba çevresi sosyalleşme sürecinin önemli unsurlarıdır. Birey içerisinde bulunduğu toplumun değerlerini arkadaş ve akrabalarının söylem ve davranışları ile öğrenir. Bir davranışta bulunacağı zaman Mead'ın genelleştirilmiş öteki olarak adlandırdığı (Wallace ve Wolf,2012:284) kalıplara uygun olarak hareket eder. Genel olarak erkek çocukların erkeklerle, kız çocukların da kızlar ile arkadaşlık yaptığı aşikârdır. Arkadaş seçiminde bu yönde tercih kullanılması bireysel bir karardan çok toplumsal baskının bir sonucudur. Arkadaş grubunu kızlardan seçen bir erkek çocuğun diğer erkeklerin alay konusu olması toplumsal yaptırımın bir örneğidir. Yere düşüp canı acıyan yeğenine “erkek adam ağlamaz” diyen amca, doktora giderken oğluna “ sen cesur bir erkeksin” diyen anne aslında toplumsal cinsiyeti yeniden üretmektedir. Toplumsal hayatta sık sık kullanılan atasözleri ve deyimlerde bu yönde değerlendirilebilir. “Karı kılık”, “kız gibi ağlamak”, “hanım köylü olmak” gibi söylemler aslında ataerkil toplumun erkeğe yüklediği sorumlulukları yansıtmaktadır.

2.6.2. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyete İlişkin Veriler

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele resmi olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir. Bu konuda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri de mevcuttur. Sivil toplum örgütlerinin başarılı çalışmaları ile ülkede kadının toplum içerisindeki dezavantajlı durumu politikacıların dikkatini çekmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 1990 yılında bir başkanlık olarak kurulmuş, zaman içerisinde farklı bakanlıklara bağlı olarak hizmetlerini yürütmüştür. En son 2011 yılında çıkarılan bir kanunla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlanmıştır.

Kadın sorunlarının kamusallaşması ve resmiyet kazanması oldukça geç bir döneme denk gelse de Türkiye’de kadının eşitlik politikaları çerçevesinde

yürütmüş olduğu çalışmalar oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Özellikle sivil toplum kuruluşları çerçevesinde yürütülen bu faaliyetler 1990 yılında devlet bünyesinde kamusallaşmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kuruluşundan itibaren kadın sorunlarına ve özellikle de şiddet konusuna önem atfetmiştir.

Müdürlüğün resmi internet sitesinde misyonu;“ülkemizde kadın erkek eşitliğini sağlamak ve toplumsal alanda kadınların statüsünü güçlendirmek” olarak belirtilmiştir. Bu misyon çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Ülke genelinde icra edilen toplantı ve eğitim faaliyetleri ile kamu görevlileri ve vatandaşlar bilgilendirilmekte ve toplumsal farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır. Genel müdürlük tarafından kadın istihdamının geliştirilmesi, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında toplam altı proje tamamlanmıştır. Halen aynı konulara ilişkin altı proje devam etmektedir.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet konusundaki veri kaynağı olarak Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) gösterilmektedir.Konu ile ilgili olarak başvuru en genel gösterge Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı kapsamında her yıl hesaplanan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi(TCEE)’dir. Bu endeks üreme sağlığı, yetki sahibi olma ve işgücü piyasası konularında kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği yansıtmaktadır. TÜİK verilerine göre 2013 yılı itibariyle Türkiye’nin TCEE puanı 0,36 olarak hesaplanmıştır. Yine TÜİK verilerine göre hazırlanan TCEE puanının karşılaştırmalı bir örneği aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Puan Durumu

	TCEE Puanı	Eğitim Eşitsizliği Endeksi
Türkiye	0,36	0,56
ABD	0,262	0,83
Fransa	0,08	0,745
İngiltere	0,193	0,838
Almanya	0,046	0,863

Tabloda görüldüğü gibi gelişmiş ülkelerde eşitsizlik endeks puanı Türkiye'ye göre düşüktür, puanın düşük olması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azalması anlamına gelmektedir. Tabloda görülen diğer veri ise cinsiyet eşitsizliğinin eğitime uyarlanan endeks puanıdır. 2013 yılı itibari ile ülkemizde eğitim alanında eşitsizlik diğer ülkelere oranla daha iyi durumdadır.

2014 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Türkiye nüfusu (77,695,904) kişidir. Bu nüfusun (38,984,302) si erkek, (38,711,602) kişisi ise kadındır. Görüldüğü gibi genel nüfus oranlarında kadın nüfusu ile erkek nüfusu arasında denge söz konusudur. Yine 2014 yılı verilerine göre Türkiye'de (15) yaş üzerindeki erkeklerin işgücüne katılım oranı %71,3 iken, (15) yaş üstü kadınların işgücüne katılım oranı % 33,7 dir. Erkeklerde işsizlik oranı % 9 iken kadınlarsa % 11,9' dur. İstihdam konusunda kadın ile erkek arasında bir eşitsizlik olduğundan bahsetmek mümkündür.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadına yönelik şiddet olaylarının ortaya çıkmasında etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet olaylarının önlenmesi ve dolayısıyla da kadın cinayeti konusunda kalıcı çözümler getirilebilmesi için toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Geliştirilecek politikaların bu eşitsizliği yeniden üreten mekanizmaları düzenleyecek boyutta olması gerekmektedir.

3. BÖLÜM

SUÇLU DAVRANIŞI AÇIKLAYAN TEORİLER

Toplumsal bir olgu olan suçlu davranışı açıklayan teoriler birçok kaynakta değişik başlıklar altında gruplandırılmıştır. Bazı kaynaklarda biyolojik teoriler, psikolojik teoriler, sosyolojik teoriler başlıkları altında incelemelere yer verilmiş olmakla birlikte(Demirbaş,2012:103) başka kaynaklarda psikolojik teoriler çevresel teoriler, öğrenme teorileri, kontrol teorileri gibi başlıklara yer verilmektedir. Suçlu davranışı açıklayan bilimsel teoriler konusunda detaylı bir çalışma yürütmüş olan Dolu "Suç Teorileri"(2012) isimli eserinde toplam (31) değişik teoriye yer vermiştir. Bugün suç ve suçluluğu açıklama yönünde geliştirilen ve inşa edilen teorilere baktığımızda bu sayının artmakta olduğunu görmemiz mümkündür.Son dönem çalışmalar suç ve suçlu davranışı açıklamada tek bir teorinin kullanılmasının yetersizliğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede nedensel açıklamalara ilişkin birleştirilmiş başka bir ifade ile birden fazla suç teorilerinin bir araya getirilmesi ile oluşan bütünlüklü suç kuramlarının varlığı dikkat çekmektedir (Kızmaz, 2006:305).

Bu çalışmada öncelikle klasik olarak nitelendirilen suç kuramları kısaca tanıtıldıktan sonra suç kuramları çerçevesinde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin nedenleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Klasik olarak suç teorileri Bireysel Teoriler, Psikolojik Teoriler, Biyolojik Teoriler ve Sosyolojik Teoriler olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın ana teorik çerçevesi sosyolojik teorileri üzerine inşa edilmiş olduğundan sosyolojik teoriler daha detaylı olarak incelenecek ve bütünlüklü suç kuramları içerisindeki konumlandırılışı ortaya konacaktır.

3.1. BİREYSEL TEORİLER

Tarihsel gelişimine bakıldığında suçlu davranış Aydınlanma Dönemi öncesinde doğa üstü güçler ile açıklanmaya çalışılmıştır. Orta çağda sapkın davranışların insan ruhunu ele geçiren cadılar nedeniyle ortaya çıktığı düşünülmekteydi. Hatta bu dönemde “Cadı Avı” olarak efsaneleşen süreç

ortaya çıkmıştı. 15 ve 16 ıncı yüzyıllarda bu nedenle Avrupa'da 100.000'in üzerinde insan cadı olduğu gerekçesiyle mahkemelere sevk edilmiş ve yalnızca Almanya'nın bir şehrinde 6.500 insan çeşitli türde işkenceler ile öldürülmüştür (Dolu,2012:88).

Karanlık dönemin bir diğer önemli özelliği bu süreçte adalet sisteminde bir düzensizlik olmasıdır. Kanunlarda suçlu davranışların tanımı belirgin bir şekilde yapılmadığından bunlara verilecek cezalarda belirsizdir. Aynı suçu işleyen iki insana farklı türde cezalar verilmektedir.

3.1.1. Klasik Okul

18.yy ile birlikte Aydınlanma Çağı ve bu çağın özelliklerini içeren adalet eşitlik gibi fikirler tüm dünyada etkisini göstermeye başlamıştır. Bu döneme fikirleriyle yön veren John Locke, Jeremy Bentham, David Hume ve Rousseau gibi düşünürler adalet sistemindeki belirsizliğin giderilerek herkesin anlayabileceği açık kanun metinlerinin yazılması gerektiğini savunmuştur (Young 1990:256).

Aydınlanma döneminde ortaya atılan Sosyal Sözleşme fikri kriminoloji alanında da etkisini göstermiş ve suçlu davranış bireyin sosyal sözleşmeyi ihlal etmesi olarak algılanmıştır (Young 1990: 258; Dolu,2012: 91). Aydınlanma döneminin kriminolojik yansıması olarak Klasik Okul ortaya çıkmıştır. Klasik okul suçlu davranışın sebebinin doğaüstü güçler değil bireyin rasyonel tercihleri olduğunu savunmuştur(İçli,2008: 112).

Klasik okula göre insanlar rasyonel bir varlık olarak herhangi bir davranışta bulunmadan önce bir kar-zarar karşılaştırması yaparlar ve kararlarını bu karşılaştırmaların sonucuna göre verirler. İnsanlar kendi hazlarını düşünürler ve sıkıntılarını azaltmak için çaba gösterirler. Eylemleri sonucunda elde edecekleri menfaatler başlarına gelebilecek zararlardan daha ağır basıyorsa bu eylemde bulunurlar. Zararların menfaatlerden daha ağır basması durumunda ise eylemde bulunmaktan vazgeçerler (Dolu,2012:92). Klasik Okulun bu varsayımları beraberinde suç-ceza dengesi ve cezaların caydırıcılığı gibi kavramları getirmiştir.

Klasik okulun en önemli kabulü bireylerin bilerek ve isteyerek eylemlerinin sonuçlarını analiz ederek suç işledikleridir. Başka bir deyişle suç rasyonel bir karar alma sürecinde ortaya çıkan bir olgudur. Bu durum beraberinde cezaların caydırıcı olmasının suç işlenmesini önleyeceği anlayışını getirmiştir. Eğer cezalar caydırıcı olur ve bireyler eylemleri neticesinde alacakları cezanın elde edecekleri menfaatten daha ağır olduğunu düşünürlerse suç işlemekten vazgeçeceklerdir. Caydırıcılık prensibinin altında bireyleri suçlu davranış sergilemeleri durumunda elde edecekleri haz ile alacakları ceza arasında bir seçim yapmak zorunda bırakmak ve alacakları cezadan korkmaları nedeniyle suç işlemekten vazgeçirmek yatmaktadır (Vito ve Holmes 1994:73).

Klasik okulun bu düşünce sistemi ceza adalet sisteminin düzenlenmesinde olumlu etkiler yaratmakla birlikte yalnızca cezaların arttırılması ile suç ve suçlulukla mücadele etmek gibi kısır bir anlayışa neden olmuştur. Meydana gelen bilimsel gelişmeler suçlu davranışın yalnızca cezalarda artırımı gidilerek önlenemeyeceğini ortaya koymuştur. Örneğin kasten adam öldürme suçuna hemen hemen bütün toplumlarda yürürlükte bulunan en ağır ceza verilmesine rağmen bu suç önlenememektedir. O halde suçlu davranışı açıklamak için yalnızca kar zarar analizine bakmak yeterli değildir.

3.1.2. Pozitivist Okul

Pozitivist okul ve bu akımın takipçileri suçlu davranışını açıklarken daha çok o dönemde gelişmekte olan istatistik biliminden yararlanmışlardır. Özellikle fizyolojik ve biyolojik özelliklerin suçlu davranış ile olan ilişkisinin açıklanmasında istatistikî analizlere yer vermişlerdir (Dolu, 2012: 153). İstatistik alanında çok sık kullanılan korelasyon analizi ile bireylerin sahip oldukları fiziksel ve biyolojik özellikler ile suçlu davranışa sahip olma özelliğinin birlikte değişimine bakılmakta ve buradan bir sebep sonuç ilişkisine ulaşılmaktadır.

Bu dönemde bireylerin yüz ve kafatasına bakılarak bunların karakteristik özellikleri ortaya çıkarılmış ve bu özelliklere göre karakter analizi yapılmak

istenmiştir. Sahip olunan özelliklerin aynı zamanda suçlu davranışın tahmin edilmesine de yardım edeceği düşünülmüştür.

Tıpkı yüz ve kafatası şekli gibi el parmaklarının şekilsel özellikleri avuç içini görünüşü hatta insanın kulak yapısından yola çıkarak suçlu davranışı tahmin etme çabaları bu dönemde dikkat çeken diğer bilimsel çalışmalardır.

Pozitivist okul ve bu döneme damga vuran önemli bir çalışma da İtalyan bilim adamı Lombroso'nun "Atavistik Adam" isimli çalışmasıdır. Yaşadığı dönem itibariyle "Evrin Teorisi'nden" fazlaca etkilenen Lombroso suçlu davranışın evrim sürecini sağlıklı olarak tamamlayamayan bireyler tarafından yapıldığını savunmaktadır. Bu teorisini desteklemek için cezaevinde olan mahkûmlar üzerinde çok sayıda istatistiksel ölçüm yapmıştır. Suçlu bireylerin fiziksel özellik ve zeka seviyesi açısından normalden geri olduğunu savunmaktadır (Dolu 2012: 157). Lombroso'nun bu eserde atavistik anormal olarak tanımladığı insan tipine bakıldığında kıvrık burun, geniş çene kemiği, güçlü köpek dişleri, uzun kollar, çıkıntılı elmacık kemiği vücut tüyü fazlalığı, belirsiz kıvrımlara sahip olan kulaklar gibi özellikler dikkat çekmektedir.

Bu yaklaşım bilimsel dünyada çok fazla eleştiriye maruz kalmıştır. Lombroso'nun yalnızca istatistiksel olarak birlikte değişim ilişkisi üzerinden belli fiziksel özellikteki insanları suçlu olarak adlandırması bilim adamları tarafından bir hayli eleştirilmiştir. Ayrıca bu özelliklere sahip olup suç işlemeyen birçok insanın dikkate alınmamış olması Lombroso'nun örneklem seçimini de tartışmalı hale getirmiştir. Bu eleştiriler karşısında Lombroso teorisinde bazı tadilatlar yapmış çevresel ve sosyolojik faktörlerinde suçlu davranış üzerinde etkili olabileceğini belirtmiştir.

Tıpkı Lombroso gibi Ferri de suçlu davranış ile biyolojik özellikler arasında bir ilişki olduğunu savunan çalışmalar yapmıştır. Ferri suçlu davranışın pek çok faktörün etkisi altında olan bireylerin gerçekleştirdiği bir eylem olduğunu savunmaktadır. Ferri doğuştan suçlu, akıl hastası, ihtiras suçluları, rastgele suçlular ve suç işlemeyi alışkanlık haline getirmiş suçlular olmak üzere (5) çeşit suçlu olduğunu belirtmiştir(Dolu 2012: 158).

Pozitivist okul düşünce sistemini benimseyen bilim adamlarının suçlu davranışı açıklarken dikkat çektikleri bir diğer faktör de kalıttır. Suç işlemeye neden olan özelliklerin kalıtım yolu ile nesilden nesile aktarıldığını savunan bu bilim adamlarının başında Richard Dugdale gelmektedir. Dugdale 1877 yılında yaptığı Jukes ailesi isimli çalışması ile kriminoloji alanında kendisine önemli bir yer edinmiştir. Dugdale Jukes ailesinin soy ağacını takip ederek bu aileye mensup pek çok suçlu olduğunu tespit etmiştir. Bu suçlu fazlalığının nedenlerine ulaşmaya çalışan Dugdale Jukes ailesinin kırsala bir bölgede ve fiziki şartları kötü olan bir evde yaşadığını belirtmektedir. Bu fiziki şartların evde yaşayan kızlar ile erkeklerin özel yaşamlarının birbirine karışmasına yol açtığını tespit eden Dugdale, aile içi çarpık ilişkilerin nedeni olarak bu mekânsal düzenlemeyi görmektedir. Bu çarpık ilişkiler neticesinde birçok gayri meşru doğum olduğunu ve buradan yetişen neslin suçlu davranış sergilediğini savunmaktadır(Siegel 1989:126) .

Jukes Ailesi isimli eserinde Dugdale bu aileye mensup 540 kişiye ulaştığını, bunlardan 82 tanesini gayri meşru doğduğunu, 73 tanesinin fahişe olduğunu, 148'inin dilenci ve 49'unun çeşitli suçlardan sabıkalı olduğunu belirtmektedir(McCaghy 1985:17).

Pozitivist akımı takip eden bilim adamlarından Kretschmer ve Sheldon geliştirdikleri vücut tipleri ile kriminolojiye katkı yapmışlardır. Bu iki bilim adamının çalışması da esasen suçlu insan tipinin keşfedilmesi amacını taşımaktadır. Kretschmer atletik, piknik, astenik ve karma olmak üzere (4) farklı vücut tipinden bahsetmektedir. Bu vücut tiplerini yine kendisinin tanımladığı değişik karakter yapıları ile eşleştirerek hangi vücut tipinin hangi karakter yapısına sahip olacağını ve dolayısıyla da hangi suçları işlemeye meyilli olduklarını tahmin etmeye çalışmaktadır. Örneğin atletik vücut yapısına sahip bir bireyin şizoid olarak adlandırdığı karakter tipini taşıdığı ve bu bireylerin şiddet suçlarını işlemeye meyilli olduklarını savunmaktadır(Siegel 1989:126).

William Sheldon ise (3) farklı vücut tipinden bahsetmiş ve bunları Endomorfik, Mezoformik ve Ektomorfik olarak adlandırmıştır. Tıpkı Kretschmer gibi Sheldon da vücut tipleri ile karakter yapıları arasında bir ilişki olduğunu

savunmuştur. Sheldon'un vücut tipleri arasında Mezoformik tipler şiddet suçlarını işlemeye meyilli olan tipler olarak belirtilmektedir (Adler ve diğerleri 1991:69).

3.1.3. Genetik Teoriler

Biyolojik suç teorileri içerisinde ses getiren bir diğer yaklaşım da suç ile gen arasındaki ilişkiye dikkat çeken yaklaşımdır. İnsanın birçok özelliğinin kalıtım yolu ile nesilden nesile aktarıldığı varsayımından yola çıkan araştırmacılar, suçlu kişilik yapısının da bireylere kalıtım yolu ile geçtiğini savunmaktadır. İnsanların kromozom yapıları üzerine yapılan araştırmalar normal şartlarda bireylerin 23 çift kromozoma sahip olduğunu göstermektedir. Bu kromozom çiftlerinden bir tanesi bireylerin cinsiyetlerini belirlemektedir. Cinsiyet üzerine etkili olduğu tespit edilen kromozom çifti XX olan birey kadın olurken XY kromozom çiftine sahip olan birey ise erkek olmaktadır (İçli, 2012: 221).

Bazı durumlarda cinsiyeti belirleyen bu kromozomda birtakım anormallikler meydana gelmekte ve XXY veya XYY gibi üç kromozomun yan yana geldiği görülmektedir. İstatistiklere göre bu anormalliğin görülme sıklığı XXY için 1/3000, XYY için ise 1/1000 dir(Beirne ve Messerschmidt 1991: 478).

Kriminolojik alanda üzerinde durulan anormallik XYY olarak tabir edilen erkek bireye ait anormalliktir. Bilim adamları kromozom yapısında meydana gelen bu değişimin bireyi daha saldırgan yapacağını ve suç işlemeye daha eğilimli hale getireceğini savunmuşlardır (Siegel 1989:132). Ancak bu konuda genelleme yapabilecek nitelikte verilere ulaşamadığı görülmektedir.

Gen temelli suç teorileri içerisinde ilk örneklerden biri daha önce de bahsi geçen Jukes Ailesi teorisidir. Aile üzerinde yapılan çalışmalar ile suçlu karakter yapısının kalıtım yolu ile sonraki nesillere aktarıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu konuda yeterli ve kesin sonuçlar üretilemeyince araştırmacılar evlat edinme üzerinden incelemelerini yürütmüşlerdir. Bu çalışmalarda iki kardeşten biyolojik ana ve babasının yanında büyüyen ile başka ana babanın yanında büyüyen karşılaştırılarak karakter özellikleri üzerinde kalıtımın etkisi araştırılmaktadır.

Ancak bu incelemelerden de genelleme yapmaya elverişli sonuçlara ulaşılamamıştır.

Bir başka genetik suç teorisini test yöntemi olarak da ikizler üzerinde yapılan incelemeler dikkat çekmektedir. İkizler üzerinde yapılan suç araştırmalarında çevresel faktörler kontrol altında tutularak genetik faktörlerin etkisi ölçülmek istenmiştir. Genel olarak bakıldığında bu şartlar altında genelleme yapacak nitelikte sonuçlara ulaşılamadığı söylenebilir(Dolu, 2012: 171).

3.1.4. Beyin Fonksiyonu Bozuklukları

İnsan vücudunun dengesini düzenleyen hormonlarda meydana gelen bazı değişikliklerin ve anormalliklerin suçluluk üzerine etkisi olduğunu savunan araştırmalarda mevcuttur. Beyin tarafından üretilen bir hormon olan serotonin yetersizliğinin insanı daha saldırgan bir yapıya dönüştürdüğü ve bu durumda serotonin seviyesi düşük olan bireylerin şiddet içerikli suç işlemesine neden olduğu savunulmaktadır. Aynı şekilde beyin açısından önemli bir kimyasal olan testosteron hormonundaki artışın da insanları daha agresif yaptığını keşfeden bilim adamları, bu hormonal anormalliğe sahip bireylerin şiddete ve dolayısıyla da suça meyilli olduğunu savunmaktadır. Yapılan araştırmalar aslında bu hormonal değişimlerin tek başına suçlu davranışı açıklayamayacağını göstermektedir. Değişiklikler, çevresel ve psikolojik faktörler ile birlikte değerlendirildiğinde bir anlam kazanmaktadır (McCaghy 1985:26-29) .

3.2. PSİKOLOJİK TEORİLER

Kriminolojik alanda önceki bölümlerde bahsettiğimiz biyolojik teoriler suçlu davranışı tek başına açıklamakta yetersiz kalmıştır. Bu durum dikkatleri suçlu davranışı yine birey merkezli ancak psikolojik faktörler ile açıklamayı hedefleyen psikolojik suç teorilerine yöneltmiştir. Psikolojik teoriler suçlu davranışın bireyde meydana gelen bazı patolojik değişikliklerin bir sonucu olduğunu savunmaktadır. Bu patolojik durum kimi zaman zeka düzeyi, kimi zaman ahlaki olgunluk, kimi zaman da ruhi rahatsızlıkla açıklanmaktadır.

3.2.1. Psikanalitik Teori

Suçlu davranışı id, ego ve süperegö kavramları çerçevesinde açıklamaya çalışan psikanalitik teorini ilk önemli örneği Aichorn'un 1925 yılında yaptığı "Dikbaşı Gençlik" isimli çalışmadır (Dolu, 2012: 186). Aichorn'a göre birey önce yalnızca kendini düşünen ve haz prensibi içerisinde faaliyet gösteren bir varlıktır. Birey bu aşamada her istediğini yapabileceğini düşünmektedir. Daha sonra sosyal çevre içerisine karışan birey buradan edindiğı bilgi ve aldığı eğitim ile her istediğini elde edemeyeceğini öğrenir. İsteklerini erteleme yetisine kavuşur. Dünyada kendisinden başka bireyler de olduğunu fark eder ve herkesin tüm isteklerinin aynı anda olmasının mümkün olamayacağı gerçeğıyle karşılaşır. Bir düzenin ve kurallar bütünüünün içerisinde yaşadığını öğrenir.

Bu iki aşamalı geçiş sürecini bazı bireyler sağlıklı bir şekilde tamamlayamaz. İşte suçlu davranışta tam bu noktada kendisini gösterir. Bazı bireyler arzularını kontrol etmeyi başaramaz ve bunun için oluşturulan toplumsal normları ihlal eder. Bu durumda bireylerin haz prensibinden gerçeklik aşamasına geçişlerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları için tedbir alınması gerekmektedir. Alınacak bu tedbirler ile suçlu davranışın önlenebileceğı düşünülmektedir.

İd, ego ve süperegö gibi kavramların ölçülebilir nitelikte olmayışı psikanalitik teoriye birtakım metodolojik eleştiriler getirilmesine yol açmıştır. Araştırmalarda uygun bir kontrol grubunun bulunamayışı teorinin sorgulanmasına neden olmuştur.

3.2.2. Kişilik Özellikleri Temelli Teoriler

Bu grupta toplanan teoriler bazı bireylerin sahip oldukları olumsuz kişilik özellikleri nedeniyle davranışlarını kontrol edemediklerini ve bu yüzden suç işlediklerini iddia etmektedir. Buradan yola çıkarak hangi kişilik özelliklerinin suçlu davranışı tetiklediğini bulmaya ve bu sayede suçlulukla mücadeleye katkı yapmaya çalışmaktadırlar. Bu kapsamda en çok değinilen kişilik özellikleri Psikopati, Tepkisel Hareket ve Negatif Duygusallıktır.

Birçok kaynakta anti sosyal kişilik bozukluğu olarak da adlandırılan psikopati kriminoloji alanında adından sıkça bahsedilen bir kişilik özelliğidir. Psikiyatri alanında çalışan bilim adamları psikopatinin çocukluk döneminden itibaren gözlemlenen bir özellik olduğunu saptamışlardır. Halk dilinde psikopat olarak adlandırılan bu bireyler saldırgan davranışları ile göze çarpılmaktadırlar(Demirbaş, 2012: 136). Bu kişilik özelliğinin hapisanede bulunan mahkûmlarda yüksek oranda görüldüğünü ifade eden çalışmalar vardır (Crocker 2005:453). Psikopat kişilik özelliğine sahip olan bireyler diğer bireylere oranla daha saldırgan düşünmeden hareket eden ve ani tepki veren kişilerdir. Dış faktörlerden etkilenmeyen ve soğukkanlı davranışlar sergilerler. Ani karar verir ancak çoğunlukla kararlarından dönmezler (Fishbein, 1990: 37).

Ani ve tepkisel hareket eden bireylerde tıpkı psikopatlar gibi kriminoloji alanında önemli bir yer tutmaktadır. Aslında normal bir insan arzu ve isteklerini bir düşünce süzgecinden geçirerek tartar ve buradan çıkacak sonuca göre de bir davranış sergiler. Normal olarak düşünce süzgecinde toplumsal normlar, edinilen ahlaki olgunluk gibi kavramlar bulunduğundan birey arzularını tabi olduğu kurallara uygun davranışlar ile elde etmeye çalışır. Ancak ani ve tepkisel davranışta bulunan bireyler bu düşünce aşamasını sağlıklı olarak tamamlayamadıklarından suçlu davranış sergileyebilirler.

Bazı bireyler yaşadıkları ortamda sürekli sinirli olmaları ve hep olumsuz düşünceleri ile bilinirler. Toplumsal dünyanın kurallarına uymama hatta bu kurallara karşı isyanı benimseyen bu bireyler kriminoloji alanında negatif duygusallık olarak adlandırılan kişilik özelliğine sahip bireylerdir. Yapılan bazı araştırmalarda suçlu davranış ile negatif duygusallık olarak belirtilen kişilik özelliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Hem negatif duygusallık hem de ani tepki verme özelliklerinin bireylerin çocukluk çağında yaşadığı birtakım olaylar neticesinde geliştiği değerlendirilmektedir. Özellikle aile içi şiddet olaylarının yaşandığı bir ortamda büyüyen bireylerin bu kişilik özelliklerine sahip olma olasılığının oldukça fazla olduğu ifade edilmektedir (Dolu, 2012: 191).

3.2.3. Zeka Temelli Teoriler

Zeka ve suç ilişkisini inceleyen teoriler düşük zeka seviyesine sahip bireylerin içerisinde bulundukları koşulları sağlıklı değerlendiremediğini ve bu nedenle suçlu davranışa yöneldiklerini savunmaktadır. Düşük zeka bireyin ahlaki açıdan da tam anlamıyla olgunlaşmasına bir engel olduğundan bu bireyler karşılaştıkları koşulları normal insanlar gibi akıl süzgecinden geçiremezler ve suç işlerler. Burada dikkat çekilmesi gereken ayrıntı aslında düşük zekalı bireylerin suç işleme kastı ile hareket etmedikleri ancak kendilerini sağlıklı şekilde kontrol edememelerinin bir sonucu olarak suç işledikleridir.

Bu konuda yapılmış en önemli çalışmalardan birisi olan "Zeka Geriliği sebepleri ve Sonuçları" isimli esrinde Henry Herbert Goddard, düşük zeka seviyesine sahip olan bireylerin iyi ve kötüyü birbirinden ayıramadığını belirtmektedir (Goddard 1979:96). Goddard bu bireylerin iyi ile kötüyü ayırt etseler bile bunlar arasından doğru olanı seçebilme yeteneğine sahip olmadıklarını belirtmektedir. Goddard'ın zeka geriliği ve suç arasındaki ilişkiye vurgu yaptığı bir diğer önemli eseri de "Kallikak Ailesi" isimli çalışmasıdır. Bu eserinde Goddard normal zekalı bireylerin rasyonel davranış ailenin yanından ayrıldığını ve suçtan uzak durduğunu tespit etmiştir. Goddard zeka geriliği olan bireylerin mizaç ve çevrenin etkisi ile suça itildiğini savunmaktadır. Düşük zekaya sahip her bireyin potansiyel birer suçlu olarak algılandığı bu anlayış bir çok eleştiriye maruz kalmıştır.

3.2.4. Ahlak Temelli Teoriler

Gelişen bir varlık olan insanın davranışlarına yön veren en önemli unsurlardan birisi de ahlak kavramıdır. İnsanın iyi ile kötüyü doğru ile yanlış birbirinden ayırma esnasında başvurduğu bir kaynak olan ahlaki gelişim derecesi, kriminoloji alanında da sıkça bahsi geçen bir ögedir. Ahlak kavramı toplumdan topluma değişim gösteren bir kavramdır. Bireyin ahlaki gelişimi olarak 10-11 yaşları bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. İnsan içerisinde yaşadığı toplumun normlarını gerek ailesinden gerek de arkadaş çevresi ile kurduğu ilişkilerden öğrenir. Bu nedenle ahlaki gelişim için çevrenin

önemi büyüktür. Çocuklar 10-11 yaşlarına kadar büyüklerinin koyduğu kuralları fazla sorgulamadan benimsemektedir. 10-11 yaşından sonra ise çocuk bu kuralların değişebileceğini fark eder. Bu eşik ahlaki gelişim açısından çok önemlidir.

Ahlaki gelişim döneminde çocuk önce büyüklerinin koyduğu kuralları benimsemektedir. Bir sonraki aşamada menfaat kavramı ile tanışan çocuk davranışlarını da buna göre düzenler. Daha sonra aldığı eğitimin de etkisiyle toplumun genel menfaatleri ile tanışarak artık çocukluktan yetişkinliğe doğru bir geçiş yapar. Bu aşamada herkesin menfaatine uyan davranışların doğru olduğu düşüncesi hâkimdir. Sevgi saygı gibi kavramların hayatına girmesiyle birey davranışlarını da bu kavramlar çerçevesinde şekillendirir. İleri yaşlarda kanunlar ve bunların sonuçları ile karşılaşan birey kamu düzeninin her şeyin üstünde olduğunu düşünür ve bu yönde hareket eder. İnsanlar arasında bir sosyal sözleşme olduğuna inanır ve kendi davranışlarının da bu sözleşme hükümlerine uygun olmasına dikkat eder. Son aşamada ise artık evrensel kuralları benimser ve bir davranışı yalnızca kanun süzgecinden değil aynı zamanda evrensel ahlak süzgecinden de geçirmeye başlar (Dolu, 2012 : 200).

İnsanlarda ahlaki gelişimin sağlıklı olmaması beraberinde iyi ile kötünün ayırt edilememesini getirir. Ahlaki gelişimi tam olmayan bireyler menfaatine düşkün yalnızca kendini düşünen bir varlık haline gelmektedir. Bu durum bireyin şahsi zevklerini tatmin edebilmek için suçlu davranışı tercih etmesine yol açmaktadır.

3.3. SOSYOLOJİK TEORİLER

Suç ve suçluluğun toplumsal bir olgu olarak kabul edildiğinden önceki bölümlerde bahsedilmiştir. İnsan doğumla birlikte kendisinin tercih hakkı olmayan bir kültür içerisinde yaşamaya başlar. Bebeklikten itibaren o kültürün tüm öğelerini öğrenir ve günlük yaşamında bu öğeler üzerine inşa eder. Her durumda içinde bulunduğu toplumun normlarına göre davranışlarını şekillendirir. Toplumsal normlar ahlak kuralları toplumdan topluma değişiklik gösteren bir yapıya sahiptir. İşte bu farklılıklar toplumların davranışı suç kabul edileceği

konusunda vereceği kararda da kendisini gösterir. Suçlu davranışı birey merkezli kabul eden biyolojik ve psikolojik kuramların aksine sosyolojik kuramlar suçu çevre ve toplumsal olgular merkezinde açıklamaya çalışır. Bu kapsamda bazı teoriler suçlu davranışı ekolojik çevre ile açıklama gayretindeyken, bazıları sosyal kontrol kavramı çerçevesinde ilerlemeyi tercih eder. Bu bölümde çalışmada kuramsal çerçevesini oluşturan sosyolojik suç teorileri içerisinde yer alan sosyal öğrenme ve alt kültür teorilerine detaylı olarak değinilecektir. değinilecektir.

3.3.1. Öğrenme Teorileri

Şikago Okulu ekolünde yapılan çalışmalar, suçlu davranışın ailede arkadaşlardan veya sosyal çevreden öğrenildiğine dair birçok bulguyu ortaya koymuştur. Tarde tarafından ortaya konulan taklit kanunları suçun da taklit edilerek öğrenildiğine öncülük eden bir anlayış olmuştur. Öğrenme teorileri konusunda adından en çok söz edilen bilim adamı Sutherland olmuştur. Suçlu davranışın yakın çevreden öğrenildiğini ve yine yakın çevrenin etkisiyle devam ettirildiğini savunan Sutherland'ı “Sosyal Öğrenme Teorisi” ile Akers takip etmiştir.

Biyolojik ve Psikolojik teorilerde suç işleyen bireylerin normal olmadığına vurgu yapılmaktadır. Öğrenme teorilerinde ise bunun aksine suçlu davranışın normal insanlar tarafından sergilendiğine değinilmektedir (Dolu, 2012:236). Birey tüm diğer davranışları gibi suçlu davranışı da çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda öğrenir. Eğer birey suçlu davranışı haklı çıkaracak gerekçelere daha fazla maruz kalıyorsa bu durumda suç işlemekten çekinmeyecektir.

Öğrenme teorilerinin belkide çıkış noktası olan Tarde'ın Taklit Kanunları (3) başlık altında toplanmaktadır. Tarde ilk olarak insanların yakınlık derecesinin arttıkça taklit oranının da arttığını belirtmektedir. İkinci olarak alt seviyedeki bireylerin üst seviyedeki bireyleri taklit ettiğini belirten Tarde, son başlıkta ise yeni davranışın taklit edileceğini ve bu sayede eski davranışın terk edileceğini savunmaktadır (Adler ve diğerleri 1991:72).

Öğrenme teorileri konusunda bilimsel dünyaya en fazla katkısı yaptığı belirtilen Sutherland “Ayrıcı Birliktelikler Teorisi'nin” yaratıcısıdır (Dönmezer 1975:342). Sutherland'ın teorisi (9) unsurlu bir süreç ile özetlenebilir. Birinci aşamada birey suçlu davranışı öğrenir. Başka bir deyişle birey suçu icat etmez bir başkasından öğrenerek icra eder. İkinci aşamada suç başka bireyler ile etkileşim kurmak suretiyle öğrenilir. Üçüncü olarak birey suçlu davranışı genel olarak yakın çevresinden öğrenir. Dördüncü olarak birey hem suç teknik ve taktiklerini hemde bu davranışı haklı çıkaracak gerekçeleri öğrenir. Beşinci unsurda birey, kanunlarda tanımlanan suçlu davranışı yapmayı veya başka bir deyişle kanunları ihlal etmeyi hoş bir durummuş gibi öğrenir. Altıncı unsur kanunu ihlal etmenin hoş karşılandığı durumlara çok fazla maruz kalınmasıdır. Yedinci sırada yukarıda belirtilen bu aykırı durumların sık sık yaşanması ile öğrenme sürecinin hızlanması ve yoğunluğunun artması gelmektedir. Sekizinci unsur suçlu davranışı öğrenme sürecinin diğer tüm öğrenmeler ile aynı mekanizmalara sahip olmasıdır. Dokuzuncu ve son unsur ise suçlu davranışın genel ihtiyaçların bir sonucu olarak açıklanamayacağıdır (Dönmezer, 1975:344).

Ayrıcı Birliktelikler Teorisi suçlu davranışı bir öğrenme süreci ile açıklamakta ancak bu öğrenmeyi yalnızca gerçek kişiler ile sınırlandırmaktadır. Bireyin televizyon medya gibi iletişim araçlarından da öğrenme davranışını gerçekleştirebileceğini reddetmektedir. Teorinin can alıcı noktası bireyin suçlu davranışı öğrenirken hem tekniği hem de bu davranışı haklı çıkaracak gerekçeleri öğrendiği vurgusudur. Bu durumda suçlu davranışın nasıl haklı çıkarılabileceği sorusu gelmektedir. İşte tam bu noktada insanların vicdanlarını bastırabilmek için bir takım nötrleştirme teknikleri uyguladığı iddiası ortaya çıkmıştır.

Sykes ve Matza 1957 yılında yayımladıkları çalışmaları ile insanların suçlu davranışı haklı çıkarmak için bazı teknikler uyguladıklarını vurgulamışlardır(Dolu, 2012:241). İnsanlar aslında bu davranışın sonuçlarını bilmekte ancak kendi iç rahatsızlıklarını gidermek için bazı teknikler uygulamaktadır. Bu tekniklerden birincisi sorumluluğun reddedilmesidir. Birey

bu teknik ile kendisini suç işlemeye içinde bulunduğu koşulların ittiğini savunmaktadır. İkinci teknik zararın reddedilmesidir. Birey bu teknik ile kimseye bir zararının olmadığını iddia eder. Örneğin tarihi eser kaçakçıları bu teknik ile "ben yerin altında yatan bir şeyi ortaya çıkardım kimsenin malını çalmadım" diyerek zararı reddederler. Üçüncü teknik ise mağdurun reddedilmesidir. Burada Suçlu mağdura zarar vermediğini aksine ona bir ders verdiğini savunmaktadır. Bu teknik ile mağdur yaptıklarının cezasını çeken birisi haline gelir. Dördüncü teknik lanetleyenlerin lanetlenmesi tekniğidir. Bu teknik ile suçlular kendilerini eleştirenleri daha şiddetli eleştirerek üste çıkmaya çalışırlar. Beşinci ve son teknik ise kendi değerlerini toplumun değerlerinden üstün görme tekniğidir. Bu sayede suç işleyen birey kendi ait olduğu grubun kurallarını toplumun geri kalanından üstün tutarak iç sesini bastırmaktadır (Dolu,2012,243).

Psikoloji alanında özellikle Pavlov ve Skinner tarafından deneyler ile geliştirilen öğrenme modelleri kriminoloji alına da ilham kaynağı olmuştur. Özellikle Pavlov tarafından köpekler üzerine uygulanan ve "Pavlov'un Köpekleri" adıyla ünlene çalışma bu konuda bir öncüdür. Köpeklere yemek verdiği esnada bir zil çalan Pavlov, hayvanların salya salgılamaları ile deneyin ölçüm aşamasını tamamlamıştır. Önce zil sesini duyan ve peşinden yemeğe kavuşan köpeklerin bir müddet sonra zil sesini her duyduğunda peşinden yemek gelmesini beklemeden salya salgıladığını bulan Pavlov, bu modele klasik koşullanma modeli adını vermiştir. Pavlov'un çalışmasını daha ileri bir noktaya taşıyan ise Skinner'dir. Edimsel koşullanma olarak adlandırılan öğrenme modelini keşfeden Skinner doğru davranışın bir ödül ile pekiştirilerek yanlış davranışın ise cezalandırılarak geliştirilebileceğini savunmaktadır. Bireyin olumlu davranışı ödüllendirildiği için tekrarlayacağını, olumsuz davranıştan ise cezalandırılacağı için kaçınacağını belirtmiştir (Dolu, 2012:247).

Psikoloji alanında meydana gelen bu bilimsel gelişmeler Jefferey tarafından Sutherland'ın Ayrıcı birliktelikler teorisinin daha ileriye götürülmesini sağlamıştır. Jefferey "Ayrıcı Pekiştirme Teorisi" adını verdiği çalışmasıyla Sutherland'ın açık bıraktığı bazı hususları kapattığını düşünmektedir. Jefferey

aynı ortamda bulundukları halde neden bazı insanlar suç işlerken bazılarının suç işlemediğini Sutherland'ın açıklayamadığını iddia etmiştir. O na göre bu farklılığın nedeni pekiştireçlerdir. Bireylerin suçlu davranışı sergilemeleri için ortamda bir takım pekiştireçler olması gerektiğini savunan Jefferey, bu pekiştirecin kimi zaman bir övgü, kimi zaman suçtan elde edilecek menfaat olduğunu belirtmektedir. Yaşanılan çevrede daha önce aynı suçlu davranışın sergilenip ceza görmemesi veya toplumca hoş karşılanmasının da suç işlemeyi kolaylaştıran bir pekiştireç olduğunu savunmaktadır. Benzer şekilde kendisini tehdit eden bir başka şahsı öldüren bir kişi tehdidi ortadan kaldırarak manevi bir kazanç sağlamaktadır. Bu durumu da Jefferey bir pekiştireç olarak yorumlamıştır.

Öğrenme teorilerinin psikoloji alanında yaşanan gelişmelerden fazlasıyla ilham aldığından daha önce bahsedilmiştir. Bu konuda önemli bir kaynak da Albert Bandura tarafından gerçekleştirilen Bobo Doll deneyidir. Bandura bu deney ile şiddetin öğrenilen ve taklit edilen bir davranış olduğunu gözler önüne sermektedir. Deney için bir kadının üzerinde palyaço resmi bulunan şişme bir oyuncak tekmelediği, oyuncak şiddet uyguladığı bir video kaydedilmiştir. Bandura bu videoyu bir grup çocuğa izlettirmiş ve çocukları daha sonra oyuncakın bulunduğu odaya almıştır. Odada video kaydında gördükleri oyuncakı gören çocuklar oyuncak aynen kayıttaki gibi şiddet uygulamışlar hatta daha ileri giderek kayıta olmayan ama derecesi daha yüksek şiddet eylemlerinde bulunmuşlardır.

Bandura'nın bu deneyi kitle iletişim araçlarının çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerine ne şekilde etki ettiğinin anlaşılması açısından önemlidir. Ülkemizde televizyon seyretme, televizyon başında zaman geçirme oranları göz önünde bulundurulursa bu deneyin önemi daha iyi anlaşılabilir. Televizyon gençlere ve çocuklara istenmeyen davranışların öğretilmesine aracılık etmektedir. Sürekli şiddet görüntülerine maruz kalmak bu davranışın normalleştirilmesine yardım eder. Ayrıca birçok araştırma televizyon başında çok vakit geçirmenin bireyi gerçek dünyadan ayırdığını ortaya koymaktadır. Günün önemli bir bölümünü televizyon seyrederek geçiren bireyler seyrettikleri

programlarda yaşayan karakterlerin birer kurgu olduğunu unutmakta, gerçek ile hayal olanı birbirinden ayıramaz hale gelmektedir.

Sutherland gibi suçlu davranışın çevre ile girilen etkileşim sonucunda öğrenildiğini düşünen bir başka bilim adamı da Akers'dir. Akers bireyin özellikle arkadaş başka bir ifadeyle akran çevresinden suçlu davranışı gördüğünü ve bunu taklit ederek öğrendiğini belirtmektedir. Birey bu davranışı görüp öğrenmekte ve uygulamaktadır. Ancak asıl mesele bunu devam ettirip ettirmeyeceğine karar verme sürecindedir. Bu noktada bireyin karşısına pekiştireçler çıkmaktadır. Eğer birey suçlu davranışı haklı çıkarmaya yardım edecek bir pekiştireç ile karşılaşırsa davranışını devam ettirecektir. Örneğin kişi daha önceden suç işleyen birisinin cezalandırıldığını görürse suçlu davranışı uygulamaktan vazgeçecektir. Daha önceki bölümlerde caydırıcılık olarak adı geçen bu prensip öğrenme konusunda da önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Öğrenme teorilerinin geçerliliğini test etmek amacıyla birçok ampirik çalışma yürütülmüştür. Özellikle şiddet suçlarını işleyen 18-25 yaş grubundaki 100 mahkum üzerinde Kruttschnitt ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada aile içi şiddet ve televizyonda şiddet görüntülerine maruz kalmanın bu suçları işlemeye pekiştireç olduğu bulunmuştur (Dolu, 2012:259).

3.3.2. Kontrol Teorileri

Buraya kadar bahsi geçen tüm teoriler insanları suç işlemeye iten nedeni ortaya çıkarma çabası içerisindedir. Bu amaçla "insanlar neden suç işler ?" sorusuna cevap aramaktadır. Kontrol teorileri ise daha farklı bir bakış açısıyla aslında insanların fırsat bulduğu her durumda suç işlemeye hazır bir varlık olduğundan yola çıkmaktadır (Dolu, 2012:269). Kontrol teorileri insanları suç işlemekten alıkoyan nedenlerin neler olduğunu ortaya çıkarmak niyetindedir.

Bireyleri kontrol altında tutan iki unsurdan söz etmek mümkündür. Bunlardan birincisi bireyin kendisidir. İnsanı bir faaliyeti yapıp yapmama konusunda dizginleyen ilk varlık yine kendisidir. Diğer kontrol mekanizması ise sosyal kontrol olarak da adlandırılan dış faktörlerden meydana gelmektedir.

Sosyal kontrol teorileri aslında önceki bölümlerde değinilen sosyal düzensizlik teorilerinin temel kabullerini reddetmektedir. Bildiğimiz gibi sosyal düzensizlik teorisi suçlu davranışın nedenini bireyin içerisinde yaşadığı çevrede meydana gelen kültür ve norm çatışmalarına bağlamaktadır. Bu noktada kontrol teorisi çerçevesinde düşünen bilim adamlarının aklına " eğer suçun kaynağı bu düzensizlikse en düzensiz yerde yaşayan ama suç işlemeyen bireylerin durumunu nasıl açıklayacağız ?" sorusu gelmektedir. Bu noktada literatüre önemli bir katkı yapan Reckless sınırlama teorisi olarak isimlendirilen görüşleri ile ön plana çıkmaktadır.

Reckless teorisinde insanı suç işlemeye iten iki unsurdan söz etmektedir. Bunlardan birincisi suça teşvik eden çekiciler ikincisi ise suça iten iticilerdir. Bu iki unsuru törpüleyerek bireyi suç işlemekten alıkoyacak olan ise güçlü bir iç sınırlama ve etkili dış sınırlayıcılardır. İç sınırlayıcılar öz kontrol olarak da adlandırılmaktadır. Dış etkenler ise bireyin aile fertlerinin, akranlarının, sosyal çevresinin suçlu davranış sergilememe konusundaki tutumlarından ibarettir.

Kontrol teorileri konusunda adından sıkça bahsedilen bir diğer teori de Hirschi tarafından ortaya konulan Sosyal Bağ teorisidir. Hirschi'ye göre birey ile toplum arasındaki bağların zayıflaması neticesinde suçlu davranış ortaya çıkmaktadır. Bireyi topluma bağlayan en önemli uyum davranışı ise adanmışlıktır. Suç işlenmesi halinde ceza alma korkusu ile kendini kontrol etme davranışını Hirschi adanmışlık olarak isimlendirmiştir. Ayrıca sürekli meşgul olma ve inanç da toplum ile birey arasındaki bağı kuvvetlendiren diğer etmenlerdir (Eitzen 1985:50).

Ailenin çocuklar üzerinde en etkili kontrol mekanizması olduğu bilinen bir gerçektir. Kontrol teorisyenlerinden bazıları suçlu davranışın etkin bir aile kontrolünün olmadığı anlarda ortaya çıktığını savunmaktadır. Aile kontrolünün kuvvetli olması hali etkin bir öz kontrol ile birleştiğinde birey önüne çıkan suç fırsatlarını değerlendirmeyecek ve yaşadığı toplumun normlarına uyacaktır.

Kontrol teorileri konusunda ortaya atılan bir diğer bakış açısı da ne kadarlık bir kontrolün ideal olduğu konusuna değinmektedir. Birey üzerinde

uygulanen aşırı kontrolün suça neden olacağını söyleyenler olduğu gibi, düşük kontrolün suçlu davranışı tetikleyeceğini iddia edenler de mevcuttur. Bireye uygulanacak kontrolün bir denge halinde olması gerekmektedir. Bu halde zorlayıcı olmaktan çok destek olma kavramı ön plana çıkmalıdır. Sosyal destek tutarlı bir şekilde uygulandığında birey normlara uyum gösterecek aksi halde suçlu davranışa yönelebilecektir. Zorlayıcı bir tutum sergilendiğinde normlara görünürde uyum sağlayan bireyler ortaya çıkacak ama aslında potansiyel bir isyan kuvvetine zemin hazırlanacaktır.

Kontrol teorileri ile kriminoloji alanına getirilen yeni bakış açısı insanların neden suç işlemedikleri yönündedir. Bu noktada sahip olunanları kaybetme korkusu karşımıza çıkmaktadır. Kaybedecek değerlere sahip olanlar suçlu davranış sergilemekten kaçınırken kaybedecek bir şeyi olmayanlar suç işlemektedir.

3.3.3. Alt Kültür Teorileri

Toplum değişik grupların bir araya gelmesinden müteşekkil bir yapıdır. Suçlu alt kültürü olarak literatüre giren kavram aslında kültür içerisinde başka bir kültürü ifade etmektedir(Dolu, 2012:347). Genel olarak tüm toplumlarda insanların geneli suçlu davranışı onaylamaz ve bunu sergileyenleri hoş karşılamaz. Ancak toplum içerisindeki bazı gruplar suçlu davranışa neden olan değerleri savunan bir tutum sergileyebilirler (İçli, 2012:257). Bu durum o gruba mensup tüm bireyleri etkisi altına alır ve genel toplumsal normları ihlal etmenin sorun yaratmayacağı düşüncesine neden olur.

Özellikle çete kavramı ile literatüre giriş yapan alt kültür teorilerinin ortak yanı bireylerin toplum içerisinde yaşadığı sorunlar nedeni ile toplumdan uzaklaştıkları ve kendisi gibi uzaklaşan diğer bireyler ile biraraya gelerek yeni bir değerler sistemine bağlandıklarıdır. Bu konuda adından söz ettiren bir bilim adamı olan Cohen, suçlu alt kültürün kötü niyetli ve tahrip etmek maksatlı bir kültür olduğunu vurgulamaktadır. Suçlu alt kültürü aslında bireyin içerisinde yatan isyankar tavırların dışa yansımasıdır. Herhangi bir menfaat olmaksızın sırf yapmış olmak suç işlenmesi bile mümkündür.

Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar suçlu alt kültürünün daha çok erkekler tarafından tercih edildiğini ve fakir ailelerden gelen gençlerin bu gruba daha yatkın olduğunu göstermektedir. Bu durumu Cohen alt sınıf ailelerde çocuklara fazla müsamaha gösterilmesine ve disiplinin az olmasına bağlamaktadır (Dolu, 2012:354).

Suçu alt sınıf kültürü ile özdeşleştiren bir diğer bilim adamı ise Miller'dır. Miller çalışmasında alt sınıf kültürünün bazı ilgi odakları olduğunu ve bu ilgi odaklarının suçu davranışa neden olduğunu savunmaktadır. Miller'a göre alt sınıf kültürünün sahip olduğu ilgi odakları Bela arama, Sertlik, Zekilik, Heyecan Arama, Kadercilik ve Başına buyrukluktur. İlgi odakları alt sınıfa mensup bireylerde zaman zaman abartılı bir şekilde dışa vurulmakta ve sonuçta suçu davranış ortaya çıkmaktadır.

Özellikle siyahlar ile beyazlar arasındaki kültür farklılıklarını inceleyen çalışmalarda suçu alt kültürü kavramı sık sık karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda önemli araştırmalar yapan Marwin Wolfgang bazı grupların şiddeti hak edene verilen bir cevap gibi algıladığından bahsetmektedir. şiddet alt kültürü olarak adlandırılan bu yaklaşımın özellikle siyahlar arasında yaygın olduğunu belirten Wolfgang bu kültüre uyum sağlamayan ve şiddetten uzak duran bireylerin gruptan dışlanarak cezalandırıldığını söylemektedir. Aynı şekilde Sokakların kanunu yaklaşımını bulan bilim adamı Anderson da siyahlar arsında şiddet alt kültürünün çok hakim olduğunu, buna uyulması konusunda bireylere yoğun bir baskı uygulandığını belirtmektedir. Anderson ayrıca gelişim döneminde anne ve babasından şiddet görmek suretiyle terbiye edilen çocukların bunu bir alışkanlık haline getirdiğini ve bundan sonra karşılaşacakları her sorunu şiddet yöntemi ile çözmeye çalışacaklarını belirtmektedir. Bu tarz ailelerde sokakta dayak yiyen çocuklar aşağılanmakta ve bir daha dayak yememesi, hatta dayak atan taraf olması konusunda teşvik edilmektedir. Bu durum bu ailelerde yetişen çocukların şiddet suçları işlemesine neden olmakta ve bu davranış toplumun genel düzenini tehlikeye sokmaktadır.

3.4. GENEL DEĞERLENDİRME

Sosyal öğrenme teorisinde belirtildiği gibi suçlu davranış bireyin yakın çevresi ile etkileşimi esnasında öğrenilen bir davranıştır. Birey bu davranışı geçmiş deneyimlerinden öğrenmekte ve devam ettirmektedir. Çalışmanın konusunu teşkil eden Kadın Cinayetleri şiddet kökenli bir suçtur. Temelinde bireyin şiddet eylemini nasıl öğrendiği ve nasıl pekiştirdiği soruları yatmaktadır. Öğrenme teorilerinde belirtilen bu açıklamanın çalışmaya uyarlanabilmesi için cezaevinde bulunan mahkumlara yöneltilecek sorular seçilmiştir. Bu sorular vasıtasıyla kadın cinayeti işleyen bireylerin geçmişte ailelerinden şiddet görüp görmedikleri, mağdur ile aralarında daha önce fiziki şiddete deneyimi olup olmadığı araştırılacaktır.

Suçlu davranışı açıklayan bir başka önemli teori olan kontrol teorileri konusunda da mahkumlara hem çocukluk dönemlerine hem de arkadaş çevrelerine ilişkin sorular yöneltilecektir. Bu sorulardan umulan mahkumların suç işleme aşamasına gelmeden önce sosyal çevreleri tarafından ne derece kontrol altında tutulduğunun ortaya çıkarılmasıdır.

Bu çalışmada bireyin suça karar verme süreci ve bu sürece etki eden faktörler incelenmiştir. Bu kapsamda suçlu davranışın veya bu davranışa etki eden faktörlerin sosyal olarak öğrenilip öğrenilmediği araştırılmıştır. Bu inceleme için ise sosyal öğrenme teorisi esas alınacaktır. Benzer şekilde erkeğin eşini öldürmesinde toplumun diğer fertlerinin bu davranışı onaylayıp onaylamadıkları ve bu durumun suça karar verme sürecine etki edip etmediği sorgulanmaktadır. Bu konuda da kontrol teorileri dikkate alınmıştır.

Bir sonraki bölümde ham kadına yönelik şiddet hem de kadın cinayeti konusunda ulusal ve uluslar arası hukuksal düzenlemelere yer verilecektir. Hukuk sistemi içinde bu davranışların nasıl tanımlandığı önemli bir husustur. Bu nedenle bu düzenlemelerin çalışmada yer almasının konunun daha iyi anlaşılmasına katkı yapacağı düşünülmüştür.

4. BÖLÜM

YASAL BOYUT

Bu bölümde kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet konusunda ulusal ve uluslararası yasal mevzuata yer verilecektir. Bilindiği gibi bir davranışın sapma olması ile suç olması aynı anlama gelmemektedir. Bireylerin davranışlarının suç olarak tanımlanabilmesi için yasalarda tanımlanmış olması gerekmektedir. Modern devletlerde birey ile devlet arasında yazılı olmayan bir güvenlik anlaşmasından söz edilebilir bireyler kendi güvenlik ihtiyaçlarını karşılaması karşılığında devlete vergi vermektedir. Güvenlik ortamını bozan her türlü davranış tanımlama ve bunları cezalandırma görevi devlete aittir. Devlet bu görevini yasama organı ve yürütme organı vasıtasıyla yerine getirmektedir. Yasama organı çıkardığı kanunlar ile bireylerin davranışlarını şekillendirmekte, yürütme organına bağlı kolluk kuvvetleri bu kanunların uygulanmasını ve aykırı davranışların tespit edilmesini sağlamaktadır.

Yasama organları kanunları yaparken içerisinden çıktıkları toplumun her türlü değer ve normlarını göz önünde bulundurmaktadır. Bu değer ve normların modern dünyanın gereklerine uygun bir biçimde yeniden tanımlanmasını sağlamaktadır. Toplumun büyük çoğunluğunun kabul ettiği örf ve adetlere uyumsuzluk göstermek sapma olarak tanımlanırken hangi davranışın sapma hangi davranışın ise suç olarak tanımlanacağına egemen güç olan devlet karar vermektedir. Bazı kültürlerde sapkın olarak kabul edilen davranışlar bir diğer kültüre göre normal kabul edilebilmektedir. (Gündoğan,2009,s.133). Sapkın davranış her toplumda farklılık gösterebilir ancak bazı davranışlar tüm toplumlarda sapma olarak kabul edilir. Hırsızlık, yalan söyleme gibi sapkın davranışlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Hem sapma hem de suç olarak tanımlanan davranışlar toplumun ahlaki, kültürel ve kurumsal yapısı için birer tehdit olarak algılanmaktadır. Sapma ile suç arasında bu davranışın sonuçları açısından da farklılıklar vardır. Tüm suçlar yasalarda tanımlanmıştır. Bu tanımın içerisinde o davranışın sergilenmesi durumunda verilecek ceza da belirtilmiştir. Oysa sapma olarak tanımlanan bir davranışa ne ceza verileceği toplumdan topluma değişmektedir. Bazı toplumlar da yalan söylemek yalnızca

ayıplanma ile cezalandırılırken bazı toplumlarda dışlanma nedeni olabilmektedir.

Suçlu davranış her toplumda görülebilen genel bir durumdur. Hiçbir şekilde suçlu davranışın olmadığı bir toplumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Bireylerin toplumun egemen gücü olan devletin çıkardığı yasaları aynı şekilde özümsemesi beklenemez. Bireyler arasında ahlaki, psikolojik ve sosyolojik farklılıklar var olduğu müddetçe yasalara uyumsuzluk gösterme de var olacaktır.

Yasalar tarafından yasaklanan ve toplum düzenini bozan fiiller suç olarak tanımlanabilirse de, suçun unsurları dikkate alınarak bazı yazarlar tarafından suç; “isnad yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icrai veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği, yasada yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve yaptırım olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir eylemdir” şeklinde tarif edilmiştir (Bakıcı, 1997, s.7-8).

Hangi davranışın suç olarak tanımlanacağı konusunda yasama organlarının en başta başvurduğu kaynak kültürdür. Hukuk insan tarafından inşa edilen bir kültür ürünü olarak kabul edilmektedir. İletişim araçlarında baş döndürücü bir hızda yaşanan gelişme artık bireye uzağı yakın hale getirmiştir. Bu sayede toplum ve onun fertleri diğer uluslarda yaşanan her türlü değişime şahit olma imkânı bulmaktadır. Bu durum dünyanın diğer kısımlarında meydana gelen değişimlerin toplumlar tarafından ithal edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bunun en çarpıcı örneği insan hakları kavramının artık evrensel olarak kabul edilen bir olgu olmasıdır. İnsan haklarının tüm dünya da giderek artan önemi toplumların kendi iç hukuk sistemlerinde bu yönde değişiklik yapmalarına neden olmuştur.

Bu kapsamda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve yasalarında da gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu bölümde önce kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda hukuk sistemimizde yer alan düzenlemelere yer verilecek ve daha sonra kasten öldürme suçunun yasal boyutu incelenecektir.

4.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ULUSAL MEVZUAT

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda kolluğa ve aile mahkemelerine çeşitli yetki ve sorumluluklar veren yasal mevzuatın başında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gelmektedir. Anayasa'nın 10 uncu maddesi kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğunu ve devletin bu eşitliği sağlayacak tedbirleri almakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Yine Anayasa'nın 41 inci maddesi ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu ve ailenin eşler arasında eşitliğe dayanan bir yapısının olduğunu belirtmektedir. Bu düzenlemeler ile kadın ve erkeğin eşit haklara sahip vatandaşlar olduğu ve devletin bu eşitliği güvence altına almak zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

Kadın erkek eşitliğini düzenleyen bu genel hükümler neticesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından vatandaşların vücut dokunulmazlığı, mal güvenliği ve cinsel dokunulmazlığına karşı işlenebilecek suçları ve bunlara verilecek cezaları düzenleyen Türk Ceza Kanununu hazırlayarak yürürlüğe koymuştur. 5237 sayılı Türk ceza Kanununu 01 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda yer alan düzenlemelere aşağıda değinilecektir.

4.1.1. 5237 Sayılı Türk Ceza kanununda Yer Alan Düzenlemeler

Türk Ceza kanununda kasten yaralama suçu madde 86 da düzenlenmiştir.¹

“Madde 86- Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Maddenin devam eden fıkralarında kasten yaralama suçunun ağırlaştırıcı halleri sayılmıştır. Buna göre kasten yaralama suçunun eşe, altsoya, üstsoya ve kardeşe karşı işlenmesi halinde şikâyet aranmaksızın doğrudan kovuşturma yapılmakta ve ceza yarı oranında arttırılmaktadır.

Kanunun 96 ıncı maddesinde;

¹ www. Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.30)

“Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoy, babalık veya analığa ya da eşe karşı,

İşlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”denilmektedir.

Türk ceza Kanunu madde 99 da;²

Hamile bir kadının izni olmadan çocuğunun düşmesine neden olan kişilerin cezalandırılacağı belirtilmektedir.

“(1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın hakkında bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Birinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İkinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde;

² www.Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.31)

iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlendiği takdirde, bu fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılarak hükmolunur.

(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.”

Türk Ceza Kanununda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar başlığı altında düzenlenen cezalar da kadına yönelik şiddet olaylarında sıkça uygulanan hükümlerdir. Kanunun 102, 103, 104 ve 105 inci maddelerinde düzenlenen cinsel saldırı, cinsel istismar ve cinsel taciz suçları bireyin cinsel dokunulmazlığını ihlal eden kişilerin cezalandırılmalarını gerektirmektedir.³

“(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.”

Yukarıdaki maddede belirtildiği gibi eşler arasında cinsel saldırı olayı (tecavüz) kanunla tanımlanan bir suçtur. Ancak bu suçun kovuşturulması eşin şikâyetine bağlıdır.

Türk Ceza Kanununda tanımlanan ve kadına yönelik şiddet konusunda fiilde bulunanı cezalandıran diğer suçlar ise şöyledir.

- Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakmak (md. 109),
- Çalışma Özgürlüğünü Engellemek (md. 117),
- Kötü Davranışta Bulunmak,(md. 232),

³ www. Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.31)

- Hakaret Etmek (md.125),
- Tehdit Etmek (md. 106),
- Fuhuş'a Zorlamak (md.227),
- Konut Dokunulmazlığını İhlal etmek (md.116),
- Çocuğun kaçırılması ve Alıkonulması (md.234).

4.1.2. Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Kadına yönelik şiddet konusunun toplumsal bir sorun olarak algılanmaya başlanması ile birlikte bu konunun hukuk sistemi içerisinde yer alması gerektiği ifade edilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda ilk kez 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin korunmasına dair kanun hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunda yer alan düzenlemelerin yetersiz olduğundan hareketle 2007 yılında kapsamlı bazı değişiklikler yapılarak kanun metni tadil edilmiştir. Yapılan değişiklikler uygulamada bazı aksaklıkların çıkmasına neden olunca yeni bir kanun yapımı için çalışmalara başlanmış ve nihayet 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin önlenmesine dair Kanun hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

6284 sayılı kanunda hem şiddet görenler için koruyucu tedbir kararları hem de şiddet uygulayanlar için önleyici tedbir kararları öngörülmüştür. Bu tedbir kararlarına almaya Mülki Amir ve Hâkimler yetkilidir. Kanun gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirlerine de bazı tedbir kararlarını uygulama yetkisi tanımıştır. Ancak kolluk amirleri bu kararları mülki amirlerin onayına sunmak zorundadır. Kanun da belirtilen koruyucu tedbir kararları şöyledir;

“Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları”⁴

MADDE 3 – (1) *Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:*

⁴ www. Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.35)

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları⁵

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

⁵ www. Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.35)

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.”

6284 sayılı kanunda belirtilen önleyici tedbir kararları ise şu şekildedir;

“Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5 – (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.”

Kanunun 7 nci maddesinde kadına yönelik şiddet konusunda ihbar alan kamu görevlilerinin kanunda yazılı görevleri gecikmeksizin yerine getirmesi gerektiği belirtilmektedir. Kanunda belirtilen görevler icra edilirken kolluk birimleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın taşra teşkilatı ile uyum içerisinde çalışmaktadır. İl ve ilçe müdürlükleri vasıtasıyla koruma kararı verilen mağdurlar barınma yerine götürülmekte ve koruma altına alınmaktadır. Ayrıca kolluk birimleri har faaliyetlerini Şiddet Önleme Merkezlerine bildirerek koordinasyon sağlamakla da görevlendirilmiştir. Ayrıca kanun şiddet uygulayanların zimmetinde bulunan silahlara da el konulmasına ve tedbir kararının sonuna kadar silahın ilgiliye verilmemesine de atıfta bulunmaktadır.

4.1.3. Diğer Ulusal Mevzuat

Kadın ve erkek eşitliği konusunda düzenleme sağlayan başka iç hukuk normlarımız da bulunmaktadır. Bu konuda başlıca kaynak Türk Medeni Kanunudur. 2002 yılında yürürlüğe giren Medeni Kanun aile reisliği kavramını ortadan kaldırmıştır. Kanunla aile birliğinde eşlere eşit söz hakkı tanınmıştır. Evlenme yaşı 17 olarak belirlenmiş ve eşlerin oturacakları evi birlikte seçmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ailenin birlikte oturduğu konut üzerinde bireylerin eşit tasarruf hakları olduğu belirtilmiştir. Kanunda belirtilen en önemli unsurlardan birisi de giderlerin kadın ve erkek arasında ortak olarak karşılaması gerektiği hükmüdür. Kadının çalışmamasının giderlere katkı yapmadığı anlamına gelemeyeceği, ev içerisinde harcanan emeğin de ev ekonomisine bir katkı olduğu düzenlenmiştir. Evlilik sonrası edinilen malların eşit paylaşılması konusu hükme bağlanmıştır.

Kadınların çalışma hayatına katılımı konusunda gerekli düzenlemeler İş Kanunu ve Devlet Memurları Kanunu ile düzenlenmektedir. 2003 yılında yürürlüğe giren İş Kanunu kadının çalışma hayatında cinsiyet temelli ayrımcılığa

tabi tutulamayacağını hükme bağlamıştır. Kadın ve erkeğin eşit işe eşit ücret prensibi çerçevesinde istihdam edilmesi kanun ile güvence altına alınmıştır. Ayrıca kadınların iş akdinin fesih işlemlerinde yapılan düzenlemeler ile hamilelik gibi doğal durumların haklı fesih sebebi olmaktan çıkarılmıştır. Aynı şekilde hem İş Kanunun da hem de Devlet Memurları Kanununda kadınların doğum izni, süt izni gibi hususlarda yapılan düzenlemeler ile kadınların çocuk sahibi olduktan sonra çalışma hayatından kopmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

2013 yılında yürürlüğe giren Aile Mahkemelerinin kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ile aile hukukundan doğan davalara artık Aile Mahkemeleri tarafından bakılması sağlanmıştır. Kadına yönelik şiddet konusunda da bu mahkemeler görev yapmaktadır. Bu durum konuyla ilgilenen özel bir mahkemenin kurulmasına ve deneyimli hakimlerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır. Yapılan düzenleme ile şiddet mağduru kadınlara yönelik hızlı ve etkili kararlar alınması hedeflenmiştir.

4.1.4. Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Uluslar Arası Organlar

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın erkek eşitliği konularında günümüzde en etkili uluslararası organ Birleşmiş Milletler (BM) dir. Konu ile ilgili olarak temel sözleşmeler ise şu şekildedir. (Ertürk,2015, s.51).

- Her Türlü ırk ayrımcılığının yok edilmesine dair sözleşme (1965),
- Medeni ve siyasi haklar sözleşmesi(1966),
- Ekonomik ve kültürel haklar sözleşmesi (1966),
- Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın bertaraf edilmesi sözleşmesi (1976),
- İşkence ve Diğer zalimane insanlık dışı muamele ve cezalara karşı uluslar arası sözleşme (1984),
- Tüm Göçmen işçiler ve Ailelerinin haklarının korunmasına dair sözleşme (1990),

- Çocuk hakları sözleşmesi (1990),
- Engellilerin haklarına ilişkin sözleşme (1990),
- Kişilerin zorla kaybedilmelerine karşı sözleşme (2006).

BM temel organlarından birisi olan Ekonomik ve Sosyal Konsey altında 1946 yılında kurulan Kadının Statüsü Komisyonu genel olarak kadın hakları konusundaki çalışmaları yürütmektedir. Kadına yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesinin (CEDAW) denetimi ise Genel kurula bağlı İnsan Hakları Konseyi (HRC) tarafından yürütülmektedir. (Ertürk,2015, s.52). Bu kapsamda 1994 yılında kadına yönelik şiddet raportörlüğü kurulmuştur. Bu sayede ülkelerde uygulamalar denetlenerek rapor hazırlanmaktadır. CEDAW hukuki olarak bağlayıcı bir sözleşme değildir. (Ertrürk,2015, s.75). 2014 yılında imzalanan Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet ile Mücadele Avrupa Konseyi sözleşmesi de bir başka hukuki metindir. Her iki metinde devletlere kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi konusunda gerekli düzenlemeleri yapmasını tavsiye etmektedir.

4.2. KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNA İLİŞKİN MEVZUAT

Kasten öldürme suçu bir kişinin başka bir kişiyi kasıtlı olarak öldürmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin yaşam hakkını sonlandıran bu eylem birçok ülkede yasalar tarafından en ağır biçimde cezalandırılan bir davranıştır. Türk hukuk sisteminde mevcut yasalara göre verilebilecek en ağır ceza ağırlaştırılmış Müebbet Hapis cezasıdır. Türk Ceza Kanununda vücut dokunulmazlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenen suçlardan biriside kasten öldürme suçudur. Bu suçun karşılığı müebbet hapis olarak belirlenmiştir. Kasten öldürme suçunun ağırlaştırılmış halleri de yasada tanımlanmıştır. Bu hususlara geçmeden önce hukuk tarihimiz içerisinde kasten öldürme suçlarının ve bunlara verilen cezaların ne şekilde değişim gösterdiğini incelemek gerekmektedir. Toplumsal değişim mekanizmaları ile hukuk sistemi de değişime uğramaktadır. Türk hukuk sisteminde 2005 yılında kapsamlı bir değişiklik yapılarak yeni Türk Ceza Kanunu ve Caza Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Yapılan bu değişiklik ile birçok suç yeniden tanımlanmış ve suçlara verilecek cezalar

yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda kasten öldürme suçunun tanımlanmasında ve cezalandırılmasında da bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu bölümde 765 sayılı eski Türk Ceza kanunu ile 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununda yer alan hükümlere ve bunlar arasındaki farklılıklara değinilecektir.

4.2.1. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu

Eski Türk Ceza kanununda adam öldürme fiili ve buna verilecek olan cezalar 448,449 ve 450 inci maddelerde düzenlenmiştir. Buna göre 448 inci maddede;

“Her kim bir kimseyi kasten öldürürse 24 seneden 30 seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur” hükmü bulunmaktadır (Bıçak,2004)

Devam eden madde de ise;

“Öldürmek fiili:

1. Karı koca, kardeş, babalık, analık ve evlatlık, kain baba, kain ana, damat ve gelin hakkında işlenirse,
 2. Vazifesini yaptığı sırada veya vazifesini yapmasından dolayı devlet memurlarından biri aleyhine icra olunursa,
 3. Zehirlemek suretiyle yapılırsa;
- Fail müebbet ağır hapis cezasına mahkum olur”* denilmektedir.

Adam öldürme fiilini düzenleyen son madde olan 450 nci (Bıçak,2004)

madde de ise;

“Katil fiili:

1. Ana ve baba veya büyük ana ve babalardan biri aleyhine işlenirse,
2. Büyük Millet Meclisi azasından biri aleyhine ika edilirse,
3. Canavarca bir his sevgiyle veya işkence ve tazip ile ika edilirse,
4. Taammüden icra olunursa,
5. Birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse,
6. Yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa,
7. Velevki husule gelmiş olmasın diğer bir cürmü hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ika olunursa,

8. *Başka bir cürmün işlenmesi akebinde o cürümden hasıl olacak faideyi elde etmek veya bu gayeye vusul maksadiyle yapılan ihzaratı saklamak için işlenmiş olursa,*

9. *Bir cürmü gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin yahut başkasının cezadan kurtulmasını temin etmek maksadiyle vukua getirilirse, fail idam cezasına mahkum edilir.” Hükmü yer almaktadır.*

Yukarıdaki maddeler incelendiğinde eski Türk Ceza Kanununda adam öldürme fiilinin ceza alt sınırı 24 sene ağır hapis cezasıdır. Bu fiil eş, kardeş, ana baba’ya karşı işlenirse ceza alt sınırı müebbet ağır hapis olarak yükselmektedir. Ancak fail suçu tasarlayarak işlemesi halinde o dönem yürürlükte olan idam cezasına hükmedilmektedir.

Eski Türk Ceza kanununda 51 inci madde haksız tahrik konusunu düzenlemektedir. Bu maddede;

“Madde 51. Bir kimse bir tahrikin husule getirdiği gazap veya sedid bir elemin tesiri altında bir suç isler ve bu suç ölüm cezasını müstelzim bulunursa müebbet ağır hapis cezasına ve müebbet ağır hapis cezasını müstelzim bulunursa yirmi dört sene ağır hapis cezasına mahkûm olur. Sair hallerde islenen suçun cezasının dörtte biri indirilir.

Tahrik ağır ve şiddetli olursa ölüm cezası yerine yirmi dört sene ve müebbet ağır hapis cezası yerine on beşseneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Sair cezaların yarısından üçte ikisine kadarı indirilir” denilmektedir.

Kadın cinayetleri konusunda cezaların yetersiz olduğu gibi bazı eleştiriler medya organlarında sık sık dile getirilmektedir. Eski Türk Ceza Kanunda yer alan hükümlere göre ceza alt sınırı müebbet ağır hapis cezasıdır. Ancak birçok eleştiriye neden olan ve davalar hakkında karar veren hâkimlerin ceza indirimine neden olan 51 inci madde haksız tahrik durumunda faile verilecek cezada indirim yapılması hususu yer almaktadır. Bu madde tahrikin ne olacağı konusunda somut bir düzenleme yapmamıştır. Bu durum hâkimlerin ve Yargıtay Ceza kurullarının kabullerine ve içtihatlarına göre şekillenmiştir. Haksız tahrikin ana koşulu, yapılan haksız hareketin fail üzerinde bir hiddet veya şiddetli elem meydana getirmesi ve suçun işlendiği anda failin, bu durumda, bu etki altında

bulunması olduğundan, madde söz konusu psikolojik halleri belirtecek şekilde düzenlenmiştir. Bu durumda failin cezasında belli bir indirim yapılmaktadır. Cezanın indirilmesinde, failin haksız fiilin doğurduğu öfke ve teessür altında kalması ve faili harekete geçiren saikler ve suçun islenmesine mağdurun da hukuka aykırı fiili ile sebebiyet vermesi olmak üzere iki husus dikkate alınmaktadır.(Gündoğan,2009, s.180).

Haksız tahrik hükümleri bakımından, haksız fiil, toplumsal değer hükümlerine, ahlaka, hukuka aykırı her türlü eylemi kapsamaktadır. Bir kimse kendisinin namusunu veya toplumdaki itibarını kurtarmak için tahrike kapılarak adam öldürme yolunu seçebilir. Namus cinayetleri bakımından da haksız tahrik kuralları uygulanarak cezanın indirilmesi söz konusu olabilmektedir.(Gülşen,2003, s.115)

Eski Türk ceza kanununda yer alan 462 nci madde adam öldürme suçuna yönelik olarak özel bazı indirimler uygulanmasını düzenleyen ifadeler içermektedir. Bu maddede;(Bıçak,2004)

“Yukarda geçen iki fasılda beyan olunan fiiller, zinayı icra halinde meşhuden yakalanan veyahut zinayı irtikap etmek üzere veya henüz irtikap edildiğinde zevahiri hale nazaran şüphe edilmeyecek surette görünen bir koca veya karı veya kız kardeş veya fûrudan biri veya bunların müşterek faili yahut her ikisi aleyhinde karı veya koca veya usulden biri veya erkek kardeş veya kız kardeş tarafından işlenmiş olursa fiilin muayyen olan cezası sekizde bire kadar tenzil veya ağır hapis cezası hapse tahvil olunur. İdam yerine iki seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir” denilmektedir.

Bu madde, zina ve gayrimeşru cinsi münasebette bulunan karı veya koca, kız kardeş, üst soydan biri veya bunların müşterek faillerine karşı, karı veya koca, altsoydan biri veya erkek veya kız kardeş tarafından islenen cinayetlerde ve müessir fiillerde özel ceza indirimi gerektiren bir düzenlemedir. Burada kanun koyucunun yapmak istediği şey aile şeref ve namusunun korunmasını sağlamaktır. Toplumun değer yargıları kanun koyucuyu etkileyen bir unsurdur. Gerek sahip olunan değerler gerekse ahlaki kurallar zina yapan kadının ailenin namusunu kirlettiğini savunmaktadır. Her ne kadar zina suçu eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle suç olmaktan çıkarılmışsa da

toplumda halen zina hoş karşılanmayan bir davranıştır. Eski Avrupa yasaları ve inanç sistemleri incelendiğinde başka bir erkekle cinsi münasebette bulunan kadının kocası tarafından cezalandırılması söz konusudur. Bu durum modern hukukçular tarafından eleştirilmekte ve hukuk sisteminde böyle düzenlemelere yer verilmemesi gerektiği savunulmaktadır.

765 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan çocuk düşürtme fiilinde de benzer bazı düzenlemeler ile faile ceza indirimini uygulanmasını gerektirecek hükümler mevcuttur. 453 üncü madde de ana tarafından yeni doğan çocuğun şerefi kurtarmak gerekçesi ile öldürülmesi halinde ceza indirimini yapılması gerektiğini düzenlemektedir. Aynı şekilde 472 ve 475 inci maddeler de çocuk düşürtme ve çocuğu terk fiillerinde namus ve şerefi kurtarmak amacıyla işlenmesi halinde ceza indirimleri ön görmektedir. Bu maddeler hazırlanırken, toplumun değer yargılarından kaynaklı olarak kişiye ait kabul edilmesi gereken namus ve şeref, aileye ait kabul edilmiştir. Dolayısıyla da “namusu ve şerefi kurtarmak, oluşan lekeyi temizlemek!”aile bireylerine sorumluluk yüklemektedir. Bu noktadan hareketle düzenlenen her üç maddede de, sorumluluk, akraba ve aileye verilmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi eski Türk Ceza Kanunu adam öldürme suçu ile ilgili eleştirilen bazı hükümler içermektedir. Toplumun değer yargılarına göre kabul edilen bu kanun gelişen hukuk ve hak anlayışları çerçevesinde yürürlükten kaldırılarak yerine 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu kabul edilmiştir.

4.2.2. 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununda adam öldürme fiili madde 81 de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre;

“Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.”⁶

Kasten öldürme fiilinin nitelikli halleri ise devam eden 82 nci maddede şu şekilde belirtilmiştir;

“Madde 82- (1) Kasten öldürme suçunun;

⁶ www. Basbakanlik.gov.tr/mevzuat (18.03.2015)(10.40)

- a) *Tasarlayarak,*
 - b) *Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,*
 - c) *Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,*
 - d) *Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,*
 - e) *Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,*
 - f) *Gebe olduğu bilinen kadına karşı,*
 - g) *Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,*
 - h) *Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,*
 - i) *(Ek:29/6/2005 - 5377/9 md.)Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,*
 - j) *Kan gütme saikiyle,*
 - k) *Töre saikiyle,*
- İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.”*

Eski Türk Ceza Kanunda olduğu gibi yeni Türk Ceza Kanununda da haksız tahrik ile ilgili düzenleme mevcuttur. Buna göre haksız tahrik 21 inci madde de;

“Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir” şeklinde yer almaktadır.

Bu durumda adam öldürme suçunu işleyen bir fail eğer bu eylemi namus, şeref, onur gibi değerlerine haksız bir tahrikten dolayı işlemiş ise cezasında indirimine gidilecektir. 765 sayılı kanun m. 462’de “Zina veya gayrimeşru cinsel ilişki esnasında adam öldürme veya müessir fiil” seklinde düzenlenen suç işlendiğinde failin cezası belli bir oranda indirilmekteydi. 5237 sayılı kanunda bu hükme yer verilmemiştir. Ancak zina veya hukuka aykırı cinsel ilişki haksız tahrik olarak değerlendirilebileceğinden bu durumu, namus saiki ile islenen adam öldürmeye neden olan davranışlardan ayırmak gerekecektir. Cinsel ilişki hukuka aykırılık teşkil etmiyorsa bu durumda haksız tahrikin “hukuka aykırı

olması” koşulu da gerçekleşmemiştir ve olaya haksız tahrik indirimi uygulanamayacaktır.

Yeni kanunda yer alan töre saiki ile adam öldürme suçu fiilin nitelikli halidir ve cezası ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıdır. Töre saikiyle adam öldürme suçunun yeni kanunda düzenlenmesinin amacı, kan gütme gibi, kötü geleneklerden kaynaklanan ve faillerin genellikle koca, baba, kardeş gibi yakın erkek akrabaların; mağdurların ise kadın olduğu suçların daha ağır cezalandırılarak önlenbilmesidir. Ancak bu konuda töre saikinin tespiti önem kazanmaktadır. Ayrıca Töre cinayeti diye adlandırılan fiillerde haksız tahrik indirimi uygulanamayacağı yeni kanunun 29 uncu maddesinin gerekçesinde belirtilmiştir. Bu durum cezanın indiriminin önüne geçerek töre cinayetlerini önleme amacı güdüldüğüne dair bir işaret olarak yorumlanabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus namus cinayeti denilen fiilde haksız tahrik indirimi söz konusu iken töre saiki ile işlenen suçta ceza indirimi yapılmamasıdır. Somut olayda töre saiki tespit edilemezse fail indirimden yararlanabilecektir.

5237 sayılı kanun kapsamında kasten öldürme suçu ile ilgili hükümler yukarıda açıklanmıştır. Görüldüğü gibi iki ceza kanunu arasında cezaların artması ve indirim sebeplerinin azaltılması gibi farklılıklar vardır. Bu farklılık tüm dünya üzerinde son yıllarda giderek artan bir önem kazanan eşitlik, kadın hakları ve insan hakları gibi kavramların kanun koyucu tarafından iç hukuk sistemimize dahil edilmesinden kaynaklanmaktadır. Halen yürürlükte olan kanun ile kasten öldürme suçuna hukuk sistemimizdeki en ağır ceza olan müebbet hapis cezası öngörülmüştür. Bu suçun eşe, kardeşe anaya karşı işlenmesi halinde ise ceza ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına dönüşmektedir.

4.3. DİĞER ÜLKE KANUNLARINDA YER ALAN HÜKÜMLER

Dünya üzerinde kadın cinayeti sebeplerinin başında gelen namus gerekçesi ile ilgili iç hukuk sistemimizdeki düzenlemeler önceki bölümlerde belirtilmiştir. Namus kavramı toplumdan topluma değişen anlamlar içeren bir kavramdır. Bazı toplumlarda yapılması veya yapılmaması hoş karşılanmayan

davranışlar bir diğer toplumda sorun teşkil etmemektedir. Bu durum ülkelerin hukuk sistemlerinde de yansımaktadır. Bu kapsamda Arjantin ve Brezilya gibi Güney Amerika ülkelerinde bir erkeğin başka bir erkekle cinsel münasebet yaşayan eşini öldürmesi ayrıcalıklı cinayet olarak değerlendirilmektedir. Bu ülkelerde bahsedilen şartlarda suç işleyen faile az ceza verilmekte ve bu şekilde namus kavramının korunması hedeflenmektedir. Benzer şekilde Ekvatorda eşlerden birisi diğerini zina halinde yakalayıp öldürürse fail ceza almamaktadır (Pervizat,2005, s.128). Burada dikkat edilmesi gereken kadın ve erkek ayrımı yapılmamasıdır. Aynı ayrıcalık hem kadına hem de erkeğe sağlanmıştır. Her ikisi de sadakat göstermek zorundadır. Diğer Güney Amerika ülkelerinde de durum pek farklı değildir. Uruguay, Venezuela gibi ülkelerde de zina halinde işlenen cinayette faile indirim uygulaması söz konusudur (Gündoğan,2009, s.137)

Ortadoğu ülkelerinin hukuk sistemleri incelendiğinde genelde namus konusunda erkeğe ayrıcalık tanıyan uygulamalar olduğu görülmektedir. Mısır, Lübnan ve İran gibi ülkelerde eşini bir başka erkekle zina halinde yakalayan erkeğin eşini ve o erkeği öldürmesi halinde ceza almaması söz konusudur. Ancak aynı hak eşini bir başka erkekle zina halinde yakalayan kadına tanınmamıştır. Benzer şekilde İsrail’de işlenen cinayetlerde eğer bir namus gerekçesi varsa bu durum faile saygınlık kazandıran bir husus olarak algılanmaktadır.

Özellikle 20. yüzyılın ilk yarısının sonlarından itibaren kişi temel hak ve hürriyetlerinin Avrupa’da ön plana çıkmasıyla birlikte insanın yasama hakkı her şeyin üstünde kabul edilmeye başlamıştır. Bu gelişmenin doğal bir sonucu olarak “namus” veya “ihtiras” cinayetleri olarak isimlendirilen suçların cezalarında herhangi bir indirime gidilmediği gibi bazı özel durumlarda daha ağır cezalar verilerek geçmişten günümüze yansıyan ve insanın yasama hakkını yok eden geleneklerin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı görülmektedir. İspanya’da namus nedeniyle işlenen cinayetlerde indirim öngörülmemektedir ancak Yunanistan’da bu durum indirim sebebidir.

Görüldüğü gibi kültürden kültüre değişen bir kavram olan namus, şeref onur gibi kavramlar ve onlar uğruna işlenen öldürme suçlarına verilecek cezalar

lkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Kanunlar kendisini yapan meclislerin içinden çıktığı toplumun değerlerine göre şekillenmektedir. Bu süreç her kurum gibi zamanla bazı değişimlere uğrasa da genel hatlar korunmaya devam etmektedir.

5. BÖLÜM

BULGULAR

Kadın cinayetleri konusunda ülke genelinde gerek yazılı gerekse görsel medyada birçok haber yayınlanmaktadır. Bu konuda sayısal olarak elde mevcut bilgi yok denecek kadar azdır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ve Anıt Savaş gibi internet sitelerinde yıllara göre kadın cinayeti sayıları ve bu olaylara ilişkin gazete haberlerine ulaşmak mümkündür. Anıt Savaş sitesinde yer alan bilgilere göre 2014 yılında 286, 2013 yılında ise 226 kadın öldürülmüştür. Bu sayı Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna göre 2014 yılında 294, 2013 yılında 237 dir. Her iki sitede yapılan incelemede 2013 yılında öldürülen kadınların %44'ünün eşleri, %7'sinin ise eski eşleri tarafından öldürüldüğü anlaşılmaktadır. 2014 yılında ise kadınların %40'ı eşleri, %7'si eski eşleri tarafından öldürülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada kadın cinayetleri konusunda özellikle eş cinayetleri inceleme alanı olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada veriler iki ayrı kaynaktan toplanmıştır. İlk olarak Jandarma Genel Komutanlığı veri tabanından alınan sayısal veriler taranarak kadın cinayetleri altında özellikle eş cinayeti olabileceği değerlendirilen olaylar analiz edilmiştir. İkinci olarak ise Adalet Bakanlığı'ndan alınan izin neticesinde eşini, boşandığı eşini ya da imam nikâhlı eşini öldürmek suçundan cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Her iki kaynak ile ilgili veri toplama aşamasında yaşanan zorluklara yer geldiğinde değinilecektir. Genel olarak Türkiye'de resmi makamlardan kadın cinayeti sayısını öğrenmek mümkün olmamıştır. Konu ile ilgili olarak ilk önce Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan yetkililer ile görüşülmüştür. Ancak görevli yetkililer ülke genelini kapsayan olay sayısı, mağdur ya da şüpheli bilgileri gibi verilerin kendilerinde olmadığını beyan etmişlerdir. Bu durum üzerine hem Emniyet Genel Müdürlüğüne(EGM) hem de J.Gn.K.lığına başvuru yapılmıştır. EGM tarafından bilgi edinme kapsamında yapılan başvurulara cevap verilmemiştir. J.Gn.K.lığı ise üçüncü başvuruda bazı şartlar ile talep edilen verileri araştırmacıya vermiştir. Bu bölümde ilk olarak

J.Gn.K.lığı'ndan temin edilen verilere değinilecek, daha sonra tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

5.1. J.GN.K.LIĞI VERİLERİ

J.Gn.K.lığı yurt genelinde kendi sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayları bir veri tabanında kayıt altına almaktadır. Bu veri tabanına veri girişi suç yeri Jandarma birliklerince yapılmaktadır. Veri tabanı Türk Ceza Kanunu ve özel kanunlarda belirtilen suç tasniflerine göre düzenlenmiştir. Bu çalışmada yaşanan temel sorun J.Gn.K.lığı veri tabanında kadın cinayeti gibi bir suç tasnifinin olmamasıdır. Türk Ceza Kanununda cinayet fiili Kasten Öldürme olarak tanımlanmıştır. Bu tanım hem erkeğin hem de kadının öldürülmesini kapsamaktadır. Bu nedenle J.Gn.K.lığı veri tabanında kadın cinayetleri, meydana gelen ve mağdurun kadın olduğu tüm kasten öldürme olayları içerisinde mevcuttur. Bu nedenle araştırmacı kurumdaki son (5) yıl içerisinde meydana gelen ve mağdurun kadın olduğu tüm kasten öldürme olaylarına ilişkin bazı verileri talep etmiştir. Burada amaç meydana gelen olayların nedenleri, işleniş biçimleri, mağdur ve şüpheli profilleri ile ilgili analiz yapmaktır. Bu başvurular kurum tarafından iki kez şüpheli ve mağdurun gizliliği ve iş yükü gibi nedenler ile reddedilmiştir. Üçüncü başvuruda kurumun hassasiyetleri göz önünde bulundurularak istenilen bilgilerin kapsamı daraltılmış ve olumlu cevap alınmıştır. Alınan veriler incelendiğinde bu araştırmanın konusunun dışında olduğu değerlendirilen olaylar elenmiştir. Elde kalan bilgiler ışığında önce olayların nedenleri daha sonra ise şüpheli ve mağdurların sosyo-demografik durumlarına ilişkin betimsel istatistikî bilgiler aşağıda sunulmuştur.

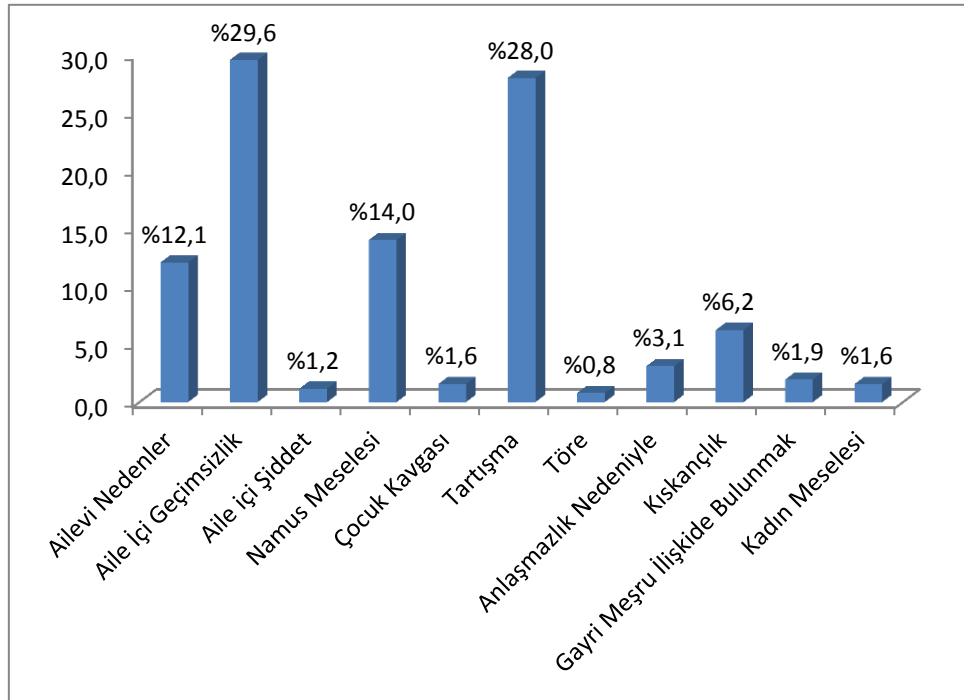
5.1.1. Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Son Beş Yılda Meydana Gelen Olayların Nedenleri

İlk alınan veriler incelendiğinde olayların nedenleri olarak suç yeri güvenlik kuvvetince haksız kazanç elde etmek, arazi anlaşmazlığı, su anlaşmazlığı, sapıklık gibi verilerin girişinin yapıldığı görülmüştür. Bu nedenlerin araştırmanın konusu olan eşlere yönelik kasten öldürme ile ilgisiz olduğu düşünülerek bu

veriler analiz dışında bırakılmıştır. Aslen bu eleme ihtiyacı Jandarma veri tabanında şüpheli ile mağdur arasındaki yakınlık derecesi bilgisinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca verilerin tamamı incelendiğinde bazı olaylarda bir kadının ölümü ile ilgili birden fazla kişinin şüpheli olarak girişinin yapıldığı (iştirak vb nedenlerle) bazı olaylarda da bir şüphelinin birden fazla kadının ölümünden sorumlu olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu unsurlar göz önünde tutularak gerekli elemeler yapılmış ve sonuç olarak elde (305) şüpheli ve (257) mağdur kalmıştır.

Kalan veriler incelendiğinde olayların nedenleri arasında aile içi geçimsizlik ve tartışma dikkat çekmektedir. Bu iki nedeni takip eden diğer neden ise namus meselesidir. Olayların nedenine ilişkin betimsel istatistiki bilgiler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 3 : J.Gn.K.İığı Bölgesinde Meydana Gelen Olay Nedenleri

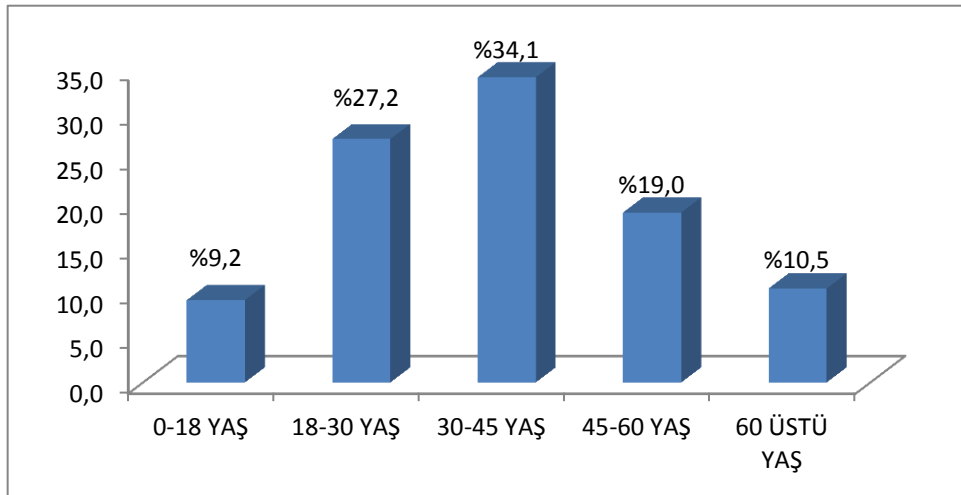

Jandarmadan elde edilen veriler çerçevesinde olayların nedenleri incelendiğinde, aile içi geçimsizlik, tartışma ve ailevi nedenlerin en yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. Bu sonuçların genel olarak kadına yönelik şiddet literatürü ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum ayrıca ila içerisinde sözel, fiziksel ya da sosyal şiddetin varolduğunu da göstermektedir.

5.1.2. Şüphelilerin Sosyo-Demografik Durumu

J.Gn.K.lığı tarafından şüphelilere ilişkin olarak yaş, öğrenim durumu, meslek ve nüfusa kayıtlı olduğu il bilgileri araştırmacı ile paylaşılmıştır. Bu bilgiler içerisinde öğrenim durumu ve meslekler konusunda suç yeri güvenlik kuvvetlerince eksik veri girişinin yapıldığı görülmektedir. Kayıp veri sayısının fazla olması nedeniyle söz konusu değişkenler analiz dışı bırakılmıştır. Şüphelilerin yaşlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki grafikte sunulmuştur.

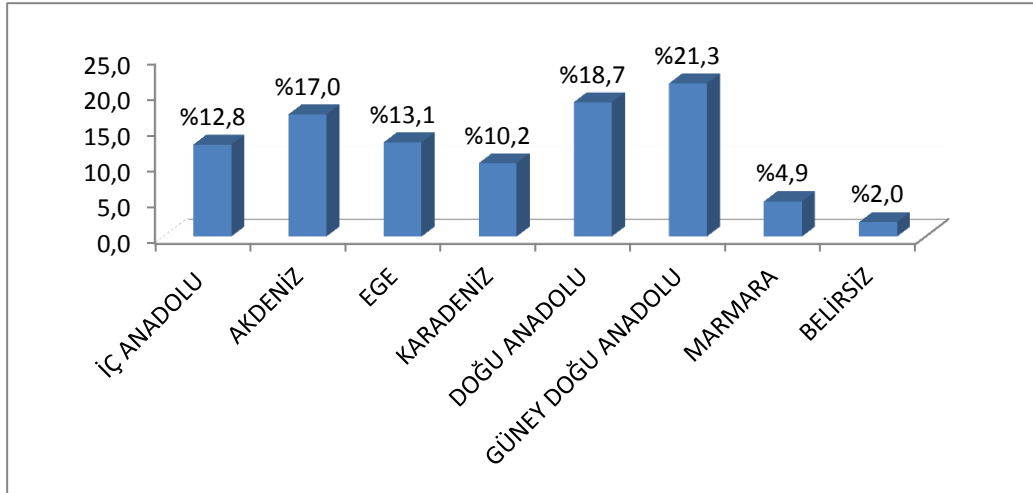
Grafik 4: Şüpheli Yaş Kategorileri

Grafikten de anlaşılacağı üzere şüphelilerin % 61'i 18-45 yaş arasındadır.

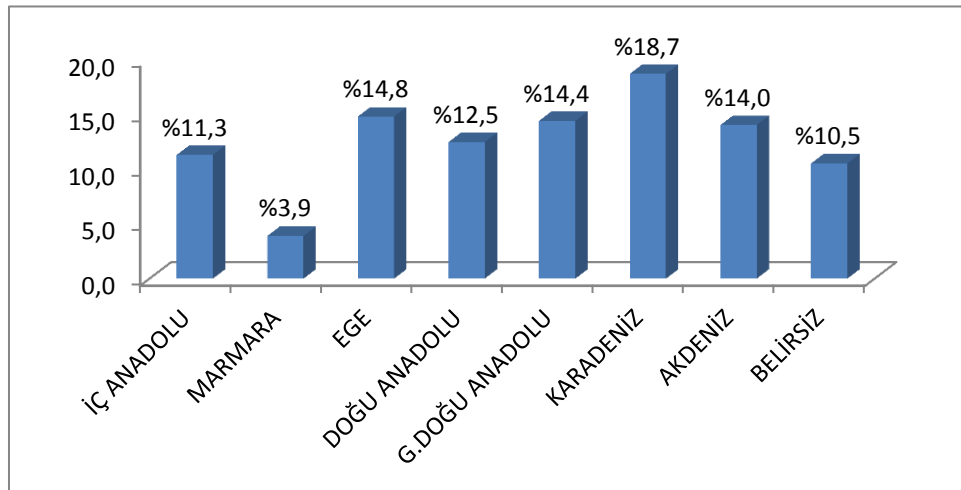
Nüfusa kayıtlı oldukları yerler incelendiğinde ise %21,3 lük kısmın Güney Doğu Anadolu Bölgesinden olduğu görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi ise % 18,7 ile ikinci sıradadır.

Bu bulgularında Türkiye İstatistik Kurumunun yapmış olduğu Aile içi Şiddet araştırması ile benzer sonuçlar içerdiği görülmektedir.

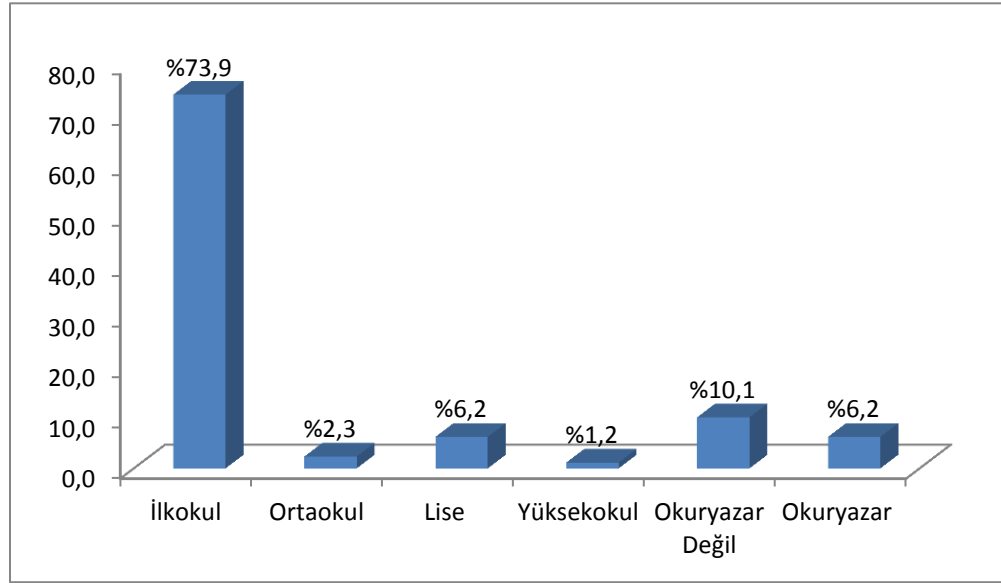
Grafik 5: Şüphelilerin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler

5.1.3. Mağdurların Sosyo-Demografik Durumu

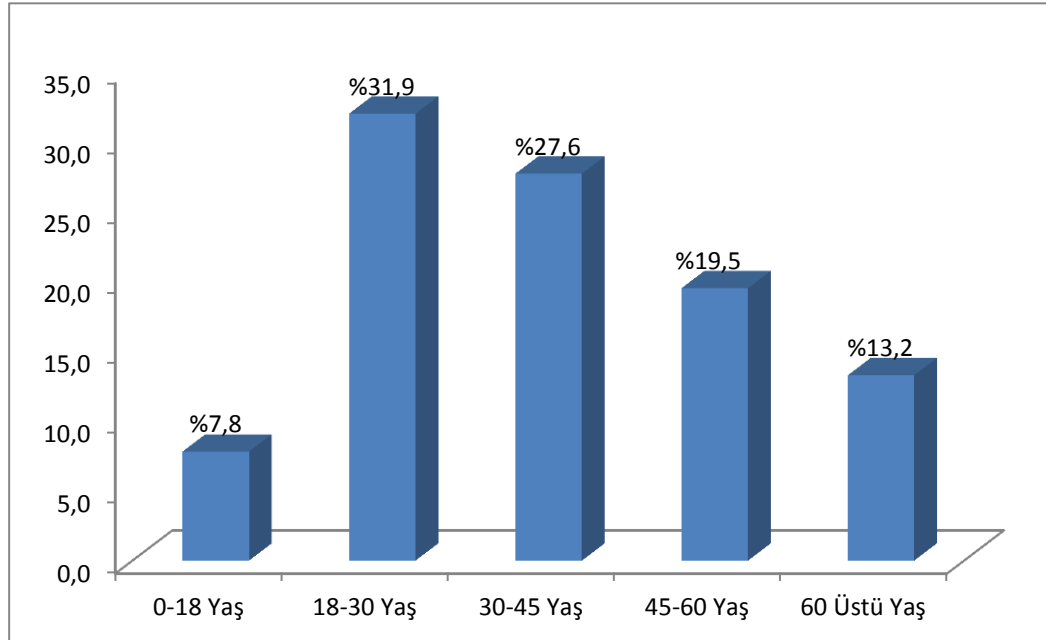
Jandarma sorumluluk bölgesinde son beş yılda meydana gelen olaylarda mağdur olan kadınlara ilişkin nüfusa kayıtlı oldukları il, öğrenim durumu, yaş ve meslek bilgileri temin edilmiştir. Bu bilgiler analiz edildiğinde mağdurların nüfusa kayıtlı oldukları yerlerde %18,7 lik oranla Karadeniz Bölgesi birinci sıradadır. Karadeniz bölgesini %14,8'lik oranla Ege, %14,4'lük oranla Güney Doğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir.

Grafik 6 :Mağdurların Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler

Mağdurların öğrenim durumları incelendiğinde % 73,9'unun ilköğretim mezunu olduğu, %10,1'inin okuryazar olmadığı görülmektedir.

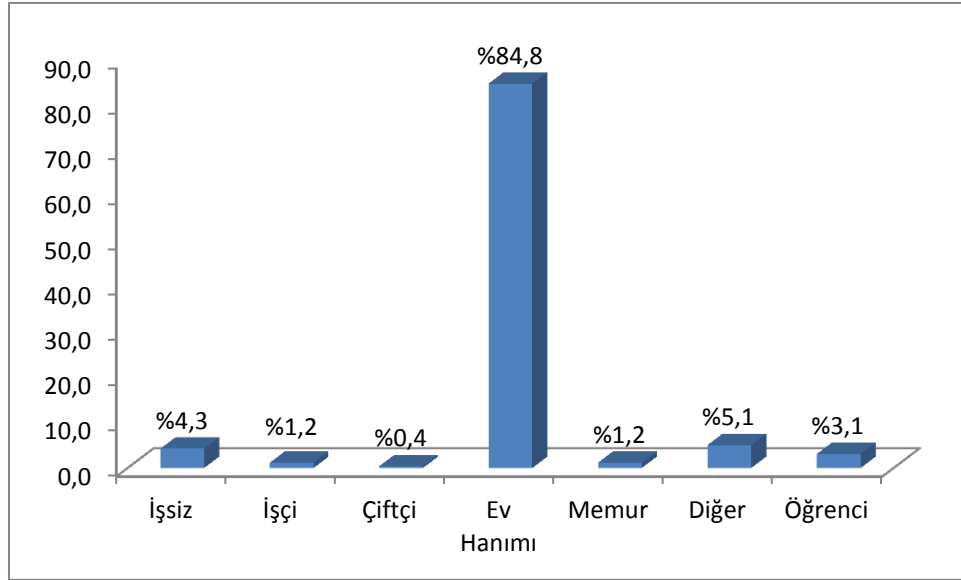
Grafik 7: Mağdurların Öğrenim Durumları

Mağdurların %31'i 18-30 yaş arasında, %27,6'sı ise 30-45 yaş arasındadır. Büyük çoğunluğun 18-45 yaş arasında olduğu görülmektedir.

Grafik 8: Mağdurların Yaş Kategorileri

Son olarak mağdurların meslek grupları incelendiğinde %84,8'inin evhanımı olduğu görülmektedir.

Grafik 9 :Mağdurların Meslek Grupları

J.Gn.K.lığı verilerinin analizi sonucu ortaya çıkan tablo daha önce Türkiye’de yapılmış aile içi şiddet verilerinin sonuçları ile uyumluluk göstermektedir. Genel olarak bakıldığında hem şüphelilerin hem de mağdurların genel özellikleri literatürde tanımlanan ve araştırma bulguları ile desteklenen sonuçlar ile aynıdır.

5.2. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLER İLE GÖRÜŞMELERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Kadın Cinayetleri konusunda literatürde yer alan çalışmalar genel olarak yayımlanmış gazete haberleri, mağdur yakınları ile yapılan görüşmeler üzerinden yürütülmüştür. Bu araştırmada kadın cinayetlerinin bir alt kolu olarak değerlendirilen eş cinayeti işlemiş tutuklu ve hükümlüleri suç işlemeye iten toplumsal nedenlere ulaşmak hedeflenmiştir. Bu nedenle bu suçtan halen ceza evinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile görüşme yapılması planlanmıştır. Söz konusu görüşmelerin yapılabilmesi için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri

Genel Müdürlüğüne izin için başvuruda bulunulmuştur. Başvuru öncesi yapılan sözlü görüşmede araştırmacıya ya hangi tutuklu ve hükümlü ile görüşmek istediğini ya da hangi cezaevinde görüşme yapmak istediğini bildirmesi gerektiği iletilmiştir. Tutuklu ve hükümlülerin ismen bilinmesi mümkün olmadığından araştırmacı hangi illerdeki cezaevlerinde görüşme yapmak istediğini bildirmek durumunda kalmıştır.

Bu aşamada iller belirlenirken Jandarma Genel Komutanlığı internet sitesinde yer alan 2013 yılı verilerine göre en çok kadın cinayeti meydana gelen iller arasında olan Adana, Ankara, Antalya, Burdur, Aksaray ve Zonguldak illeri rastgele seçilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünden bu illerde bulunan kapalı ve açık ceza evlerinde görüşme yapılabilmesi için izin verilmiştir. Ancak görüşmede sorulacak soruların anket sorusuna dönüştürülmesi, ses kaydı vb. olmaması gibi şartlar konulmuştur.

Araştırmacı tarafından söz konusu cezaevleri ile temasa geçilerek randevu alınmış ve belirlenen zamanlarda cezaevleri ziyaret edilmiştir. Ancak cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin kayıt altına alındığı programda kadın cinayetleri gibi bir tasnif yoktur. Ayrıca cezaevi yönetimlerince eşlerini veya eski eşlerini öldüren tutuklu ve hükümlülerin toplam sayıları araştırmacıya bildirilmemiştir. Bu suçtan halen ceza evlerinde bulunan tutuklu ve hükümlülerden görüşmeyi kabul eden ve gönüllü katılım formunu imzalayan kişiler ile görüşülmüştür. Bu aşamada cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin büyük çoğunluğu görüşmeyi reddetmiştir. Öyle ki bir cezaevinde listede yer alan 12 tutuklu ve hükümlüden yalnızca (2) tanesi görüşmeyi kabul etmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenler ile toplam (15) katılımcı ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde anket sorularına bağlı kalınmış ancak sorulara verilen yanıtlar esnasında katılımcıların açıklamaları not alınmıştır. Ayrıca açık uçlu sorulara verilen detaylı yanıtlarda dikkatle dinlenmiştir. Görüşmeler esnasında kurum görevlileri nezaret etmiş hiçbir şekilde ses ve görüntü kaydı yapılmamıştır.

5.3. KATILIMCILARDAN ELDE EDİLEN BULGULARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

5.3.1. Sosyo-Demografik Bulgular

Görüşmeye gönüllü olarak katılım sağlayan katılımcılara ait sosyo-demografik veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Elde edilen veriler katılımcının kendisine ait veriler, ailesine ait veriler ve mağdura ait veriler olarak tasnif edilmiştir. Her bir kategori için ayrı ayrı tablolar oluşturularak verilecektir. İlk olarak katılımcıların kendilerine ait sosyo-demografik veriler incelenecektir.

Görüşme yapılan (15) katılımcının (10) tanesi olay tarihinde 30-45 yaş aralığındadır. (1) tanesi 18-30 (1) tanesi 45-60 ve (3) tanesi ise 60 ve üstü yaş aralığındadır. Çoğunluk 30-45 yaş aralığındadır ve bu durum J.Gn.K.lığından alınan veriler ile uyumludur.

Katılımcıların öğrenim durumları incelendiğinde (8) tanesinin ilkokul mezunu, (5) tanesinin lise mezunu, (1) tanesinin ortaokul mezunu ve (1) tanesinin de yüksekokul mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Bilgiler

Katılımcı No	Yaşı	Olay Tarihindeki Yaşı	Mesleği	Öğrenim Durumu	Çocuk Sayısı	Kardeş Sayısı
1	49	45	Teknisyen	Lise	3	5
2	35	33	Tornacı	Lise	1	3
3	45	43	Şoför	Lise	1	3
4	62	55	Memur	İlkokul	2	3
5	35	32	Gazeteci	Yüksekokul	3	6
6	45	40	Seracılık	İlkokul	4	5
7	40	40	Kireç Ustası	İlkokul	2	6
8	47	44	Hayvancılık	İlkokul	2	8
9	39	36	Çiftçi	İlkokul	2	2
10	35	32	Teknisyen	Lise	2	2
11	95	94	Esnaf	İlkokul	9	11
12	55	42	İşçi	Lise	4	7
13	29	24	Dekorasyon	Ortaokul	1	9
14	80	76	Emekli	İlkokul	2	5
15	69	63	Emekli	İlkokul	4	3

Görüşme yapılan katılımcıların (8) tanesi köyde, (4) tanesi ilçe merkezinde, (3) tanesi ise il merkezinde doğup büyümüştür. Meslekleri incelendiğinde genel olarak yüksek geliri olmayan mesleklerde çalıştıkları görülmektedir. Yapılan görüşmeler esnasında katılımcıların tamamı olay tarihinde düzenli bir gelirleri olduğunu ekonomik bir sıkıntı içerisinde olmadıklarını beyan etmişlerdir. Yalnızca katılımcı 12 olay tarihinde ülkede meydana gelen ekonomik krizin eşi ile arasında sorunlara yol açtığını ve bu nedenle sık sık tartıştıklarını ifade etmiştir. Yalnızca (5) tanesi alkol kullandığını beyan etmiş diğerleri alkol, uyuşturucu gibi alışkanlığının olmadığını belirtmiştir. (9) tanesi görücü usulü ile evlenmiş (6) tanesi ise eşleri ile arkadaşlık edip anlaşarak evlenmiştir.

Tablo: 3 Katılımcıların Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Katılımcı No	Anne Öğrenim Durumu	Baba Öğrenim Durumu	Anne Mesleği	Baba Mesleği
1	Lise	Yüksekokul	Ev Hanımı	Memur
2	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Emekli
3	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Emekli
4	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
5	Okuryazar değil	Okuryazar	Ev Hanımı	İmam
6	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
7	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
8	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
9	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
10	İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Öğretmen
11	Okuryazar değil	Okuryazar değil	Ev Hanımı	Çiftçi
12	Okuryazar değil	Okuryazar değil	Ev Hanımı	İşçi
13	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi
14	Okuryazar değil	Okuryazar değil	Ev Hanımı	Çiftçi
15	Okuryazar değil	Okuryazar	Ev Hanımı	Çiftçi

Katılımcıların kendi ailelerine yönelik elde edilen veriler incelendiğinde (8) tanesinin annesi okuryazar değil, (6) tanesinin annesi ilkokul mezunu, (1) tanesinin annesi ise lise mezunudur. Babalarının öğrenim durumlarına bakıldığında (6) tanesinin babasının ilkokul mezunu, (3) tanesinin babasının

okuryazar değil, (2) şer tanesinin babasının da ortaokul, yüksekokul ve üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların tamamının annesi ev hanımıdır. (9) tanesinin babası çiftçi, (3) tanesinin babası memur, (2) tanesinin babası emekli, (1) tanesinin babası ise işçidir.

Genel olarak bakıldığında katılımcılar öğrenim durumları düşük ekonomik durumları orta seviyede, 30-45 yaşları arasında yoğunlaşan bir gruptur. Yetiştikleri ailelerin öğrenim durumları düşük, ekonomik durumları orta seviyededir. Geleneksel aile modeline uygun davranışlar sergilemektedirler. Alkol hariç kötü alışkanlıkları yoktur.

Tablo 4: Mağdurlara İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Mağdur No	Mesleği	Öğrenim Durumu	Anne Mesleği	Baba Mesleği	Kardeş Sayısı
1	Ev Hanımı	Lise	Bilinmiyor	Bilinmiyor	Bilinmiyor
2	Garson	Lise	Ev Hanımı	Şoför	4
3	Ev Hanımı	Lise	Bilinmiyor	Bilinmiyor	Bilinmiyor
4	Ev Hanımı	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi	3
5	Ev Hanımı	Okuryazar Değil	Ev Hanımı	Hayvancılık	10
6	Serada İşçi	İlkokul	Ev Hanımı	Memur	5
7	Ev Hanımı	İlkokul	Ev Hanımı	Şoför	3
8	Ev Hanımı	İlkokul	Ev Hanımı	Vefat	7
9	İşçi	Ortaokul	Ev Hanımı	Vefat	9
10	Kuaför	Ortaokul	Ev Hanımı	İşçi	2
11	Ev Hanımı	Okuryazar Değil	Ev Hanımı	Çiftçi	2
12	İşyeri Sahibi	İlkokul	Ev Hanımı	İşçi	4
13	Ev Hanımı	Ortaokul	Ev Hanımı	Müzisyen	4
14	Ev Hanımı	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi	6
15	Ev Hanımı	İlkokul	Ev Hanımı	Emekli	4

Mağdurlar açısından sosyo-demografik bulgulara bakıldığında ise (11) tanesinin ev hanımı olması dikkat çekicidir. Mağdurların öğrenim durumları da genel olarak düşüktür. (7) tanesi ilkokul, (3) tanesi ortaokul, (3) tanesi lise mezunudur. (2) tanesi ise okuryazar değildir. Yetiştikleri aile de ekonomik

durumu iyi olmayan ailelerdir. Yapılan pek çok araştırma yoksul kadınların daha fazla şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. (WHO, 2002, 2005; Riggs, 2000; Straus ve Gelles, 1988). Bu konuda eksik olan husus ise yoksulluğun neden şiddete maruz bırakılma oranına bu kadar etki ettiği hususudur. Görüşmeler esnasında Katılımcı 1 ve Katılımcı 3 mağdurlar hakkında sorulan sorulara cevap verirken sinirlenmişlerdir. Özellikle katılımcı 1 mağdurun ailesine kızgınlığını dile getirmiş. Yaşanan olaylardan eşini ve ailesini sorumlu tutmuştur. Eşinin anne ve babasının mesleği sorulduğunda “ *onlar çıkarıcıdır*” diye yanıt vermiştir. Her iki katılımcı da eşlerinin anne ve babının mesleği ve kardeş sayısı sorularını “ *bilmiyorum*” diye yanıtlamışlardır.

5.3.2. Olay ve Nedenlerine İlişkin Bulgular

Görüşmeler esnasında katılımcılara olayın nasıl meydana geldiğine dair sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar bu bölümde olayın nasıl meydana geldiğini araştırmacıya anlatmışlar ve kendilerinin suça karar verme süreçlerini aktarmışlardır. Burada elde edilen veriler içerisinde alınan ceza bölümü Katılımcıların kimliklerinin gizli tutulması maksadıyla süreli hapis, müebbet hapis olarak kodlanmıştır. Katılımcılar içerisinde eşi ile birlikte başka şahısları da öldürmek suçundan hükümlü olanlar da mevcuttur. Ceza süreleri yazıldığı takdirde katılımcıların kimliğine ulaşılabileceği düşünülerek bu bölümde kodlama yapılması ihtiyacı doğmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken işlenen suçun cezasında bazı indirimler yapılmış olmasıdır. Her adli olayın kendi içerisinde dinamikleri mevcuttur. Bu nedenle hangi gerekçeyle görevli hakim cezada indirim uyguladığı bilinmemektedir. Katılımcıların beyanından bu indirimlerin kendilerinin aldatılmasından ve hakarete uğramalarından kaynaklandığı öğrenilmiştir. Bu kategoride elde edilen veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 5: Olay ve Nedenlerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı No	Kimi Öldürdüğü	Silah	Öldürme Nedeni	Aldığı Ceza
1	Eşini	Tabanca	Nefsi Müdafaa	Sürelî Hapis
2	Eşini (Teşebbüs)	Bıçak	Aldatma	Sürelî Hapis
3	Eşini	Av Tüfeği	Kaza	Sürelî Hapis
4	Eşini	Belirsiz	İftira	Sürelî Hapis
5	Eşini	Kemer	Aldatma	Sürelî Hapis
6	Eşini	Av Tüfeği	Aldatma	Sürelî Hapis
7	Eşini	Bıçak	Aldatma	Tutuklu
8	İmam Nikahlı Eşini	Av Tüfeği	Aldatma	Müebbet Hapis
9	Boşandığı Eşini	Av Tüfeği	Çocukların Velayeti	Sürelî Hapis
10	Boşandığı Eşini	Bıçak	Aldatma	Sürelî Hapis
11	Eşini	El (Boğma)	Hakaret	Tutuklu
12	Eşini	Satır	Aldatma	Müebbet Hapis
13	Eşini	Bıçak	Aldatma	Müebbet Hapis
14	Eşini	Av Tüfeği	Hakaret	Sürelî Hapis
15	Eşini	Tabanca	İftira	Müebbet Hapis

Olayın nedeni konusunda (8) katılımcı eşini kendisini aldattığı için öldürdüğünü beyan etmiştir. (2) katılımcı meşru müdafaa nedeniyle suç işlediğini ifade ederken, (2) katılımcı ise kendisine iftira atıldığını belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise çocukların velayeti, kötü muamele ve hakaret nedeniyle olayın meydana geldiğini söylemiştir. (1) katılımcı ise olayın kaza olduğunu ancak mahkemenin kendisine itibar etmediğini belirtmiştir. Olayın oluş şekilleri katılımcılar tarafından aktarılmıştır. Ancak bunların bu bölümde detaylı olarak paylaşılması katılımcıların gizliliğini tehlikeye düşüreceğinden kodlanarak aktarılmıştır.

Suçun işleniş aşamasında (10) katılımcı “bir anlık sinir” ile bu davranışı gerçekleştirdiğini söylemiştir. Ancak bu ifade suçun meşru gösterilmek istenmesinin bir nedeni olarak değerlendirilebilir. Kendisine iftira atıldığını

belirten (2) katılımcı suç işlemediklerini söylerken, (1) katılımcı kaza vurgusu yapmıştır. Diğer iki katılımcı ise meşru müdafaa iddiasını sürdürmüştür.

“Bana beni aldattığını itiraf etti. Tartışmaya başladık. İnsan 18 yıllık eşinin kendisini aldattığını öğrenince kendisini kaybediyor.(katılımcı 7)”

“Olay günü ben bu adamla kaçıp gideceğim dedi. Bana hakaretler etti.O an sağlıklı düşünemedim. Şimdiki aklım olsa yapar mıyım? çok pişmanım.(katılımcı 6)”

“O anda sağlıklı karar veremiyor insan. (katılımcı 2)”

“beni teyzesinin oğluyla aldattığını öğrendim. Bu durumu kabul edeceksin dedi. Olay günü eve gelince tartıştık. Bana vurmaya ve bağırmaya başladı. Hakaret etti. Cinnet geçirdim. (katılımcı 5)”

“Çocuklarımla başka adama baba demesini istemedim. Tartıştık karşılıklı hakaretler oldu. Kendimi kaybettim. Keşke bıraksaydım da çocuğu alsaydı ama o an sağlıklı düşünemedim. Gururuma yediremedim. (katılımcı 9)”

Bu aşamada katılımcıların olay anını anlattıkları esnada genel olarak pişman oldukları görülmüştür. Bu pişmanlığın halen cezaevinde olmalarından da kaynaklandığı düşünülmektedir. Özellikle namus gerekçesiyle suç işleyen katılımcıların olaydan tamamen ölen kadını sorumlu tuttıkları gözlemlenmiştir. İfadelerinden aldatılmanın etkisi ile cinnet hali olarak adlandırılan ruh haline girdikleri ve sonuçlarını düşünmeden suç işledikleri anlaşılmaktadır.

Ancak burada belirtmek gerekir ki katılımcıların cinnet hali, sinir, kendini kaybetme olarak tanımladıkları süreçler işledikleri suçu meşrulaştırma yolu olarak düşünülmelidir. Sonuç olarak hükümlü ya da tutukluların akli dengelerine ilişkin olumsuz herhangi bir rapor olmadığı bilinmektedir. Dolayısıyla genel olarak katılımcıların cezai indirim, iyi hal gibi beklentileri ifadelerinde bu süreçleri yorumlama biçimlerini farklılaştırmaktadır.

Elde edilen veriler incelendiğinde (15) vaka içerisinde (5) tanesinde kullanılan silahın av tüfeği, (4) tanesinde bıçak, (2) tanesinde ise tabanca olduğu görülmektedir. Diğer olaylarda ise satır, eller ve kemer kullanıldığı

anlaşılmaktadır. Alınan cezalar incelendiğinde ise (4) katılımcının müebbet hapis cezası aldığı, (9) katılımcının ise çeşitli sürelerde hapis cezası aldığı görülmektedir. (2) katılımcı ise tutuklu olup halen yargılanmaktadır. Katılımcılar arasında eşiyile birlikte başka şahısları da öldürmekten, yaralamaktan hüküm giyenler de mevcuttur.

Olay sonrasında katılımcıların aile ve arkadaş çevresinden ne gibi tepkiler aldığını anlamak maksadıyla yöneltilen soruya katılımcılardan (2) si hariç hepsi aile ve arkadaş ilişkilerinde bir değişiklik olmadığını beyan etmiştir. İki katılımcı ise ailelerinin tepkisini aldığını ifade etmiştir.

“Olaydan sonra hem ailem hem de arkadaşlarım benimle görüşmeyi kestiler beni haksız buldular (katılımcı 10)”

“ kızlarla zaten aramam yoktu artık hiç görüşmüyorum (katılımcı 15)”

Katılımcılara kadın cinayetleri konusunda ne düşündükleri, bu olayların nasıl önlenebileceği hakkındaki görüşleri sorulmuştur. (9) katılımcı devletin eşini aldatan erkek ve kadına ceza vermesi halinde bu olayların azalacağını savunmuştur.

“Ahlaksızlık aldı yürüdü. Namus davalarına bakın. Kadın evliyken kocasını aldatıyor. Başka erkekle görüşüyor. Birlikte oluyor. Bu duruma devlet ses çıkarmıyor. Zina yeniden suç olmalı. Başka türlü bunların önüne geçemezsiniz. Hem erkek hem de kadın birbirine sadık olacak. Aldatanı devlet cezalandıracak.(katılımcı 1)”

“ aldatan kimse devlet onu cezalandırmalıdır. Evli kadınla beraber olan erkek de suçludur. Devlet onu da cezalandırmalıdır. Bana cezanın dörtte biri kadar indirim uygulandı. Bence daha fazla indirim olmalıydı. Eşimle birlikte olan o adam kaçtı gitti. Yuva dağıldı ama ona bir şey olmadı.(katılımcı 2)”

“Kadınlar özgür olmalı ama önüne gelen erkekle yatıp kalkmak özgürlük değildir. Boşansın ne yaparsa yapsın. Hem boşanmıyor hem de aldatıyor. Üçüncü şahısa erkekler tahammül edemez.(katılımcı 5)”

*“ cinayetin yarısı kadar aldatmaya da ceza olsa belki bunlar olmaz
(katılımcı 13)”*

Görüldüğü üzere, kadına karşı şiddet eylemlerinin hem mağduru hem suçlusu kadın olarak inşa edilmektedir. Katılımcıların ifadelerinden de anlaşıldığı gibi, kadının bir başka erkekle görüşmesi, birlikte olması erkeğin onuruna, şerefine, namusuna “sürülen bir leke” olarak anlandırılmakta ve cezalandırılması gereken bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar bazı katılımcılar aynı konumdaki erkeğin de cezalandırılması gerektiğini belirtse de, kadının yasalar karşısında elde etmiş olduğu bir takım hakların varlığını işledikleri suçun nedeni olarak tanımlayabilmektedirler.

Diğer katılımcılardan (2) tanesi ekonomik sıkıntılara dikkat çekerken, (3) katılımcı da medyanın bu olaylarda ki rolüne değinmiştir.

“ Herkese eğitim ve iş imkânı verilmeli. Genelde kavgalar bu yüzden çıkıyor. Medyadaki haberlerde erkekler canavar gibi gösteriliyor. Kadının hiç suçu yok mu?”

*“Medyada kadın hep haklı gösteriliyor. Erkeğin gurur şerefi hiç anlatılmıyor. Ben eşimi aldatsaydım da eşim beni yaralaysaydı o da haklı olurdu.
(katılımcı 2)”*

*“ devlet önce medyayı düzeltmeli. Tecavüz görüntüsü, şiddet görüntüsü aldatma hikâyeleri hepsi gösteriliyor. Bence bunun engellenmesi lazım
(katılımcı 10)”*

Medyanın özellikle şiddet olaylarının artması ve kadına yönelik şiddetin görünür kılınması üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalara daha önceden değinilmişti. Literatürde yapılan çalışmalar özellikle medyanın son 20 yılda toplumsal norm ve değerlerin yeniden üretilmesi üzerindeki etkisine vurgu yapmaktadırlar. Çam (2009) yapmış olduğu çalışmada özellikle son dönem dizilerinin kadına yönelik şiddet temsiliyetlerini arttırdığına dikkat çekmiştir.

5.3.3 Şiddet Geçmişine Yönelik Bulgular

Katılımcıların (12) tanesi sorulara verdikleri cevaplarla ataerkil aile yapısı içinde büyüdüklerini belirtmişlerdir. Evde kararların genel olarak babaları tarafından alındığını, babaların baskın karakter olduklarını beyan etmişlerdir. (14) katılımcı anne ve babası arasında fiziksel şiddete şahit olmadığını söylemiştir.

“ben anne ile babamın birbirlerine kötü davrandıklarına hiç şahit olmadım. Evde kararları her zaman annem ve babam birlikte alırlardı. Herkes fikrini korkusuzca söylerdi. Annem ile babam arasında fiziksel şiddet yaşandığına hiç şahit olmadım. Onlar birbirlerine seslerini bile yükseltmezdi. Aralarında karşılıklı bir sevgi ve saygı vardı.(Katılımcı 1)”

“Çok huzurlu bir çocukluk veannem ile babam birbirlerini çok severlerdi. Bizim yanımızda tartışıklarına bile şahit olmadım. Hatta babam ölünce annem üzüntüsünden felç geçirdi. (katılımcı 6)”

“annemle babamın kavga ettiklerine şahit olmadım. Evde babamın sözü geçerdi. Ev işleri nedeniyle bazen babam anneme bağıırırdı kızardı ama annem ses çıkarmazdı. Ben bu kavgalarda babamı haklı bulurdum. O evin reisiydi çünkü(katılımcı 8)”

Katılımcılardan yalnızca 1 tanesi anne ve babası arasında fiziksel şiddete şahit olduğunu, annesinin babasına şiddet uyguladığını belirtmiştir.

“Babam genelde sakin bir adamdı ancak annem psikolojik sorunları nedeniyle babama fiziksel şiddet uygulardı.(katılımcı 5)”

Katılımcılardan (10) tanesi çocukluk döneminde anne ve babasından şiddet görmediğini belirtmiştir. Buna karşılık (2) katılımcı annesinden (3) katılımcı ise babasından şiddet gördüğünü ifade etmiştir.

“ çocukken babamdan hiç şiddet görmedim ama annem yaramazlık yapınca terlikle bize vururdu.(katılımcı 3)”

“Babamdan hiç şiddet görmedim ama annem bize şiddet uygulardı.(katılımcı 5)”

“ Yaramazlık yapınca babam bizi döverdi. Her ailede olduğu kadar biz de baba dayağı yedik.(katılımcı 2)”

“ öyle sık değil. Ama bazen yaramazlık yapınca bir tokat atardı(katılımcı 13)”

Katılımcıların büyük çoğunluğu aile içi şiddet olgusunu yaşamadıklarını ifade etseler de “şiddet” kavramına yükledikleri anlamın ne olduğu anlaşılmaya çalışıldığında bu tanımlamanın genel literatür ile örtüşmediği söylenebilir. Evde babanın karar alıcı mekanizma olması, ev işleri yapılmadığında babanın sinirlendiğinin ifade edilmesi, “her ailede olduğu kadar” ifadeleriyle katılımcılar aile içerisinde hem sözel hem de fiziksel şiddeti normalleştirdiklerini ortaya koymaktadırlar. Şiddetin nadiren bir kadından erkeğe yöneldiği ifade edilirken, çocuğun her iki aile üyesinden de şiddet gördüğü dikkat çekmektedir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki şiddetin aile içi roller bağlamında normalleştirildiği ve meşrulaştırıldığı görülmektedir.

Olay tarihinden önce mağdur ile aralarında fiziksel şiddet olayı yaşanıp yaşanmadığına yönelik soruya katılımcılardan yalnızca (3) tanesi bu tarz bir olayın yaşandığını belirtmiş diğerleri herhangi bir şiddet yaşanmadığını ifade etmiştir. Bu bölümde iftiraya uğradığını ifade eden katılımcı da mevcuttur. Bu konuda elde edilen veriler literatür ile uyumludur. Yapılan birçok araştırmada kadınların eşleri veya yakın ilişki halinde oldukları partnerleri tarafından ağır fiziksel şiddete maruz kalma oranının %4 ile % 49 arasında değiştiği tespit edilmiştir (Ellsberg and Hesse, 2005). Kishor ve Johnson tarafından 2004 yılında yapılan bir araştırmada ise 9 ülkede (Kamboçya, Kolombiya, Dominik Cumhuriyeti, Mısır, Haiti, Hindistan, Nikaragua, Peru ve Zambia) kadınların eşleri tarafından %19 ile % 48 arasında değişen oranda şiddete maruz bırakıldıkları belirtilmiştir.

“ ben eşime fiziksel şiddet uygulamadım. Ama eşim benim hakkımda iftira atarak suçlamada bulundu. Karakolda ne yaptıysam inandıramadım. Bana evden uzaklaştırma tedbiri uygulandı. Ama kesinlikle ben fiziksel şiddet

uygulamadım. Karakolda veya mahkemede erkeğin ne dediği önemli olmuyor. Kadın diyorsa doğrudur diyorlar.(katılımcı 1)”

Katılımcıların tamamı ölen eşleri ile zaman zaman sözlü tartışmalar yaşadıklarını ifade etmiştir. Kendilerine bu tartışmaların nedeni sorulduğunda “aile büyüklerinin neden olduğu sorunlar, ekonomik problemler, eşlerinin ev işlerine özen göstermemesi gibi nedenlerden bahsetmişlerdir. Bu konuda Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar bulunmuştur. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan bir araştırmada (2000) evli kadınlardan %44’ünün sözel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde İlkcaracan (1998) yaptığı bir araştırmada evli kadınların % 76’sının eşi tarafından sözel şiddete maruz bırakıldığını belirtmiştir.

“Evlendikten sonra eşimin ailesi bizim ilişkimize müdahale etmeye başladı. Ben onunla mı evlendim yoksa ailesiyle mi anlamadım (katılımcı 1)”

“ben eşimin çalışmasını istemiyordum çünkü çocuğa fazla zaman ayırmıyordu. Bu nedenle aramızda sözlü tartışmalar oluyordu(katılımcı 2)

“Hiç fiziksel şiddet olmadı ara sıra tartışıp bağırırdık. O da çocukların yaramazlıkları yüzünden. Sonra birbirimizin gönlünü alırdık.(katılımcı 6)”

“ aramızda fiziksel değil ama sözlü tartışmalar oluyordu. Birbirimizin aileleri yüzünden sürekli tartışıyorduk. (katılımcı 9)”

Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşündükleri sorulduğunda katılımcılardan yalnızca (4) tanesi açıkça kadının bazen şiddeti hak ettiğini düşündüklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan bazıları ise genel olarak kadına yönelik şiddeti onaylamadığını ifade etse de arka planda bir haklı mı haksız mı arayışı içerisindedir. Baykal (2008) 468 öğrenci ile yaptığı çalışmasında katılımcıların %61’inin erkeğin eşine vurmasını en az bir durumda meşru gördüklerini tespit etmiştir.

“ kadına dayak atılmasın ama hak edene atmışsa yapacak bir şey yok. Kendi kaprisi için dayak atana karşıyım elbette (katılımcı 12)”

“ kendini bilen kadın dayak yemez. Kendini bilmiyorsa bazen hak eder(katılımcı 13)”

“ Nice erkekler var hanımı lanet, nice kadınlar var kocası lanet. Şiddet doğru değil ama bazen mecbur kalıyorlar (katılımcı 14)”

“ kadına el kaldırmayı doğru bulmuyorum. Kızım gelip bana şiddet gördüğünü eşinden şiddet gördüğünü söylese damadı karşıma alıp konuşurum. Sebebi araştırırım. Ama damat haksızsa kızımı çekip alırım”

Diğer katılımcılar ise bu olayı doğru bulmadıklarını belirtmiştir.

“ kadına şiddet doğru değil. Böyle bir şey benim yakınımın başına gelse önce karşıma alır konuşurum. İkaz ederim.(katılımcı 7)”

“ kadının erkek tarafından dövülmesine karşıyım. Kız kardeşim veya kızım eşinden şiddet görse sert tepki gösteririm ve müsaade etmem (katılımcı 3)”

5.3.4. Evlilik, Namus ve Aile Kavramlarına ilişkin Bulgular

Kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olup olmadığı konusunda ne düşündükleri sorulduğunda katılımcılardan (10) tanesi eşit haklara sahip olduğuna inandığını belirtmiştir. Buna karşın (5) katılımcı bu konuda eşit haklara sahip olmadıklarını savunmuştur. Bu bölümde katılımcı 1 kadına devlet tarafından pozitif ayrımcılık yapıldığını savunurken, katılımcı (5) kadının erkekten daha üstün olduğuna inandığını belirtmiştir.

“ çıkarılan yasalar kadına daha fazla özgürlük sağladı. Kadının bir şikâyeti ile erkekler şiddet suçlusu olabiliyor. Kadınlar bunu bir koz olarak kullanıyor. (katılımcı 1)”

“ kadının ezildiği bir ortamda büyüdüm. Bence bu durum değişmeli kadınlar daha üstün haklara sahip olmalı (katılımcı 5)”

Kadın ve erkeğin eşit olmadığını savunan katılımcılar da kadının eşitlik halinde erkeği hor göreceğini düşünmektedir.

“ bence erkeler ile kadınlar aynı haklara sahip olmamalı. Çünkü kadınların egosu çok yüksek. Eğer eşit hak olursa erkekleri daha fazla ezerler (katılımcı 2)”

“ erkek bence daha üstün haklara sahip olmalı. Benim inancın bu yönde (katılımcı 3)”

Kadının çalışma hayatına atılması konusunda (7) katılımcı hiçbir sorun görmemektedir. Buna karşın (3) katılımcı kadınların çalışmasını açıkça doğru bulmadığını ifade etmiştir.

“kadının çalışması bence doğru değil. Kadın para kazanınca kendini üstün görüyor ve erkeği hor görmeye başlıyor. Ben eşimin de çalışmasına karşıydım. (katılımcı 2)”

“kadın çalışmaya gidiyor. Sonra para kazanınca sana muhtaç değilim deyip terk ediyor (katılımcı 11)”

“biz köy çocukları kıskanç oluruz. O yüzden istemem (katılımcı 15)”

Bu konuda kadının çalışmasında şart koşan katılımcılarda olmuştur.

“ kadın çalışabilir ama hangi işi yapacağı önemlidir. Benim kız kardeşlerimde çalışıyor. Bence sorun yok. Kariyerli bir iş olursa ses çıkarmam. Avukat, doktor, öğretmen olabilirler ama mesela garsonluk yapmasını istemem. Orada güvende değil. Çevremin tepkisini düşünürüm. Eşi barda garsonluk yapıyor dedirtmem. (katılımcı 3)”

“ namusuyla çalıştıktan sonra niye çalışmasın? (katılımcı 7)”

“ çalışabilirler ama kendi işimizde çalışsalar daha iyi olur. (katılımcı 8)”

Kadınların kamusal hayattaki görünürlüklerine “ılımlı” yaklaşan katılımcı sayısının azlığı ve kadının çalışmasının ya kabul edilemeyeceğini ya da koşullara bağlı olarak çalışabileceğini söyleyen eşler, erkek egemen toplumun kadına yüklemiş olduğu rollerin nasıl yeniden üretildiğine birer örnek teşkil etmektedir. Literatürdeki değerlendirmelere paralel olarak kadın hala özel alandaki varlığı ile tanımlanmaktadır demek yanlış olmayacaktır.

Katılımcılardan (6) tanesi kadın ve erkeğin evlenmeden arkadaşlık yapması konusunda bir sakınca görmemektedir. Buna karşılık (4) katılımcı bu konuyu uygun bulmadığını ifade etmiştir.

“ateşle barut yan yana olmaz. Arkadaşlık falan ben kabul etmem. Onla gez ondan ayrıl. Sonra kavgalar oluyor. Cahil adam bunların ayrımını yapamaz. Başını belaya sokar. (katılımcı 4)”

Diğer katılımcılar ise arkadaşlık etmenin bir sınırı olması gerektiğini savunmaktadır.

“arkadaşlık etsinler ama sınır olsun (katılımcı 11)”

“tabii ki etsinler ama sınırı aşmasınlar (katılımcı 12)”

“arkadaşlık tamam ama cinsel münasebet olmaz. Bir sınır olmalı (katılımcı 13)”

Geleneksel roller bağlamında düşünüldüğünde kadın ve erkek arasındaki ilişkinin kadının “namus”u kavramı etrafında şekillendiğini görmek mümkündür. Evlilik öncesi birliktelikler erkek için “normal” görülürken kadın için bu sürecin erkek kontrolünde geliştiği, kadının tıpkı çalışma koşullarında olduğu gibi belirli sınırlılıklar etrafında bir erkekle görüşmesine izin verildiği görülmektedir. Tüm bu bulgular Türkiye’nin ataerkil yapısının özellikle erkekler tarafından nasıl inşa edildiğinin birer göstergesi olarak düşünülebilir.

Katılımcılardan (13) tanesi evliliklerde kadın ve erkeğin birlikte karar almaları gerektiğini savunurken (1) katılımcı kararların kadın tarafından (1) katılımcı ise kararların erkek tarafından alınması gerektiğini savunmaktadır. Ancak konu ev işlerinin kimin görevi olduğuna geldiğinde katılımcılardan (9) tanesi ev işlerinin kadının görevi olduğunu ifade etmiştir.

“ev işleri kadının görevidir. Erkek gerekirse eşine yardım edebilir.(katılımcı 4)”

“ bulaşık çamaşır falan kadın işidir. Zaten artık onları da makine yapıyor (katılımcı 8)”

“ ev işlerini kadınlar daha iyi yapar. (katılımcı 9)”

“ev işleri kadının görevidir.(katılımcı 12)”

Evi geçindirmenin kimin görevi olduğu konusunda ise yalnızca (2) katılımcı hem erkeğin hem kadının görevidir derken, diğer tüm katılımcılar erkeğin görevi olduğunu ifade etmiştir. Bu katılımcılar ailelerinden böyle gördükleri için bu görüşte olduklarını da eklemiştir.

“Bizim toplumda evi geçindirme görevi erkeğindir. Biz böyle gördük (katılımcı 12)”

“Evi geçindirmek birinci derecede erkeğin görevidir. (katılımcı 14) ”

“Kadın para kazanamaz o yüzden evi geçindirmek erkeğin görevidir. Erkek parayı kazanır getirir kadın harcar. (katılımcı 15) ”

“Evi geçindirmek erkeğin işidir. Sonra kendi yatıyor karısını çalıştırıyor derler. Sen akşama kadar kahvede otur hanım çalışsın olmaz. (katılımcı 4)”

“ anamızdan babamızdan böyle gördük erkek evini geçindirecek. Çalışacak (katılımcı 7)”

Namus kavramı konusunda katılımcıların tamamı eşlerin birbirine sadakatine dikkat çekmektedir. Bir kadının eşinin aldattığı zaman namusunu kaybettiğine inanmaktadır. Namus kavramının kendileri için çok önemli olduğunu her şeyden üstün olduğunu vurgulamaktadır.

“ namus insanın şerefidir. Her şeyden önemlidir. Kadın ve erkek birbirini aldatırsa namusunu kaybeder (katılımcı 7)”

“ namus insan için her şeyden önemlidir. Fakat namus kadına özgü bir şey değildir. Ham kadın hem de erkek birbirlerine sadık olmalı ve aldatmamalıdır.(katılımcı 1)”

“ insan namusu için yaşar. Namus sadakattir. Kadın kocasını aldatmasını erkek de harama uçkur çözmesin (katılımcı 2)”

“ insan namusu için yaşar. Namus karşılıklı güven meselesidir. (katılımcı 3)”

Namusunu kaybeden kadına nasıl bir yaptırım uygulanması gerektiği konusunda katılımcılardan (8) tanesi aldatan kadının devlet tarafından cezalandırılması gerektiğini düşünmektedir. Bu konuda kadın gibi erkeğinde aldattığı zaman cezalandırılması gerektiğin savunmaktadır. Baykal (2008) 468 üniversite öğrencisine yönelttiği sorulardan birinde öğrencilerin % 10'unun kadının namus söz konusu olduğunda ölümle cezalandırılabileceğine kısmen de olsa katıldıklarını tespit etmiştir.

“ zina suçu niye kalktı? Neden aldatanın yanına yaptığı kar kalıyor? Yanlış anlamayın ben bunu yalnızca kadın için değil erkek için de söylüyorum. Aldatan erkekse o da cezalandırılsın. (katılımcı 1)”

“ aldatan kadını baştan çıkaran bir de erkek var. Her ikisini de devlet cezalandırmalı.(katılımcı 2)”

“ aslında devlet aldatanı da onu baştan çıkaranı da cezalandırsa iyi olur. Ama bizde böyle bir kanun yok. Eğer devlet cezalandırmıyorsa da aslında boşayacaksın gidecek (katılımcı 6)”

SONUÇ

Araştırma neticesinde elde edilen veriler önceki bölümde aktarılmıştır. Konu ile ilgili olarak literatürde yer alan diğer araştırmalar ile uyumlu olan birçok veri elde edilmiştir. Hem görüşme yapılan katılımcılardan elde edilen demografik veriler hem de Jandarma Genel Komutanlığı verileri birbiri ile uyumludur. Her iki kaynaktan da şüphelilerin 18-45 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "Töre ve Namus Cinayetleri" raporunda da bu olaylara karışan şüphelilerin 19-30 yaşları arasında yoğunlaştığı belirtilmektedir. Şüphelilerin nüfusa kayıtlı oldukları yer olarak da benzerlik vardır. Araştırma verileri şüphelilerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. EGM raporunda da şüphelilerin %45 oranında aynı bölge nüfusuna kayıtlı olduklarını göstermektedir. Bu bölgelerde katı sosyal kuralların toplumsal hayatı şekillendirdiği bilinmektedir. Bölge halkı namus, şeref ve töre gibi kavramlara hayati anlamlar yüklemektedir. Bölgenin birçok kesiminde hakim olan feodal yapı bu kavramlar ile devam ettirilmektedir. (Yıldız,2010, s.132). Her ne kadar katılımcıların tamamı batı bölgelerinde suç işlemiş olsalar da kendi bireysel arka planlarında bölge halkına mahsus özellikleri barındırmaktadır.

Şüphelilerin eğitim durumu ile ilgili olarak elde edilen tek veri katılımcılardan öğrenilen bilgilerdir. Bu bilgilere göre katılımcıların (1) tanesi hariç hepsi lise ve altı derecede okullardan mezun olmuştur. (8) tanesi ilkokul mezunudur. Eğitim düzeyi düşük olan bireylerin suça yönelmesi başka suç türlerinden de alışık olduğumuz bir durumdur. Bireylerin sosyalleşme sürecinin önemli bir aşaması da okul çağıdır. Ancak elde mevcut duruma bakıldığında bu suça yönelen bireylerin bu süreci daha çok evde ve arkadaş çevresinde tamamladıkları görülmektedir. Ertürk (2015, s.295). Türkiye'nin doğu bölgelerinde yaşanan terör olaylarının köylerin boşaltılmasına ve bu nedenle buradaki çocukların eğitim imkânlarından yeteri kadar yararlanamamasına dikkat çekerek kadın erkek arasındaki eşitsizliğin bu nedenle arttığını savunmaktadır. Katılımcılardan elde edilen bilgilere göre suça yönelen bireyler daha çok eğitim ve gelir düzeyi düşük ailelerden gelmektedir. Genel olarak kötü

alışkanlıkları olmayan insanlardır. Aralarından küçük bir kesim çok sık olmamak kaydıyla alkol kullandıklarını belirtmişlerdir.

Mağdurlar açısından da veriler arasında uyum söz konusudur. Mağdurların 18-45 yaş arasında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. EGM raporunda da mağdurların 19-30 yaş arasında yoğunlaştığı belirtilmektedir. Yine EGM raporunda mağdurların daha çok Doğu Anadolu Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi nüfusuna kayıtlı oldukları belirtilirken J.Gn.K.lığı verileri de Mağdurların Ege ve Karadeniz bölgelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Mağdurların çok önemli bir kısmı ilkokul mezunu ve ev hanımıdır. Ekonomik durumu orta seviyede, eğitim durumu düşük ailelerden gelmektedir. Bu durum kadının toplum içerisinde ki konumunun anlaşılması açısından önemlidir. Kamusal alana çıkarılmayan ve özel alanda yaşamını devam ettirmek zorunda bırakılan kadın burada da en yakını olan eşinin şiddetine maruz kalmaktadır. Eğitim imkânlarından faydalanamayan kadın çalışma hayatında kendisine yer bulmakta güçlük çekmektedir. Bu durum ev işlerini görev olarak gören ve özel alana sıkıştırılan bireyler doğurmaktadır.

Araştırmaya başlamadan önce ortaya çıkarılmak istenen en önemli bulgu eşini öldüren erkeklerin şiddete yönelik geçmiş deneyimleridir. Gerek görsel gerekse yazılı medya organlarında bu suçu işleyen erkeklerin çocukluk dönemlerinde sorunlu ailelerde büyüyen, anne ve babasından şiddet gören bireyler olduklarına yönelik bazı bilgiler yer almaktadır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde bu durumu doğrulayan bir veriye ulaşılamamıştır. Katılımcıların önemli bir kısmı huzurlu karşılıklı sevgi ve saygının olduğu bir ailede büyüdüklerini belirtmiştir. Yine büyük kısmı çocukluk döneminde şiddet görmediklerini belirtmiştir.

Görüşmelerden katılımcıların büyük çoğunluğunun ataerkil aile yapısı içerisinde büyüdükleri sonucu çıkarılmıştır. Bu yapı içerisinde evde egemen güç konumunda baba vardır. Anne ile baba arasında hiyerarşik bir konumdan söz etmek mümkündür. Kararları alan baba uygulayan ise diğer aile bireyleridir. Bu yapı içerisinde zaman zaman anne ve babalar arasında uyumsuzluklar olmaktadır. Katılımcılar her ne kadar anne ve babaları arasında fiziksel bir

şiddete şahit olmadıklarını belirtse de, hemen hemen hepsi sözel şiddete ve tartışmalara şahit olduklarını belirtişlerdir. Bu tartışmalarda genel olarak babaların otoritesi kabul edilmek suretiyle çözüm bulunmaktadır.

Katılımcılardan elde edilen bulgular mağdur ile şüpheli arasında devam eden ve dozajı gittikçe artan bir fiziksel şiddet deneyimi olmadığını göstermektedir. Katılımcılardan yalnızca (3) tanesi olay tarihinden önce mağdur ile aralarında fiziksel şiddet yaşandığını ifade etmiştir. Ancak burada da sözel şiddet deneyimi görülmektedir. Katılımcılar ve mağdurlar arasında sıkça tartışmalar yaşanmaktadır. Burada katılımcıların beyan ettiği nedenler arasında ev işlerine özen göstermeme dikkat çekmektedir. Bazı katılımcılar eve geldiklerinde yemeğin hazır olmaması, çocukların yaramazlıkları gibi konularda eşleri ile sözlü tartışmalar yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Bu durum kadının toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde üzerine yüklenen misyonun anlaşılması açısından önemlidir. Toplumsal cinsiyetin kadına biçtiği rol ev hanımlığıdır. Kadın ev işlerini yapmak ve çocuklar ile ilgilenmek zorundadır. Bu görevlerini aksatması durumunda azar işitmeye hazır olmalıdır. Katılımcıların büyük çoğunluğu erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulamasını hoş karşılamamaktadır. Fakat kızları ya da kardeşleri şiddete maruz kalsa ne yaparlardı sorusuna büyük kısmı *“alır karşıma konuşurdum. Kim haklı anlamaya çalışırdım”* gibi yanıtlar vermiştir. (4) katılımcı ise açıkça kadının bazen fiziksel şiddeti hak ettiği yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Elde edilen bulgular halen toplumda sebep ne olursa olsun kadının şiddeti hak etmeyeceği yönünde bir anlayışın gelişmediğini göstermektedir.

Katılımcıların büyük kısmı ev işlerinin kadının görevi olduğunda hem fikirdir. Kadın ev işlerini yapmalı erkek ise evi geçindirmelidir. Bu konuda ki bilgi birikimleri ise ailelerden gelmektedir. Birçok katılımcı *“ben ailemden böyle gördüm”* diyerek sosyalleşme sürecine gönderme yapmaktadır. Ataerkil yapı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği bu sayede yeniden üretilerek kadın ikinci sınıf vatandaş konumuna düşürülmektedir. Katılımcılar kadının çalışması konusunda yarı yarıya bölünmüş durumdadır. Yarıları sorun olmadığını savunurken, yarıları ya

uygun bulmamakta ya da “*namusuyla çalışsın, garsonluk yapmasın*” gibi şartlar sunmaktadır.

Elde edilen veriler incelendiğinde cinayet sebepleri arasında aldatma, sadakat ve namus kavramlarının çok sık kullanıldığı görülmektedir. EGM raporunda 2000-2005 yılları arasında namus nedeniyle işlenen cinayetlerin toplam sayının üçte biri olduğu belirtilmiştir.(Ertürk,2015, s.300). Katılımcıların hemen hemen hepsi namus konusunda katı bir tutum içerisinde. Namusun insanın her şeyi olduğunu, insanın namusu için yaşadığını düşünmektedir. Namus kelimesi eski Yunanca da yer alan nomos kelimesinden gelmektedir. Anlam olarak ahlaki öğreti, aşk konusundaki ahlaki kurallar demektir (Pervizat,2005, s.33). Türk toplumunda ise namus uğruna ölünecek bir kavramdır. Türkler namus kavramından iki farklı anlam çıkarmaktadır. Birincisi dürüstlük, sözünü tutmak, borcuna sadık olmaktır. İkinci anlam ise kızların bekâretini koruması ve evli kadının eşinden başka kimseyle cinsel ilişki yaşamamasıdır. (Gündoğan,2009, s.39). Katılımcılara namustan ne anladıkları konusunda ise eşlerin birbirlerine olan sadakatine vurgu yapmaktadırlar. Bu konuda hem erkeğin hem de kadının eşine sadık olması gerektiğini düşünmektedirler. Ancak bir katılımcı kendisinin çok eşli evlilik yapmasını ahlaka aykırı bulmazken imam nikahlı eşinin başka bir erkekle ilişkisini cinayet sebebi olarak görmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar namus kavramının daha çok kadının cinsel yaşamını kontrol etmek olarak algılandığını göstermektedir. Hatta namusun kadına yüklenen bir misyon olduğu ve kirlendikten sonra bir daha temizlenemeyeceği değerlendirilmektedir. (Öğün,1996, s.102). Namusun korunması konusunda kadının görevli olması kirlenmesi konusunda da erkeğin işin içine girmesi anlayışı hâkimdir. (Yıldız,2010, s.246). Araştırmada elde edilen bulgular ise katılımcıların namus kavramını karşılıklı sadakat olarak yorumladıklarını göstermektedir. Bu konuda dikkat çeken bulgu ise tüm katılımcıların kadının eşini aldattığı zaman namusunu kaybedeceğini düşünmesidir. Namusunu kaybeden kadına ne yapılması gerektiği konusunda ise devletin cezalandırması gerektiğini düşünmektedir. Bilindiği üzere zina suçu 765 sayılı eski Türk Ceza kanununda yer alan bir düzenlemeydi. Bu yasanın 440 ve 441 inci maddelerinde zina suçu

tanımlanmıştı. Ancak anayasa mahkemesi önce 1996 yılında erkek için zina suçunu düzenleyen 441. Maddeyi iptal etti. Daha sonra eşitlik ilkesi gereği 440. Madde 1998 yılında yine Anayasa mahkemesi tarafından iptal edildi. Katılımcılar aldatan kadına, erkeğe ve onlarla birlikte olanlara devletin ceza vermesi gerektiğini ifade ederek yeniden ceza hukukunda zina suçunun yer almasını savunmaktadırlar. Konu ile ilgili olarak hukukçular arasında da itilaf bulunmaktadır. Kimi hukukçular hukuk kurallarının toplumun değer yargılarıyla uyumlu olması gerektiğini, ailenin toplumun temeli olduğunu, eşlerin evlilik akdi ile karşılıklı olarak sadakat borcu olduğunu belirterek zinanın suç olmasının bir ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Diğer hukukçular ise zinanın suç olarak tanımlanmasının insanların özel hayatına keyfi müdahalelere yol açacağını ifade etmektedir. Halen yürürlükte olan ceza yasasında zina suç olmamakla birlikte kasten öldürme suçlarında haksız tahrik için gerekçe olarak görülmektedir.

Elde edilen bulgular katılımcıların suçu planlayarak işlemediklerini göstermektedir. Özellikle eşinin kendisini aldatmasını gerekçe olarak ortaya koyan katılımcılar çevre baskısından yola çıkarak gururlarının incindiğini ve bir anlık sinir ile suç işlediklerini beyan etmektedir. Diğer gerekçelerde de benzer şekilde maruz kaldıkları hakaret ve kötü muamelenin etkisi ile sinir krizi geçirerek suç işlediklerini beyan etmektedirler. Olay anında suçun cezasını hiç düşünmediklerini ve ne ceza alacaklarını bilmediklerini ifade etmektedirler. Kasten öldürme suçu eşe karşı işlendiğinde şu an ceza yasalarında en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Ancak her olay kendi içerisinde bir takım bileşenlere sahiptir. Davaya bakan hakim bu bileşenleri de göz önünde tutarak bir ceza tayini yapmaktadır. Katılımcılardan elde edilen bilgilere bakıldığında birçok davada cezada indirim uygulandığı görülmektedir. Katılımcılar eşlerinin kendilerini aldatmasının indirime neden olduğunu ifade etseler de bu durum teyide muhtaçtır. Tüm dava dosyaları incelenerek hangi gerekçeler ile indirim uygulandığı tespit edilmelidir. Genel olarak Yargıtay kararları incelendiğinde aldatma haksız tahrik sayılarak indirim uygulandığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde katılımcıların şiddeti olmasa da kadının ikinci sınıf vatandaş gibi görülmesini sosyal öğrenme sayesinde

benimsediği anlaşılmaktadır. Namus konusunda çevre baskısı ve aileden gelen alışkanlıklar devreye girdiğinde aldatılan erkeğin bu durma tepkisi şiddetin en yüksek mertebesi olan öldürme fiili olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle cezaevine girmek toplum tarafından ayıplanacak bir durum olarak görülmemektedir. Nitekim katılımcıların (1) tanesi hariç hepsi cezaevine girdikten sonra aile ve arkadaş ilişkilerinde bir değişiklik olmadığını beyan etmektedir. Cezaevinde diğer mahkûmlardan da tepki görmediklerini hatta haklı bulunduklarını beyan etmektedir. Bu durum bir pekiştireç görevi görmekte ve suç işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Aldatma nedeniyle suç işleyen katılımcılar mağduru suçlayarak kendi davranışlarını nötrleştirmekte ve vicdanlarını bastırmaktadır. Diğer katılımcılar ise ya iftiraya uğradıklarını söyleyerek, ya da hakaretleri kaldıramadıklarını belirterek davranışlarını rasyonelleştirmektedir.

Olaylarda özellikle av tüfeği ve tabanca gibi ateşli silah kullanılması ise ayrıca dikkat çeken bir husustur. Evde bir silah bulunması şiddetin ölümle sonuçlanmasına neden olmaktadır. Cinayet silahı olarak her evde bulunan bıçak da fazla miktarda kullanılmaktadır. Özellikle av tüfeği satın alınması ve ruhsata bağlanması kolay bir silahtır. Kırsal kesimde gerek av yapmak maksadıyla gerekse sahip olduğu malları yaban hayvanlarından korumak maksadıyla çok sayıda vatandaş av tüfeği almaktadır. Bu durum hemen hemen her evde bir silah olmasına yol açmakta ve aile içersinde yaşanan şiddetin boyutunun değişmesini kolaylaştırmaktadır.

Sonuç olarak araştırma sorusu olarak belirlenen;

- *“Eşini öldüren erkekler şiddet davranışını kendi ailelerinde yaşadıkları deneyimlerden mi öğrenmektedir?”*
- *“Eşini öldüren erkekler namus, aile ve evlilik kavramlarını nasıl anlamlandırmaktadır?”*
- *“Suç işlemeye karar verme süreci nasıl gelişmektedir?”*
- *“Suç işlemeye neden olan toplumsal değerler, normlar ve etkenler nelerdir?”* sorularının tamamına cevap alınmıştır.

Kendisi ile görüşme yapılan ve eşini öldüren erkeklerin kendi ailelerinde fiziksel şiddet davranışını öğrenmedikleri ancak anne ve babaları arasında sözel şiddete şahit oldukları anlaşılmaktadır. Ataerkil bir aile ortamında büyüyen erkek çocuk anne ve babası arasında bir hiyerarşik durumun söz konusu olduğunu deneyimlemektedir. Babasının annesine ev işlerinden dolayı kızmasını, ev işlerinin annesinin görevi olduğunu öğrenmektedir. Kadın ve erkek arasında keskin bir rol dağılımı olduğunu, her iki tarafın da bu rollere uyması gerektiğini benimsemektedir. Kadın ile erkek arasında meydana gelen uyuşmazlıklarda eğer erkek haklıysa kadının fiziksel şiddete uğrayabileceğini düşünmektedir. Hiçbir canlının sebep ne olursa olsun fiziksel şiddeti hak etmeyeceğini ne ailesinden ne de okuldan öğrenmemekte ve hayatını bu öğretiler üzerinden devam ettirmektedir.

Ailesinden, akrabalarından ve çevresinden namus kavramını öğrenmekte, onu uğrunda ölünecek bir kavram olarak öğrenmektedir. Namusun eşler arasında sadakat demek olduğunu savunmakta ve devletin bu konuda tarafları denetlemesi gerektiğini düşünmektedir. Eşlerden sadakat sorumluluğunu yerine getirmeyeni devletin cezalandırması gerektiğine inanmaktadır. Ülkenin hukuk sisteminde böyle bir boşluk olduğunu düşünen erkek eşinin kendisini aldatması ile çevre, aile ve akraba baskılarının da etkisi ile duygusal bir gerilim içerisine düşmekte ve sağlıklı karar verme yeteneğini kaybetmektedir. Bu duygusal yoğunluk ile suç işlemeye ani şekilde karar veren erkek ulaşabileceği en yakın silahı kullanarak eşini namusunu temizlemek için öldürmektedir. Bu kararı almasında toplum tarafından namus gerekçesi ile eşini öldürmenin dışlanmayı, ayıplanmayı gerektirecek bir suç olmadığına inanılmasının etkisi de fazladır. Zaten suç işledikten sonra aile ve arkadaş çevresinden herhangi bir tepki görmemekte ve ilişkilerine eskisi gibi devam etmektedir.

Görüşmelerden elde edilen veriler incelendiğinde bireyin sosyal Öğrenme kuramında belirtildiği gibi kadın ve erkeğin toplumsal konumunu çevresinden öğrendiği ve bunu yaşamının her aşamasında uyguladığı anlaşılmaktadır. Normal şartlarda sakin bir yaşam süren erkek sosyalizasyon süreci ile öğrendiği

değerleri anlamlandırmakta ve bu değerleri toplumun onayladığı şekilde yaşatma eğilimindedir. Kendisi için çok şey ifade eden namus kavramı konusunda hassasiyet göstermekte ve bu kavrama bir saldırı olduğunu düşündüğünde harekete geçmektedir. Bu konuda kendisini suç işlemekten alıkoyan kontrol kavramları devreden çıkarak suç işlemeye iten pekiştireçler devreye girmektedir. Bu durum “Sosyal Kontrol Teorisinde” belirtilen aşamalarla uyum göstermektedir. Bireyin suç işlemesine katkıda bulunan ekonomik ve demografik etkenler de işin içine girmektedir. Suç işlemek için gerekli araçlara ulaşmak ne kadar kolay olursa suçun önlenmesi de o kadar zor olmaktadır. İncelenen örneklerden de anlaşılacağı üzere erkeğin hemen yakınında kolayca ulaşabileceği bir silah olması kadının hayatını kaybetmesini kolaylaştırmaktadır.

Öneriler

Kadın cinayetinin bir alt kolu olan ve en çok karşılaşılan biçimi olan eş cinayetlerinin azaltılması ve önlenmesi için devletin kurumlarınca bazı sıkı tedbirler alınması gerekmektedir. Şüpheli ve mağdurların sosyo-demografik bilgilerinden yola çıkıldığında ilk önce akla gelen tedbir tüm vatandaşların eğitim seviyesinin yükseltilmesidir. Ülkemizde halen 12 yıl zorunlu eğitim öngören bir sistem mevcuttur. Ancak kanaatimizce eğitimin süresini uzatmak kalitesini yükseltmek anlamına gelmemektedir. Bireylere verilen eğitimin kalitesi yükseltilmeli ve müfredata kadın erkek eşitliğini güçlendirecek konular eklenmelidir. Bu aşamada elbette okul çağındaki çocukların psikolojik durumları, yeterlilikleri anlama kapasiteleri göz önünde tutulmalıdır. İlkokul çağındaki bir çocuğa “kimse eşini öldürmemelidir” gibi bir önermenin öğretilmesi doğru olmayabilir. Ancak her yaştaki çocuğa kadın ve erkeğin eşit birer varlık oldukları, eşit haklara sahip oldukları öğretilmelidir. Okul kitaplarında yer alan bilgiler, hikayeler hatta kullanılan görseller kadın erkek eşitliğini güçlendirecek şekilde seçilmelidir. Okul döneminde çocukların hayatında önemli bir yer tutan öğretmenler her fırsatta toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak söylem ve eylemlerde bulunmalıdır. Sınıf ortamında kızlar ve erkeklerin beraberce karar alması, kızların sınıf yönetiminde söz sahibi olması

sağlanmalıdır. Bu sayede erkek çocukların eğer varsa ailelerinden edindikleri eşitsiz ve olumsuz davranışların olumluya çevrilmesi sağlanmalıdır. Bu konuda okul yöneticilerinin yalnızca çocukları eğitmekle yetinmemesi, velilerinde düzenlenecek seminerler ile bilgilendirilerek eğitilmesi hedeflenmelidir. Bireyin sosyalleşme sürecinin en önemli parçalarından biri olan okul döneminde çocuklara insanların ne olursa olsun yaşamayı hak ettiği, kadın ve erkeğin eşit haklara sahip birer vatandaş olduğu anlatılmalıdır.

Kadının özel alandan kamusal alana çıkması ve çalışma hayatına atılmasını teşvik edecek önlemler alınmalıdır. Şiddetin kamusal olanı ve özel olanı diye bir ayırım söz konusu değildir. Kadın ve erkeğin evde yaşadıklarına özeldir, mahremdir diye müdahale etmemek kadını şiddete itmekten başka bir işe yaramaz (Ertürk,2015, s.159). Ataerkil yapı kadını ikinci sınıf vatandaş görmeyi ve erkeğin kayıtsız şartsız hâkimiyetini üreten bir mekanizmadır. Bu yapıyı yıkacak düzenlemeler son zamanlarda hukuk sistemimize dâhil olmuştur. Bu konuda hukukun uygulayıcısı olan devlet görevlilerine (hâkim, polis, jandarma gibi) büyük görev düşmektedir. (Ertürk,2015, s.92). Kültürel söylemler gerekçe gösterilerek hukuku uygulamamak ve ya eksik uygulamak kadın cinayetlerinin aynı hızda devam etmesine yol açacaktır. Vatandaşların hayatlarının her döneminde resmi kurum ve kuruluşlar ile ilişki içerisinde oldukları bilinmektedir. Bu kurum ve kuruluşlarda daha fazla kadının istihdam edilmesi hatta kurumların yönetici pozisyonlarına kadınların yerleştirilmesi toplumun kadının çalışması konusundaki olumsuz görüşlerini değiştirmede faydalı olacaktır. Bu konuda başta hükümet yetkilileri olmak üzere sıralı tüm makamlar üzerine düşeni yapmalı ve kadın istihdamının geliştirilmesi için çaba sarf etmelidir.

Meydana gelen şiddet olayları kolluk personeli, adli ve mülki makamlar tarafından detaylı analiz edilmelidir. Yapılacak analizler ile risk grupları belirlenmeli ve yüksek risk taşıyan bireylere koruyucu ve önleyici tedbirler uygulanmalıdır. Elde edilen bulgular cinayetlerin kontrol edilemeyen bir öfke anında işlendiğini göstermektedir. Kolluk personeli ve mülki makamlarca meydana gelen aile içi şiddet olaylarında faillerin öfke kontrolü konusunda

yardım alması sağlanmalıdır. Ayrıca devletin kadına yönelik şiddetle mücadele eden tüm birimlerinin ortak bir veri tabanı oluşturması sağlanmalıdır. Meydana gelen olaylara ilişkin veriler bu ortak sistemde toplanmalı ve bu konuda bilimsel çalışma yürüten akademisyenlerin kullanımına açılmalıdır. Bu sayede konu farklı bilim dallarının perspektifinden detaylı olarak incelenebilecek ve çözüm için daha isabetli politikalar üretilmesi sağlanacaktır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda kabul edilen 4P kuralı gereği devletin en önemli görevlerinden birisi de korumaktır. Yapılacak bilimsel araştırmalar kolluk personelinin bu konuda daha donanımlı olmasını sağlayacak ve buradan çıkarılacak neticeler ile mağdurların şiddetten korunması için daha fazla özen gösterilecektir.

Şiddetin ölümlü sonuçlanmasını kolaylaştıran silah edinme konusunda daha sıkı tedbirler alınmalıdır. Özellikle av tüfeği gibi silahların edinilmesinin daha zorlaştırılması gerekmektedir. Bu silaha devlet tarafından yüksek maddi harç, vergi gibi koşullar konulması silahlanmayı azaltacak tedbirlerden bir kaçıdır. Bu konu ile ilgili olarak her alandan bilim insanlarının da katılacağı bir komisyon kurularak gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Şiddetin önlenmesi için geliştirilecek politikalar içerisinde mutlaka silahsızlaştırma başlığı yer almalıdır.

Katılımcılar olay anında cezayı düşünmeden hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak hemen hemen hepsi aldatılmadan ötürü daha fazla indirim beklentisindedir. Eşi kasten öldürme suçu zaten yasalarımızda mevcut en ağır cezayı gerektirmektedir. Ancak cezada indirime neden olan tahrik unsurları arasında namus saikinin olması caydırıcılığı azaltmaktadır. Bu durum ile ilgili hukuk sisteminde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda devlete yüklenen sorumlulukların en başında etkili bir soruşturma ve cezalandırma yükümlülüğü gelmektedir. Türkiye’de son yıllarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda çıkarılan yasalar oldukça umut vericidir. Ancak ceza kanununda etkili bir cezalandırmanın önünü açacak düzenlemelerin yapılması şarttır. Zinanın suç olarak yasalarda tanımlanması konusu ise toplumsal bir mutabakatın sağlanmasını gerektirmektedir. Bireysel

özgürlüklere keyfi müdahale yetkisi verecek sakıncalı uygulamalardan kaçınılmalıdır. Kadın ve erkek arasında her konuda olduğu gibi bu konuda da bir eşitlik olduğu unutulmamalıdır. Eşitsizlik yaratacak hukuki düzenlemelerden kaçınılmalıdır. Evliliklerde sadakatsizlik ahlaki sorunlar yaratan bir durumdur. Fakat sadakat hem erkeğin hem de kadının ortak sorumluluğudur. Bu sorumluluğu yerine getirmemenin sakıncaları hem erkeklere hem de kadınlara aile yaşamlarında ve okullarda anlatılmalıdır. Zinanın bir haklı boşanma gerekçesi olduğu öğretilmeli, ancak hiçbir gerekçenin insanın yaşam hakkının üzerinde olmadığı çocukluktan itibaren öğretilmelidir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu dini ve ahlaki kurallara bağlı bir yaşam sürdürdüklerini beyan etmiştir. Bu durum bir avantaja çevrilerek din adamlarınca kadının toplumsal statüsünü yükseltecek örnekler ibadet alanlarında verilmelidir. İnsan yaşamının önemi vurgulanmalı, ahlaki yükümlülüklerin tek taraflı olmadığı hem erkeklere hem de kadınlara anlatılmalıdır. Ayrıca televizyon programlarında çeşitli konularda açıklamalar yapan din adamlarının kadının toplumsal statüsünü yükseltecek ve kadına yönelik şiddetin dini açıdan da kabul edilemeyecek bir durum olduğunu vurgulayacak tutum ve davranışlar sergilemesi gerekmektedir.

Kadın cinayetlerinin önlenmesi devletin tüm kurumlarının birlikte ve uyum içerisinde çalışması ile mümkündür. Bu konuda günlük siyasi beklentilerin ötesinde kalıcı adımlar atılması ve politikalar geliştirilmesi zorunludur.

KAYNAKÇA

- Adler, F., G.O. Mueller, W.S. Laufer. (1991) Criminology, New York: Mc Graw Hill Inc.
- Altınay A. ve Arat Y.,(2008). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri,
- Al-Badayneh D., (2012). Violence Against Women in Jordan,. J.Fam. Viol. Vol 27, 369-379,
- Artun İ, (2011). Masallar ve Toplumsal Cinsiyet, www. İletişim.ieu.edu.tr
- Bakacak A, (2008).Normal/Patolojik Ayrımı Çerçevesinde Akıl Hastalığı’na Bakışa İlişkin Niteliksel Bir Araştırma. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Doktora Tezi,
- Baran A., (2012). Toplumsal Cinsiyet. N. Güngör Ergen, B. Şahin Kütük, R.Coştur (Ed). Davranış Bilimi (s.415-445) Ankara: Siyasal Kitabevi,
- Baykal T., (2008). Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu şiddete İlişkin Tutumlar ve Kadının Şiddet Yaşantısı. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi
- Beccaria C., (2013). Suçlar Ve Cezalar Hakkında, 3.Baskı (Çev. S. SELÇUK), Ankara: İmge Kitapevi Yayınları,
- Bıçak V., (2004).Mukayeseli ve Grekçeli Yeni Türk Ceza Kanunu. Ankara: Vadi yayınları,
- Bilton T. Vd.,(2003). Sosyoloji. 2.Baskı (Çev.B.ÖZÇELİK vd.). İstanbul: Siyasal Kitabevi,
- Can Y, (2013). Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği, Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Vol 5, No 1, 203-215,
- Demirbaş T. (2012). Kriminoloji, 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları,

- Dönmaz S.(1975), Kriminoloji, 5.Baskı, İstanbul: İstanbul üniversitesi Yayınları,
- Dolu O. (2012). Suç Teorileri, 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları,
- Doğan İ.(2012). Sosyoloji, 11.Baskı. Ankara:Pegem Akademi Yayınları,
- Egharebva M.,ve Chiazor L.(2013). Protecting Women against Domestic Violence: Current Debates and Future Directions, Gender&Behaviour vol 11 No 2, 5653-5664,
- Eitzen, S. (1985) Criminology: Crime and Criminal Justice, New York: Macmillan Pub.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı (2009). Töre ve Namus Cinayetleri Raporu, Ankara,
- Ertürk Y. (2015). Sınır Tanımayan Şiddet, İstanbul :Metis Yayınları,
- Fidan F. Ve Aytaç S.(2011). Kadın Cinayetleri: Sevgi mi, Namus mu?, Suç Önleme Sempozyumu,168-184,
- Giddens A., (2008). Sosyoloji, 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı Yayınları,
- Gül S. (2013). Aile İçi Şiddet ve Polis. Ankara: Polis Akademisi Yayınları,
- Gümüšoğlu F. (2013), Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. İstanbul: Kaynak Yayınları,
- Güngör D.(2012). Femicide In Turkey: A Descriptive And Critical Study Based On News Texts Of Femicide Incidents In 2009, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Üniversitesi,
- Gündoğan K. (2009). Töre Cinayeti Faillerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi,
- Halıcı C. (2007). Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta Ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,

- İçli T.(2013). Kriminoloji, 8.Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları,
- İÇLİ T. (1995). Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu. Ankara: T.C Devlet Bakanlığı KSS Genel Md. Yayınları ,
- İnci Ü. (2013). Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi. Vol2,No.3,282-296,
- Jandarma Okullar Komutanlığı (2012). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ders Kitabı. Ankara: J.Gn.K.lığı Yayınları,
- Kan D., (2010). Yeni Medya Aracı Bilgisayar Oyunlarında Toplumsal Cinsiyetin İnşası, TheTurkishJournal of Design vol 2 i 4, 2012, sf 52-61,
- Kızmaz, Zahir (2006) Kriminolojide Yeni Yönelimler: Bütünleşik (Integrated) Suç Kuramları – II, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt: 16, sayı:1, s: 305-335.
- KSGM, (2011) Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Public Sector-H.Ü.Nüfus Etüdleri Enstitüsü-BNS Consulting, Ankara: KSGM,
- Lane, A. (1990). To Heraland and Beyond The Life and Works of Charlotte Perkins Gilman , New York: Pantheon Books,
- Maybek S. (2009). Kadına Yönelik Şiddete Ataerkil Ve Kültürel Feminist Kuramlar Açısından Yaklaşım: Ankara İli Yenimahalle İlçesi Örneği, Ankara: Hacettepe Üniversitesi,
- Marshall G.(2009). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev. O.AKINHAY ve D.KÖMÜRCÜ). Ankara: Bilim Sanat yayınları,
- Mccaghy, C. (1985) Deviant Behavior, Crime, Conflict and Interest Groups, New York: Millan Pub
- Nosheen H.(2011). Violence Against Women, The Dialogue, Vol 6 No 3, 290-301,

- Öğün A.(1996). Türkiye’de Adam Öldürme Suçlarında Etkili Olan Sosyo-Kültürel Faktörlere İlişkin bir Uygulamalı Çalışma. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi,
- Ökten Ş. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, TheJournal of InternationalSocialResarch, vol 218,2009, sf. 302-323,
- Öztürk E. (2008). Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din, Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi,
- Patrick J.,ve Ugwu A.(2013). Culture and Gender-Related Violence against Women in Ogoni Ethnic Nationality in Nigeria: Implications for Adult Education, Gender&Behaviour vol 11 No 2, 5804-5813,
- Pervizat, L. (2005).Uluslar arası insan Hakları Bağlamında Namus Cinayetleri: Kavramsal ve Hukuksal Boyutu ve Türkiye Özelinde Degerlendirilmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi,
- Şahin G. (2010). Aile İçi Şiddet Kavramı Ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası Ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi,
- Schur, E (1969) Our Criminal Society, New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Shaw, C. ve H.D. McKay (1969) Juvenile Delinquency and Urban Areas, Chicago: The University of Chicago.
- Siegel, L. (1989) Criminology, St. Paul: West Pub.
- Şenol, D. Ve S. Yıldız (2013) Kadına Yönelik Şiddet Algısı: Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara.
- Tarde G.(2004). Karşılaştırmalı Kriminoloji, (Çev. Y. DALDA). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları,
- Tolan B. (2005). Sosyoloji, Ankara: Gazi Kitap Evi,

Uşak. (2012).Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Usak Raporu No:12-01,

Vanderende K., Yount K., Dynes M., Sibles L. (2012). Community-level correlates of intimate partner violence against women globally: A systematic review, Social Science & Medicine, Vol 75 1143-1155,

Vito, G. ve Holmes R. (1994) Criminology: Theory, Research, Policy, California: Wadsworth Pub.

Yıldız A. (2010). Kadın Cinselliğinin söylemsel İnşası ve Namus Cinayetleri: Şanlıurfa Örneği,Doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi,

York M.(2009). Violence Against Women: The Dynamics Associated With Traditional Gender Attitudes And Social Capital, Doktora Tezi, Washington State University,

Young, J.(1990) “Thinking seriously about crime: some models of criminology”, M. Fitzgerald, G. McLennan ve J. Pawson (ed.), Crime & Society, Roudledge: The Open Press, pp: 249-309.

Yount K., (2010), Domestic Violence Against Married Women in Egypt, Sex Roles, Vol 63, 332-347,

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu,

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu,

6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,

4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun,

6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği

www.kadıncinayetlerininidurduracagız.com

www.anitsayac.com

www.tuik.gov.tr

www.jandarma.gov.tr

www.aile.gov.tr

www.basbakanlik.gov.tr

EK 1 Orjinallik Raporu

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 06/07/2015

Tez Başlığı / Konusu: KADIN CİNAYETLERİ: EŞİNİ ÖLDÜREN ERKEKLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

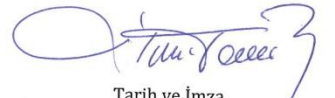
Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 110 sayfalık kısmına ilişkin, 6/07/2015 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
06.07.2015

Adı Soyadı: ÜMİT SAYAR

Öğrenci No: N11227744

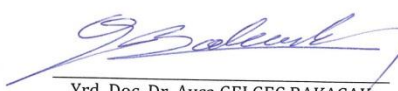
Anabilim Dalı: SOSYOLOJİ

Programı: TEZLİ YÜKSEK LİSANS

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Yrd. Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK

EK 2

KADIN CİNAYETİNDEN HÜKÜMLÜ ŞAHISLARA YAPILACAK MÜLAKATTA YÖNELTİLECEK SORULAR

Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Sorular

1. Doğum Yeriniz ve Yaşınız?
Doğum yeri Yaş.....
2. Medeni durumunuz nedir?
a. Evli b. Bekar c. Eşi ölmüş d. Boşanmış
3. Evli iseniz çocuğunuz var mı? Kaç tane ve yaşları nedir?

Çocuk sayısı..... yaşları.....
4. Öğrenim durumunuz nedir?
a. Okur-yazar değil
b. İlkokul mezunu
c. Ortaokul mezunu
d. Lise mezunu
e. Üniversite mezunu
5. Anne ve babanız hayatta mı?
a. Her ikisi de sağ
b. Her ikisi de vefat etmiş
c. Anne sağ baba vefat
d. Baba sağ Anne vefat
6. Anne-babanızın eğitim durumu ve mesleği nedir?
Anne Eğitim Durumu..... Anne Meslek.....
Baba Eğitim Durumu..... Baba Meslek.....
7. Siz dahil kaç kardeşsiniz?
a. 2
b. 3
c. 4
d. 4 den fazla

8. Mesleğiniz nedir?

.....

9. Olay meydana geldiği tarihte kaç yaşındaydınız?

- a. 15-18
- b. 18-25
- c. 25-35
- d. 35-45
- e. 45 den büyük

10. Nerede büyüdünüz(il,ilçe veya köy)?

- a. İl merkezinde
- b. İlçe Merkezinde
- c. Köyde

11. Cezaevine girmeden önce ne iş yapıyordunuz?

- a. İşsizdim
- b. Serbest meslek
- c. Çiftçi
- d. İşçi
- e. Devlet Memuru
- f. Diğer Meslekler

12. Düzenli bir geliriniz var mıydı? Kazancınız yaşamınızı rahatça sürdürmenize olanak veriyor muydu?

- a. Evet gelirim vardı ve yaşamımı sürdürmeme yetiyordu.
- b. Hayır düzenli bir gelirim yoktu

13. Nasıl bir ailede büyüdünüz? Ailede kararları kim alırdı?

- a. Kararları her zaman babam alırdı
- b. Kararları her zaman annem alırdı.
- c. Kararları annem ve Babam birlikte alırlardı.
- d. Kararları hep birlikte konuşarak alırdık.

14. Boş vakitlerinizi nasıl değerlendirirdiniz? Ne tür televizyon programları seyrederdiniz?

.....

.....

Siddet olgusuna yönelik sorular:

15. Daha önceleri Anne ve babanız arasında fiziksel şiddet yaşandığına hiç şahit oldunuz mu? Ne hissettiniz?

- a. Evet şahit oldum.
- b. Hayır hiç şahit olmadım.

Hislerim

16. Ailenizde büyüklerin çocuklara fiziksel şiddet uyguladığına şahit oldunuz mu?

- a. Evet babam bize fiziksel şiddet uygulardı.
- b. Evet Annem bize fiziksel şiddet uygulardı.
- c. Hem annem hem babam bize fiziksel şiddet uygulardı.
- d. İkisi de fiziksel şiddet uygulamazdı.

17. Aile büyüklerinizden size şiddet uygulayan oldu mu?

- a. Babam bana şiddet uyguladı.
- b. Annem bana şiddet uyguladı.
- c. Her ikisi de şiddet uyguladı.
- d. Hiç kimse şiddet uygulamadı.

18. Anne ve babanız genellikle hangi konularda tartışırdı?

- a. Ekonomik konular
- b. Çocukların neden olduğu sorunlar
- c. Aile büyüklerinin(dede, babaanne, annenanne vb.) sorunlar
- d. Babamın kötü alışkanlıkları (alkol, kumar vb.)
- e. Annemin ev işlerini yetiştirememesi.
- f. Diğer nedenler

19. Siz bu tartışma ve kavgalarda kimi haklı bulurdunuz?Neden?

- a. Babamı haklı bulurdum.
Nedeni.....
- b. Annemi haklı bulurdum.
Nedeni.....

20. Bir kadının bir erkek tarafından fiziksel şiddete maruz kalması hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu kadın kızınız ya da kardeşiniz olsa ne hissedersiniz ve ne yaparsınız?

.....

Evlilik, Namus ve Aile Kavramlarına Yüklenen Anlamlara İlişkin Sorular

21. Kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Hayır ise neden?

- a. Evet eşit haklara sahiptir.
 b. Hayır eşit haklara sahip değildir.
 Çünkü.....

22. Kadınların çalışma hayatına katılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Eşinizin ya da kızınızın çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?

- a. Kadınların çalışmasını hoş karşılarım.
 b. Kadınların çalışmasını doğru bulmuyorum.
 c. Eşimin ya da kızımın çalışmasını istemem
 çünkü.....

23. Kadın ile erkeğin ilişkilerinin düzenlenmesinde sizce en çok ne etkilidir. ?(din, toplumun ne diyeceği, töre, yasalar vb.) Neden?

- a. Din kuralları etkilidir.
 b. Töreler etkilidir.
 c. Ahlaki kurallar etkilidir.
 d. Toplumun ne diyeceği önemlidir.
 e. Kanunlar etkilidir.

24. Bir kadın ve erkeğin evlenmeden arkadaşlık etmesini doğru bulur musunuz? Neden?

- a. Doğru değildir çünkü dinimizce günahtır.
 b. Doğru değildir çünkü toplum hoş karşılamaz.
 c. Doğru değildir çünkü kadın namusunu kaybedebilir.
 d. Arkadaşlık etmelerinde sakınca yoktur.

25. Evlilikte kadın ve erkeğin rollerini nasıl tanımlarsınız? Karar alma sürecinde kim daha etkilidir?

- a. Erkek çalışmalı Kadın ev işlerini yapmalı kararları erkek almalıdır.
- b. Erkek çalışmalı Kadın ev işlerini yapmalı kararları birlikte almalılardır.
- c. Erkek ve kadın çalışmalı Kararları birlikte almalılardır.
- d. Erkek ve Kadın Çalışmalı Kararları erkek almalıdır.
- e. Erkek ve kadın çalışmalı kararları kadın almalıdır.

26. Ailenin geçiminden kim sorumludur? Harcamalar ve bütçe konusunda kararları kim vermelidir? Neden?

- a. Ailenin geçiminden erkek sorumludur.
- b. Ailenin geçiminden kadın sorumludur.
- c. Ailenin geçiminden hem kadın hem erkek sorumludur.

27. “Namus” denilince ne anladığınızı anlatabilir misiniz? “Kadının namusu” kavramından ne anlıyorsunuz?

.....

.....

28. Bir kadının ne zaman namusunu “kaybettiğini” düşünürsünüz ve bu durumda ne yapılması gerektiği hakkında neler söylersiniz?

- a. Evlenmeden erkeklerle arkadaşlık yaparsa
- b. Evlenmeden bekaretini kaybederse
- c. Eşinden boşanmak isterse
- d. Eşini aldatırsa

29. Yaşadığınız çevrenin akrabalarınızın veya arkadaşlarınızın görüşlerine göre hayatınızı şekillendirir misiniz? Anlatabilir misiniz?

- a. Hayır çevrenin görüşlerine göre hayatımı şekillendirmem.
- b. Evet çevrenin görüşlerine göre hayatımı şekillendiririm. Çünkü

.....

.....

Mağdur ile ilişkilere Yönelik Sorular

30. Mağdur ile nasıl tanıştınız? Evli iseniz evlilik kararını nasıl aldınız?

- a. Arkadaş çevresinde tanıştım.
- b. Görücü usulü ile tanıştım.
- c. İnternet üzerinden tanıştım.
- d. Akrabalar vesilesi ile tanıştım.

31. Mağdur ile yakınlık dereceniz nedir?

- a. Eşim
- b. Kız kardeşim
- c. Annem
- d. Arkadaşım
- e. Akrabam
- f. Herhangi bir yakınlık derecem yok

32. Mağdurun mesleği neydi? Geliri ne kadardı?

- a. Ev hanımı
- b. İşçi
- c. Çitfçi
- d. Serbest meslek
- e. Memur
- f. Diğer

Aylık geliri.....

33. Mağdurun öğrenim durumu neydi?

- a. İlkokul mezunu
- b. Ortaokul mezunu
- c. Lise mezunu
- d. Üniversite mezunu
- e. Yüksek öğrenim mezunu
- f. Okuryazar değil

34. Mağdurun anne babasının mesleği neydi?

Anne mesleği.....

Baba mesleği.....

35. Mağdurun kaç kardeşi vardı?

- a. 1
- b. 2

- c. 3
- d. 4 ve daha fazla

36. Mağdur ile aranızda olay tarihinden önce fiziksel şiddet olayı yaşanmış mıydı?

- a. Evet
- b. Hayır

37. Yaşanmışsa bu durum adli makamlara yansıdı mı? Yansıdıysa size nasıl bir yaptırım uygulandı?

- a. Adli makamlara yansıdı
- b. Adli makamlara yansımadı

Uygulanan

tedbir.....

38. Fiziksel şiddet dışında mağdur ile birbirinize kötü davranır mıydınız?

- a. Birbirimize yüksek sesle bağırırdık
- b. Kıskançlık nedeniyle birbirimizin hayatını kısıtlardık.
- c. Ekonomik konularda birbirimizin harcamalarını kısıtlardık.
- d. Birbirimize kötü davranmazdık.

39. Mağdur ile genellikle hangi konularda kavga ederiniz?

- a. Ekonomik sorunlar.
- b. Aile büyüklerinin neden olduğu sorunlar.
- c. Çocukların neden olduğu sorunlar.
- d. Benim kötü alışkanlıklarım (alkol, kumar vb.)
- e. Banim kıskançlığım.
- f. Onun kıskançlığı.
- g. Onun ev işlerindeki yetersizliği

40. Sizce bu kavgalarda kim haklıydı?

- a. Daima ben haklıydım.
- b. Daima o haklıydı.
- c. Genellikle ben haklıydım.
- d. Genellikle o haklıydı.
- e. Kimin haklı olduğu konusunda kararsızım.

41. Mağdurun (eğer evli iseniz eşinizin) kıyafetlerine karışma, dışarı çıkış ve dönüş saatlerine karışma, arkadaş çevresine karışma gibi alışkanlıklarınız var mıydı?

- a. Evet kıyafetlerine ve arkadaşlarına karışırdım.

- b. Hayır karışmazdım.
- 42.** Mağdur ile aranızdaki kavgaları varsa çocuklarınız nasıl karşıladı?
- a. Beni haklı bulurlardı.
- b. Onu haklı bulurlardı.
- c. Fikirlerini belli etmezlerdi.
- d. Bu konuya hiç dikkat etmedim.
- 43.** Aile büyükleriniz veya arkadaş çevreniz mağdur ile aranızdaki sorunlara müdahil olurlar mıydı?
- a. Benim ailem ilişkimize müdahale ederdi.
- b. Onun ailesi ilişkimize müdahale ederdi.
- c. İkimizin ailesi de ilişkimize müdahale ederlerdi.
- d. İkimizin ailesi de ilişkimize müdahale etmezdi.
- 44.** Alkol veya uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?
- a. Sadece Alkol kullanıyorum.
- b. Sadece Uyuşturucu kullanıyorum.
- c. Hem alkol hem uyuşturucu kullanıyorum.
- d. Her ikisini de kullanmıyorum.
- 45.** Kumar alışkanlığınız var mı?
- a. Evet b. Hayır

Suç ve suça karar verme sürecine ilişkin sorular

- 46.** Bu suçu işlemeye nasıl karar verdiniz?
- a. Televizyondaki haberlerden etkilendim.
- b. Yakın çevremde daha önce böyle bir olay olduğu için etkilendim.
- c. Bir anlık sinir ile karar verdim.
- d. Çevrenin etkisiyle karar verdim.
- 47.** Sizce sizi bu suça iten nedenler nelerdi?
- a. Çevremde benimle dalga geçilmesi.
- b. Mağdurun anlayışsız tavırları.
- c. Alkol ve uyuşturucunun etkisinde kalmam.
- d. Ailemde şahit olduğum şiddet davranışları.
- e. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle çok sinirli olmam.
- 48.** Suça karar verme aşamasında yazılı ve görsel medya sizi etkiledi mi?

- a. Televizyondan etkilendim.
- b. Gazetelerdeki haberlerden etkilendim.
- c. İnternet veya sosyal medyadan etkilendim.
- d. Hiçbirisinden etkilenmedim.

49. Olay tarihinde bu suçun cezasının ne olduğunu biliyor muydunuz?

- a. Biliyordum ama ceza benim için önemli değildi.
- b. Biliyordum ama mecbur kaldım.
- c. Bilmiyordum ama bilsem de kararım değişmezdi.
- d. Bilmiyordum. Bilseydim bu kararımdan vazgeçerdim.

50. Ne kadar ceza aldınız?

.....

51. Suçu nasıl bir silah ile işlediniz? Bu silahı nereden temin ettiniz?

- a. Av tüfeği
- b. Tabanca
- c. Bıçak
- d. Diğer.....

52. Eğer uygulanmışsa adli makamlarca size daha önce uygulanan tedbirler ıslah edici miydi?

- a. Evet ıslah ediciydi.
- b. Hayır aksine beni daha çok kızdırdı.
- c. Kararsızım.

53. Pişman mısınız? Geriye dönme imkânı olsa aynı suçu yine işler misiniz?

- a. Evet pişmanım.
- b. Hayır değilim çünkü mecbur kaldım.
- c. Kararsızım.

54. Ne olsaydı bu suçu işlemekten vazgeçerdiniz?

- a. Ceza daha ağır olsaydı vazgeçerdim.
- b. Yaşadığım çevreyi değiştirebilseydim vazgeçerdim.
- c. Ailem benimle konuşsa vazgeçerdim.
- d. Bu suç nedeniyle toplumdan tepki göreceğimi bilseydim vazgeçerdim.
- e. Vazgeçmezdim.

55. Suç işledikten sonra aile ve arkadaş çevrenizden nasıl tepkiler aldınız?

- a. Hiçbir değişiklik olmadı eskisi gibi devam etti.

- b. Arkadaşlarım bana tepki gösterdi.
- c. Ailem bana tepki gösterdi.
- d. Hem ailem hem de arkadaşlarım bana tepki gösterdi.

56. Olay tarihinden önce başka bir suç işlemiş miydiniz? Evet ise ceza aldınız mı?

- a. Evet aldığım ceza.....
- b. Hayır.

57. Aile ve arkadaş çevrenizde herhangi bir suçtan cezaevine giren tanıdığınız var mı?

- a. Ailemde cezaevine giren var.
- b. Yakın arkadaş çevremde cezaevine giren var.
- c. Hem ailemde hem de arkadaş çevremde ceza evine giren var.
- d. Cezaevine giren tanıdığım yok.

58. Yukarıdaki sorulara verdiğiniz cevaplar dışında belirtmek istediğiniz husus var mı?

.....
.....
.....

EK 3

GÖNÜLLÜ KATILIM BELGESİ

Değerli Katılımcı,

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi olarak Yrd.Doç.Dr. Ayça Gelgeç Bakacak danışmanlığında yapmış olduğum “Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Kadın Cinayetlerinin Faillerini Suç İşlemeye İten Nedenler” başlıklı tez çalışmasının amacı son zamanlarda yazılı ve görsel medyada sıkça gündeme gelen kadın cinayetleri sorununa birde failin gözünden bakmak ve bu sorunun altında yatan toplumsal nedenleri ortaya çıkarmaktır.Bu çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul’undan ve Adalet Bakanlığı Etik Kurulu’ndan gerekli izinler alınmıştır

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Eğer katılmamayı ya da araştırma esnasında herhangi bir zamanda onayınızı geri çekmeyi tercih ederseniz bu durum sizi hiçbir şekilde etkilemeyecektir. Araştırmaya katılmaktan istediğiniz her zaman vazgeçebilirsiniz.Görüşme sırasında sizden istenilen kimlik bilgileriniz sadece araştırmacı tarafından bilinecek ve kesinlikle başka şahıslarla paylaşılmayacaktır. Araştırma bulgularının sunulacağı yayınlarda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. Çalışma ile ilgili daha detaylı bilgi almak isterseniz ya da size yöneltilen sorularla ilgili herhangi bir şey sormak isterseniz lütfen sorunuz. Çalışmaya katılımınız ve ilgili soruları içtenlikle yanıtlamanız bizim için oldukça önemlidir. Araştırmaya katılımın gönüllülük esasına bağlı olduğunu tekrar hatırlatır, katılımınız ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ediyorum. ☐

Tarih:

KATILIMCI

ADI SOYADI:

ADRES:

TELEFON:

İMZA:

ARAŞTIRMACI

Ümit SAYAR

Hacettepe Üniversitesi

umit.sayar@hacettepe.edu.tr

EK 4 ETİK KURUL ONAY YAZISI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Genel Sekreterlik

Sayı : 76000869/ 433-508

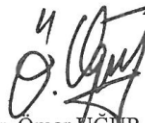
20 Şubat 2015

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 31.12.2014 tarih ve 6313 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyoloji Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi **Ümit SAYAR**'ın Yrd. Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK danışmanlığında yürüttüğü "Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Kadın Cinayetlerinin Faillerini Suç İşlemeye İten Nedenler" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 17 Şubat 2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ömer UĞUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Tutanak

Dr. Ömer Uğur

EK 5 ADALET BAKANLIĞI ONAY YAZISI

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03-125/20206
Konu : Ümit SAYAR'ın tez çalışması

Cem İrfan Kurumcu
Bölgelerden dönüşüne uygun
delilce dönüşüne özetlenmiştir
UYGUNDUR
06.05.2015
Cumhuriyet Savcısı
[Signature]
03/02/2015

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Genel Sekreterliğine

İlgi :08/01/2015 tarihli ve 76000869 sayılı yazı.

Üniversiteniz Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Ayşe Gelgeç Bakacak'ın danışmanlığında, yüksek lisans eğitimine devam eden Ümit Sayar'ın, "Jandarma Sorumluluk Sahasında Meydana Gelen Kadın Cinayetleri Faillerini Suç İşlemeye İten Nedenler" konulu tez çalışması ile ilgili araştırmayı; Ankara 1 ve 2 Nolu L Tipi Kapalı, Ankara Açık, Sincan Açık, Aksaray Kapalı, Zonguldak M Tipi, Burdur E Tipi, Burdur Açık, Adana E Tipi, Adana Açık, Antalya E ve L Tipi ile Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumlarında uygulama talebine ilişkin ilgi yazınız ve ekleri incelendi.

Talebe konu çalışmanın; hükümlü-tutukluların rızaları alınarak, yukarıda belirtilen ceza infaz kurumlarında, kurumların belirleyeceği tarih ve saatler ile kurumların uygun göreceği alanlarda, çalışmaya katılacak hükümlü-tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onay formu doldurulması, araştırmada kullanılacak mülakat sorularının anket formuna dönüştürülerek uygulanması, yapılacak çalışmayla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi, çalışma sonucunun Genel Müdürlüğümüzün izni olmaksızın yayınlanmaması, basın yayın organlarıyla paylaşılınmaması ve hiç bir biçimde kullanılmaması koşullarıyla, kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi uygun görülmüş olup; Ankara, Aksaray, Zonguldak, Burdur, Adana ve Antalya Cumhuriyet Başsavcılıklarına gerekli talimat verilmiştir.

Bilgilerine arz ederim.

Mehmet Fatih BELVİRANLI
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Konya Yolu No:70 - 06330 Beşevler/ANKARA
Tel: 0 312 204 13 97-1453-1168-1451

Ayrıntılı bilgi için irtibat:
Faks: 0 312 223 43 91

Yetişkin İyileştirme Bürosu
Web:www.cte.adalet.gov.tr

